

TÜRKÇE SEVDALILARI

www.gonuldiliturkce.blogcu.com

www.facebook.com/Turkce.Gonulluleri

SUNUŞ

Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu 2013

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu Çalışma Grubunun yaptığı çalışmalarla *Yazım Kılavuzu* yirmi yedinci baskısına ulaşmış bulunuyor.

Hemen belirtelim; yazım kurallarını kalıcı hâle getirmek, kökleştirmek, böylece yazımda birliği sağlamak amacıyla bu baskıda da yerleşmiş kurallarla ilgili olarak herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Türk Dil Kurumunun 1996 yılında yayımladığı kılavuzda yazımı gelenekleşmiş biçimleri esas alma, yazımdaki tartışmalara son verme amacıyla yazımda orta yolun tutturulması ilkesi bu baskıda da gözetilmiştir. *Yazım Kılavuzu*'nun bu baskısı *Türkçe Sözlük*'ün son baskısıyla eş güdüm içerisinde hazırlanmış, dilde yaşanan gelişmeler sonucunda ortaya çıkan yazımla ilgili yeni sorunlar bir kurala bağlanmış, önceki baskılarda değinilemeyen konular yazım kuralı hâline getirilmiştir.

Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu Çalışma Grubu, her kuralla ilgili yüzlerce örneği gözden geçirirken yazımın bir alışkanlık ve gelenek olduğu ilkesiyle kullanım sıklıklarını göz önünde bulundurmıştır. Seksen yılı aşkın bir süredir kullanmakta olduğumuz Latin kaynaklı Türk yazısıyla kimi sorunlara karşın artık yazımın gelenekleştiğini söyleyebiliriz. Bunda hiç kuşkusuz, Türk Dil Kurumunun seksen yıla ulaşan çalışmaları önemli bir rol oynamaktadır.

Ülkemizde yazım kılavuzu hazırlamak, yazmak ve yayımlamak görevi, Anayasa'nın 134. maddesine dayalı olarak çıkarılan 664 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 10. maddesinin ç fıkrasıyla Türk Dil Kurumuna verilmiştir. Türk Dil Kurumu, kuruluşundan bu yana yazım kurallarının belirlenmesinde ve yazım kılavuzlarının yayımlanmasında kendisine düşen görevi yerine getirmeye çalışmaktadır.

Türk Dil Kurumunun kuruluşundan önce Dil Encümeni tarafından hazırlanan *İmlâ Lûgati* dışında geçen yaklaşık seksen yıllık süre içerisinde *İmlâ Kılavuzu*, *Yeni İmlâ Kılavuzu*, *Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu*, *Yeni Yazım Kılavuzu* gibi değişik adlarla üç ayrı dizide kılavuzun yirmi altı kez basımı yapılmıştır.

Kurum, ilk baskı *İmlâ Lûgati*'ni de kendi yayını gibi değerlendirmiş, 1941 ve 1948 yıllarında yayımlanan kılavuzların Dil Encümenininin 1928 yılında hazırladığı *İmlâ Lûgati*'nin ikinci ve üçüncü baskıları olduğunu özellikle belirtmiştir.

Bu ilk dizide kılavuzun yedi baskısı yapılmıştır. 1965 yılında yayımlanan *Yeni İmlâ Kılavuzu*'nda baskı sayısı belirtilmemişse de bir yıl sonra yayımlanan kılavuzun ikinci baskı olduğu kaydedilmiştir. En son 1981 yılında 11. baskısı yapılan *Yeni Yazım Kılavuzu*'ndan sonra Türk Dil Kurumunun Anayasa kurumu hâlini almasıyla birlikte 1985 yılında baskı sayısı belirtilmeden *İmlâ Kılavuzu* yayımlanmıştır.

Daha sonraki kılavuzlar da baskı sayısı verilmeden basılmıştır. Türk Dil Kurumunun yazım kılavuzu yayımlama geleneğinin bir bütün hâlinde gözler önüne serilebilmesi amacıyla 2005 yılında yayımladığımız kılavuzun yirmi dördüncü baskı olduğu özellikle belirtilmiştir. Söz konusu kılavuzun tükenmesi üzerine iki kez tıpkıbasım

yoluyla baskıları yenilenmiştir.

Türkçenin Arap kaynaklı alfabe ile yazılışında yaşanan sorunların Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren açıkça dile getirilmeye başlanmasından sonra kılavuz yayımlanması çalışmaları Türkiye Cumhuriyeti'nde 1928 yılında Latin kaynaklı yazımın kabulüyle yeni bir görünüm kazanır. Yeni harflerin belirlenmesi çalışmalarını yürüten Alfabe Encümeni, 1928 yılında İbrahim Grantay'ın hazırladığı *Alfabe Raporu*'nu yayımlar. Yazımda birliği sağlamak amacıyla bu rapora dayalı olarak 1928'de "Dil Encümeni"nce bir *İmlâ Lûgati* çıkarılır.

Eserin başında, Türkçe sözlerin yanı sıra yabancı kökenli sözlerin yazılışı, büyük harflerin kullanılışı gibi birtakım yazım kurallarının yer aldığı giriş yazısı bulunmaktadır. Birleşik sözlerin yazılışı ile ilgili bilgiler de içeren giriş bölümünde Latin harflerinin Türkçeye getirdiği yararlılardan birinin de birleşik sözlerin yazımında görüldüğü belirtilmektedir. Türkçenin her döneminde kullanıldığına değinilen birleşik sözlerin tek bir gövde hâlinde gösterilmesi için vaktiyle harcanan çabanın başarıya ulaşamadığına dikkat çekilerek yine Dil Encümeni tarafından hazırlanan *Muhtasar Türkçe Gramer*'e göre bitişik yazılması gereken sözlere örnekler verilmiştir. Örnekler arasında *başvekil*, *demiryolu*, *önayak*, *uluorta*, *yalunkat*, *yeraltı*, *yerkatı*, *yüzükara*, *yüzüstü* bulunmaktadır. Düzeltme işaretinin kullanıldığı yerler ile ilgili bilgiler de içeren giriş bölümünde Arapça kökenli sözlerde görülen kesmeli hecelerın yazımında da kesme işaretinin kullanılacağı yerler anlatılmıştır.

Altında "Dil Encümeni" üyelerinin adlarının bulunduğu bu giriş yazısından sonra, sözlerin Arap kökenli alfabeğe göre yazılmış ve alfabetik olarak sıralanmış biçimlerinin karşısında yeni Türk alfabesine göre yazılış biçimlerini gösteren dizin bölümü bulunmaktadır. Dizin; *Kamus-ı Türkî* ve *Yeni Türkçe Lûgat*'te bulunan sözler esas alınarak ancak dönemin yazı dilinde kullanılmayan ve halk tarafından da benimsenmediği gözlenen sözler çıkarılarak oluşturulmuştur. Formalar hâlinde hazırlanan *İmlâ Lûgati*'nin ilk birkaç formasında, dizinin oluşturulmasında farklı ilkeler göz önüne alınırken çalışmanın ilerlemesiyle daha sonraki formlarda bu ilkeler değiştirilmiş ve başlangıçta dizine alınması gereksiz görülenler ile unutulmuş kelimeler eserin sonunda "ilave edilen kelimeler" başlığı altında sıralanmıştır. Son bölümde ise ek alması durumunda bazı sözlerin nasıl yazılması gerektiğini gösteren bir liste ile vilayet ve kaza adlarının yazılış biçimleri yer almıştır.

Yeni bir alfabeğe ve yazı düzenine geçiş süreci içerisinde ve sonrasında yazımla ilgili birtakım sorunların çözümüne yardımcı olan *İmlâ Lûgati* tam on üç yıl boyunca kullanılmıştır. Ancak yabancı sözlerden bazılarının yazımının gösterilmemesi, yazım kurallarının çok açık bir biçimde verilmemesi kararsızlıklara ve karışıklıklara yol açmıştı. Bu sorunun çözümünün yanı sıra yazı ve konuşma dili arasındaki farklılıkların giderilerek dilde birliği sağlamak, Türkçenin geliştirilmesi, zenginleştirilmesi ve özleştirilmesi çalışmalarını yürütmek ve Türk dili üzerine araştırmalar yapmak üzere bir kurum kurulması gereği ortaya çıkmıştı.

Atatürk'ün isteği üzerine 12 Temmuz 1932 günü "Türk Dili Tetkik Cemiyeti" kurulur, 26 Eylül 1932'de de Birinci Türk Dili Kurultayı toplanır. "Cemiyet"ın yapması gereken çalışmaların başında sözlük hazırlamanın yanı sıra yazım kurallarını belirlemek ve kılavuz hazırlamak işi gelmekteydi. Oluşturulan Kültür Kurulu, yazımla ilgili sorunları ve çözümlerini içeren ve raportörlüğünü İbrahim Necmi Dilmen'in yaptığı bir rapor hazırlayarak "Maarif Vekilliği"ne sunmuştur. Kurulda yapılan görüşmeler sonucunda İstanbul ve Ankara Üniversitelerinin ve diğer yükseköğretim okullarının ilgili uzmanlarından raporlar istenmiş; gazete, dergi ve kitaplarda ileri sürülen düşünceler gözden geçirilmiştir. Ortaya çıkan görüşler doğrultusunda *İmlâ Kılavuzu Üzerine Bir Öntasar* adlı kitapçık basılarak görüşlerini bildirmeleri için ilgili kişilere gönderilmiştir. Gelen görüşler değerlendirilerek *Tasar* adıyla "Genel Merkez Kurulu"na sunulmuştur. Bu çalışmalar sonucunda "Genel Merkez Kurulu"nda son şekli verilerek *İmlâ Lûgati*'nin ikinci baskısı sayılan *İmlâ Kılavuzu* 1941 yılında yayımlanmıştır.

Kılavuzun nasıl hazırlandığını açıklayan "Önsöz"den sonra "İmlâ Kuralları" adı altında bir bölüm eklenmiştir. Yazım ile ilgili pek çok kuralın sıralandığı bu bölümde noktalama işaretleriyle sözlerin ve eklerin yazımıyla ilgili

kurallar, sesler ve ses olayları ile ilgili bilgiler yer almaktadır. “Dizin” bölümüne ise birçok yeni söz ve terim eklenmiş, bazı sözlerin *İmlâ Lûgati*’ndeki yazılışları düzeltilmiştir. Bir önceki baskıya göre kurallar bölümü daha ayrıntılı bir biçimde yazıldığından bu baskıda kelimelerin Arap alfabesiyle yazılı biçimlerine yer verilmemiştir. Bununla birlikte yazımlarında benzerlik olan sözlerin yanlarına ayrıca içinde anlamları verilmiştir. Mevcudunun tükenmesi üzerine 1948 yılında üçüncü, 1956 yılında dördüncü, 1957 yılında beşinci, 1960 yılında altıncı ve 1962 yılında yedinci baskısı yapılan bu kılavuz, yirmi dört yıl boyunca kullanılmıştır. Ancak bu süre içerisinde kılavuzda yazılı olan bazı kuralların kullanışa uygun olmaması (*gözüylesöylenişinin göziyle yazımının doğru kabul edilmesi*), bazı kuralların sözlerin gövdesini bozması (*söyle- gövdesinininsöyliyen biçiminde kullanılması*), büyük harfin kullanıldığı yerlerdeki çelişkiler (*Türkçenin imlâsı* derken dil adının büyük,*türkçe şarkılar* derken de küçük harfle yazılması), bazı alıntı sözlerin ikili yazım biçimlerine yer verilmesi (*linyit, prens, tren, triko* yazımlarının yanı sıra *liğnit, pirens, tiren, tiriko*) gibi çeşitli uygulamalar, yazımda yeni sorunlar ortaya çıkarmaya başlamıştı. Bununla birlikte, kılavuzda yazımla ilgili bazı sorunlara hiç değinilmemiş, bunlarla ilgili herhangi bir kural getirilmemiştir. Birden fazla addan oluşan kişi adlarının yer adı olarak kullanılması durumunda ve sayı adlarının yazıyla ifade edilmesi sırasında bitişik mi, ayrı mı yazılacaklarının; kişi ve yer adlarıyla tarihlerin nasıl yazılması gerektiğinin belirtilmemesi, kısaltmalar dizininin bulunmaması gibi eksikliklerin de giderilmesi amacıyla yeni bir kılavuz çıkarılması yoluna gidilir.

“Gramer” Kolu Başkanı Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu yazım kuralları ve birleşik sözler üzerine bir çalışma yapar. Kurumun ilgili kurullarınca incelenen bu çalışma 1965 yılında *Yeni İmlâ Kılavuzu* adıyla yayımlanır. Ancak bu kılavuzdaki düzenlemeler, yerleşmiş pek çok kuralın sarsılmasına ve yazımla ilgili yeni tartışmaların başlamasına yol açmıştır. Adına “yeni” sözü eklenen ve 1928’de yayımlanan *İmlâ Lûgati* ile onu izleyen altı baskıyı bir kenara bırakan 1965 kılavuzu, Türkçenin biçim bilgisi yapısını zorlayan kurallar içeriyordu. Bu kılavuzla birlikte birleşik sözlerin yazımı için getirilen kurallar sonucunda, belirtisiz ad tamlaması yapısındaki neredeyse bütün sözlerin bitişik yazılmasına doğru bir gidiş başladı. İzleyen baskılarda da bu tutumun sürdürülmesi, eklemeli bir dil olan Türkçenin biçim yapısını olumsuz etkiliyordu. Yazımda yeni tartışmalar başlatan *Yeni İmlâ Kılavuzu*’nun ikinci baskısı 1966’da, üçüncü baskısı 1967’de, dördüncü baskısı 1969’da tıpkıbasım olarak yapılmıştır. 1970 yılında yapılan beşinci baskıda eserin adı *Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu* olarak değiştirilmiş, daha sonra bu kılavuzun tıpkıbasımı altıncı baskı olarak yayımlanmıştır. Yedinci baskı ise 1973’te *Yeni Yazım Kılavuzu* adıyla yayımlanmış, bu baskıda kurallar ve dizin kısmında değişiklik yapılmadan yalnızca dizgi ve düzenleme yanlışlarının düzeltilmesiyle yetinilmiştir. Kılavuzun tıpkıbasım olan sekizinci baskısı 1975 yılında yapılmıştır.

Prof. Dr. Doğan Aksan’ın yönetiminde hazırlanan dokuzuncu baskı, *Yeni Yazım Kılavuzu* adıyla 1977 yılında yayımlanmıştır. Kılavuzun kurallar bölümü bir kurul tarafından gözden geçirilmiş, yeni sözlerle kavramlar dizine eklenmiştir. Önceki kılavuzlarda bazı sözlerin ikili kullanımlarına izin veren durumlardan kaçınıldığı belirtilen bu kılavuzda birleşik sözlerin yazımı ile ilgili uygulamalar sürdürülmüştür.

1980 yılında yapılan onuncu baskıda yalnızca bir iki kurala örnek ve dipnot eklenmiş, bazı sözlerin çekimini belirlemek ve birkaç zorunlu düzeltme yapmakla yetinilmiştir. Kılavuzun on birinci baskısı ise 1981 yılında yapılmıştır.

Anayasa’nın 134. maddesine göre çıkarılan 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunu ile Türk Dil Kurumunda yeni bir yapılanmaya gidilmesinden hemen sonra yeni bir kılavuz hazırlığına girişilir. Prof. Dr. Hasan Eren’in hazırladığı kılavuz, beş kişilik bir komisyon tarafından gözden geçirildikten sonra Türk Dil Kurumu Yürütme Kurulunda yeni katkılarla geliştirilir. Başlangıçta *Yazım Kılavuzu* olarak belirlenen kılavuzun adı, Türk Dil Kurumu Bilim Kurulunda oy çokluğuyla değiştirilerek *İmlâ Kılavuzu*’na dönüştürülmüş ve 1985 yılında yayımlanmıştır. *Yeni İmlâ Kılavuzu*’nun (1965) ve onu izleyen baskıların yazımda yol açtığı olumsuzlukları gidermek üzere yazım sorunlarına çözümler sunma, öneriler getirme amacıyla hazırlanan 1985 baskılı *İmlâ Kılavuzu*, olumsuzlukları gideremediği gibi yazımda yeni tartışmalara da yol açmıştır.

Bu kılavuzla ilgili eleştiri, uyarı ve öneriler göz önüne alınarak 1988 yılında *İmlâ Kılavuzu*'nun "genişletilmiş yeni baskı"sı yapılmıştır. Tartışmalı yazım kurallarına açıklık getirilirken yeni örnekler eklenmiştir. Buna karşılık yanlış türetilip de yaygınlaşmamış sözler ile sadece ağızlarda kullanılan bazı sözler kılavuzdan çıkarılmıştır. Düzeltme işaretinin kullanılmaması sonucunda ortaya çıkan karışıklıkları gidermek üzere bu işaretin kullanılmasının zorunlu olduğu durumlar kurallar bölümünde ayrıntılı bir biçimde belirtildiği gibi bu sözler dizin bölümünde de düzeltme işaretiyle gösterilmiştir. Yine kurallar bölümünde sözlerin ayrı ve bitişik yazılmasında belirtilen ilkeler dikkate alınarak bu konuda ortaya çıkacak tereddütleri gidermek amacıyla dizinde ayrı yazılması gerekli görülen sözlere de yer verilmiştir.

İmlâ Kılavuzu'nun gözden geçirilmiş yeni bir baskısı 1993 yılında yapılmıştır. Ancak yazım sorunları üzerine tartışmalar bir türlü kesilmediği gibi büyük bir bölümü ticari kaygılarla Kurum dışında yayımlanan farklı kılavuzlar gerek eğitim ve öğretimde gerek basın, yayın ve iletişim dünyasında yazım karmaşası yaşanmasına yol açmıştı. İşte böyle bir ortamda kılavuzun yeni baskısının hazırlığına girilir. "İmlâ Komisyonu"nun hazırladığı kılavuza 1995 yılında yeni seçilen asli üyelerden oluşan Bilim Kurulunun dört gün süren oturumlarında tartışılarak son biçimi verilir. Önceki baskılarda yaşanan deneyimlerden yola çıkılarak hazırlanan bu kılavuzda yazımı gelenekleşmiş biçimler esas alınmış ve tartışmalara son verilmesi amacıyla yazımda orta yolun tutturulması hedeflenmişti. "Genişletilmiş ve gözden geçirilmiş yeni baskı" *İmlâ Kılavuzu* 1996 yılında yayımlanmıştır. Bu baskıda hiçbir konunun açıkta kalmamasına, sorun oluşturan her uygulama ve sözcüğün kılavuzda yer almasına özen gösterilmiştir. Kurallarla ilgili bölümde dikkat çekilmesi gereken noktalar "uyarı" notuyla ve çeşitli örneklerle açıklanmıştır.

Yeni üyelerin de katılımıyla 1999 yılında oluşturulan "İmlâ Komisyonu"nda kılavuz baştan sona okunarak gözden geçirilmiş, gerekli düzenlemeler ve eklemeler yapılarak "genişletilmiş ve gözden geçirilmiş yeni baskı" *İmlâ Kılavuzu* 2000 yılında yayımlanmıştır. Kılavuzun bu baskısında dizin bölümü de denetlenerek kurallar bölümüyle dizin arasında tutarlılık sağlanmıştır.

Bu baskının da mevcudunun tükenip yeni baskısının yapılması gereği ortaya çıktığında, yazım kurallarını gözden geçirmek, dilde yaşanan gelişmelerden hangilerinin kılavuza yansıtılması gerektiği konusunu ele almak ve yazımla ilgili diğer sorunları görüşmek üzere 13-14 Mart 2003 günlerinde Türk Dil Kurumunda "İmlâ Sorunları" toplantısı düzenlenmiştir. Konuyla ilgili pek çok kişi ve kurumun görüşlerini almak üzere olabildiğince geniş katılım sağlanmasının amaçlandığı bu toplantıya Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulundan üyeler ve temsilciler, üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyelerinin yanı sıra basın kuruluşlarından, TRT'den, Anadolu Ajansından, Türkçe ile ilgilenen sivil toplum kuruluşlarından temsilciler ve bilgisayarlardaki yazım denetimi yazılımının hazırlayıcıları da çağırılmıştır.

Toplantıda yazımla ilgili genel konular tartışıldığı gibi nispet i (*î*)'si için kullanılan düzeltme işareti, yabancı sözlerin yazılışı gibi özel yazım sorunları da ele alındı. Öncelikle ilköğretim düzeyindeki öğrenciler için daha basit anlatımlı bir kılavuz hazırlanması gereği ortaya çıkınca "İmlâ Kılavuzu Çalışma Grubu" Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulunun 25 Temmuz 2003 tarih ve 460/4 sayılı kararı ile üniversitemizin ilgili bölümlerinden bilim adamlarının yanı sıra MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının temsilcilerinden oluşan yeni üyelerinin katılımıyla çalışmalarını sürdürdü. Kılavuzun ilköğretim öğrencilerinin düzeyinde hazırlanması ve dizin kısmının ilköğretim müfredatına göre gözden geçirilmesi sırasında yazımla ilgili çeşitli sorunlar da gündeme getirilmişti. Satışta bulunan 2000 baskısı *İmlâ Kılavuzu*'na aykırı olmayan düzenlemeler yapılmasına, diğer yazım sorunlarının çözümünün ise kılavuzun yeni baskısına bırakılmasına karar verilerek kılavuzun yeni baskısını hazırlamak üzere Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulunun 4 Kasım 2003 tarih ve 465/4 sayılı kararı ile bilim adamlarından, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığından, Anadolu Ajansından temsilcilerin katılımıyla "İmlâ Kılavuzu Çalışma Grubu" oluşturulmuştur.

Çalışma Grubu, yazımla ilgili kuralları belirlerken yazımı tartışmalı ve çok şekilli olan sözlerden hangisinin esas alınması gerektiğini edebî eserleri, gazeteleri, dergileri tarayarak; ağ ortamındaki arama motorlarından da

yararlanarak belirlemiştir. Önceki kılavuzlarda tartışma konusu olan yazım kuralları yeniden gözden geçirilip yaygınlık kazanarak gelenekleşmiş biçimlerin esas alınması kararlaştırılmıştır. Önceki kılavuzda olduğu gibi 2005 baskısında da sorunlu her noktanın ve sözün kurallar ve dizin bölümlerinde yer almasına dikkat edilmiş, örnekler çoğaltılarak kurallar açık ve anlaşılır bir anlatımla yazılmış, böylece yazımla ilgili hiçbir konuyu açıkta bırakan ayrıntılı bir kılavuz ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bilgisayar yazılımlarının da yardımıyla kılavuz ve sözlük çalışmaları eş güdüm içerisinde yürütülürken kılavuzda belirlenen kurallar ve sözlerin yazılış biçimleri *Türkçe Sözlük*'te de esas alınmıştır.

Kılavuzun kurallar bölümünün ve dizininin gözden geçirilmesi ve ağ ortamındaki kullanıcıların görüş, öneri ve eleştirilerinin değerlendirilmesinden sonra özel adların kullanımıyla ilgili kuralların anlaşılır bir duruma getirilmesi, ayrı veya bitişik olarak yazılan birleşik sözlerin yaygın kullanımlarının kabul edilmesi; sayıların, noktalama işaretlerinin ve kısaltmaların kullanımı ile ilgili ayrıntılı kuralların belirlenmesi ve örneklerle desteklenmesi, düzeltme işaretinin kullanıldığı yerlerin yeniden gözden geçirilmesi; yazımı yaygınlaşmış bazı sözlerin bu biçimleriyle dizine alınarak kurallar bölümüyle dizin arasında ve kurallar içerisinde uyumun sağlanması için kılavuz baştan sona denetlenmiştir.

Çalışma Grubunda gündeme gelen kılavuzun adı konusunda üyelerin çoğunluğu *Yazım Kılavuzu* adından yana görüş bildirmişti. O dönem Kurum yasasındaki eksik maddeler yüzünden yeni dönem üyelerinin seçilememiş olması dolayısıyla son dönem bilim kurulu üyelerinin ve hâlen görev yapmakta olan diğer çalışma grubu üyelerinin yazılı görüşlerine başvurulmuş, bu görüşler doğrultusunda büyük bir çoğunluğun *Yazım Kılavuzu* adını benimsediği görülmüştür. Konu, en yetkili kurul olan AKDITYK Yönetim Kuruluna sunulmuş, 10 Ağustos 2005 tarihli ve 502/32 sayılı karar ile kılavuzun adı *Yazım Kılavuzu* olarak değiştirilmiştir.

Kısa süre içerisinde tükenmesi üzerine yirmi dördüncü baskının 2008 ve 2009 yıllarında tıpkıbasımları yapılmış, kurallarda hiçbir değişiklik ve ekleme olmamasına karşın bunlara da yirmi beş ve yirmi altı biçiminde baskı sayısı verilmiştir. Tıpkıbasımların da mevcudu tükenince, Güncel *Türkçe Sözlük* ve *Yazım Kılavuzu* Çalışma Grubunun çalışmalarını tamamlamasının ve *Türkçe Sözlük*'ün on birinci baskısının hazırlanmasının ardından *Yazım Kılavuzu*'nun yeni baskısı gündeme gelmiştir. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulunun 26 Ocak 2012 tarihli ve 652/14 sayılı kararı ile *Yazım Kılavuzu*'nun yirmi yedinci baskısı için işlem başlatılmıştır.

Yazım Kılavuzu'nun bu baskısı da *Türkçe Sözlük* ile eş güdüm içerisinde hazırlanmıştır. Önceki baskılara göre yazım kuralları ile ilgili bölümde ünlü düşmesi, sayıların ve simgelerin yazılışı; virgül, noktalı virgül, ünlem ve kesme işaretinin kullanıldığı yerler gibi bazı konulara açıklık getirilmiş, yeni örneklerden yola çıkılarak bu kurallarla ilgili maddelere eklemeler yapılmıştır. *Kısaltmalar* *Dizini* geliştirilmiş ve genişletilmiştir. *Dizin* bölümü de *Türkçe Sözlük*'teki madde başı söz varlığı göz önünde bulundurularak yeniden değerlendirilmiş ve eklemelerle zenginleştirilmiştir. Kısacası, dilde yaşanan gelişmelerle birlikte ortaya çıkan yeni kullanım biçimleri göz önüne alınarak *Yazım Kılavuzu* geliştirilmiş ve genişletilmiştir.

Yazımda sağlanacak birliğin, dil birliğinin korunması açısından ne denli önemli olduğunun bilinciyle hareket eden Türk Dil Kurumu, bu kılavuzda da birleştiriciliği göz önünde bulundurmıştır. Türk Dil Kurumu Güncel *Türkçe Sözlük* ve *Yazım Kılavuzu* Çalışma Grubu, yazımda yaşanan tartışmaları sona erdirmek ve herkesin benimseyeceği, kullanacağı yazım kurallarını ve yazım biçimlerini yaygınlaştırmak ilkesiyle her kuralın, her yazılışın üzerinde titizlikle durmuştur.

Bu tutuma ve titizliğe karşın *Yazım Kılavuzu*'nun bu baskısında da eleştirilecek noktalar bulunabilir. Türk Dil Kurumu, geçmişte olduğu gibi bugün de yapıcı her türlü eleştiriye açıktır. Eleştiriler, yürütülen çalışmalara yön verecek, farklı bakış açıları kazandıracaktır.

Yazım Kılavuzu'nun bu baskısıyla yazımda birliğin sağlanması yolunda önemli bir mesafenin daha alındığı düşüncesindeyiz. Her baskısında daha da geliştirilen, genişletilen, kuralları açık ve anlaşılır hâle getirilip örneklerle pekiştirilen *Yazım Kılavuzu*'nun "her baskısında değişiklik yapılıyor" gibi genellemelerle gölgelenmemesi gerekir. Yazımda tartışmaların sona ermesi, Türkçenin kısır tartışmalarla yıpratılmaması; geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve zenginleştirilmesi için uzun soluklu ve titiz bir çalışma sonucunda hazırlanan *Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu*'nun birleştirici ve bütünleştirici bir kaynak olacağına inanıyoruz.

Prof. Dr. Şükrü Halûk AKALIN

Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu

Çalışma Grubu Başkanı

Simgeler

1. Elementlerin simgeleri, uluslararası biçimleriyle kullanılır: *C* (karbon), *Ca* (kalsiyum), *Fe* (demir) vb.
2. Ekler elementlerin simgelerine değil adlarına getirilir: *Au*'ya değil *altına*, *Fe*'ye değil *demire* vb.

Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler

1. *Etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak* yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller, ilk kelimesinde herhangi bir ses düşmesi veya türemesine uğramazsa ayrı yazılır: *alt etmek, arz etmek, azat etmek, dans etmek, el etmek, göç etmek, ilan etmek, kabul etmek, kul etmek, kul olmak, not etmek, oyun etmek, söz etmek, terk etmek, var olmak, yok etmek, yok olmak* vb.

2. Birleşme sırasında kelimelerinden hiçbiri veya ikinci kelimesi anlam değişikliğine uğramayan birleşik kelimeler ayrı yazılır.

a. Hayvan türlerinden birinin adıyla kurulanlar:

ada balığı, ateş balığı, dil balığı, fulya balığı, kedi balığı, kılıç balığı, köpek balığı, ton balığı, yılan balığı; acı balık, bıyıklı balık, dikenli balık vb.

ardıc kuşu, arı kuşu, çalı kuşu, deve kuşu, muhabbet kuşu, saka kuşu, tarla kuşu, yağmur kuşu; alıcı kuş, boğmaklı kuş, makaralı kuş vb.

ağustos böceği, ateş böceği, cırcır böceği, hamam böceği, ipek böceği, uçuç böceği, uğur böceği; ağılı böcek, çalgıcı böcek, sümüklü böcek vb.

at sineği, et sineği, meyve sineği, sığır sineği, su sineği, uyuz sineği vb.

deniz yılanı, ok yılanı, su yılanı; Ankara keçisi, dağ keçisi, yaban keçisi; fındık faresi, tarla faresi; dağ sıçanı, tarla sıçanı; Beç tavuğu, dağ tavuğu; ada tavşanı, yaban tavşanı; kaya örümceği, şeytan örümceği; bal

arısı, yaprak arısı; Pekin ördeği, deniz ördeği; Ankara kedisi, bozkır kedisi; Afrika domuzu, yer domuzu vb.

b. Bitki türlerinden birinin adıyla kurulanlar:

ayrık otu, beşparmak otu, çörek otu, eğrelti otu, güzelavrat otu, kelebek otu, ökse otu, pisipisi otu, taşkıran otu, yüksük otu; acı ot, sütlü ot vb.

ateş çiçeği, çuha çiçeği, güzelhatun çiçeği, ipek çiçeği, küpe çiçeği, lavanta çiçeği, mum çiçeği, yayla çiçeği, yıldız çiçeği; ölmez çiçek vb.

avize ağacı, ban ağacı, dantel ağacı, kâğıt ağacı, mantar ağacı, öd ağacı, pelesenk ağacı, tespih ağacı vb.

altın kökü, ağır kökü, helvacı kökü, meyan kökü; ek kök, saçak kök, yumru kök vb.

dağ elması, yer elması; çalı diken, deve diken; köpek üzümü, kuş üzümü; çakal armudu, dağ armudu; at kestanesi, kuzu kestanesi; can eriği, gövem eriği; kuzu mantarı, yer mantarı; su kamışı, şeker kamışı; dağ nanesi, taş nanesi; ayı gülü, Japon gülü; Antep fıstığı, çam fıstığı; sırik fasulyesi, soya fasulyesi; Amerikan bademi, taş bademi; Afrika menekşesi, deniz menekşesi; Japon sarmaşığı, kuzu sarmaşığı; Hint inciri, kavak inciri; armut kurusu, kayısı kurusu; kaya sarımsağı, köpek sarımsağı; şeker pancarı, yaban pancarı vb.

kuru fasulye, kuru incir, kuru soğan, kuru üzüm vb.

UYARI: Çiçek dışında anlamlar taşıyan *baklaçiçeği* (renk), *narçiçeği* (renk), *suçiçeği* (hastalık); ot dışında anlamlar taşıyan *ağızotu* (barut), *sıçanotu* (arsenik); ses düşmesine uğramış olan *çöreotu* ve yazımı gelenekleşmiş olan *semizotu*, *dereotu* bitişik yazılır.

c. Nesne, eşya ve alet adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler:

alçı taşı, bileği taşı, çakmak taşı, Hacıbektaş taşı, kireç taşı, lüle taşı, Oltu taşı, sünger taşı, yılan taşı; buzul taş, damla taş, dikili taş, kayağan taş, yaprak taş vb.

arap sabunu, el sabunu; kahve değirmeni, yel değirmeni; kahve dolabı, su dolabı; müzik odası, oturma odası; duvar saati, kol saati; duvar takvimi, masa takvimi; kriz masası, yemek masası; ifaiye aracı, kurtarma aracı; masa örtüsü, yatak örtüsü; el kitabı, okuma kitabı; Frenk gömleği, İngiliz anahtarı, İngiliz sicimi; alt geçit, tüp geçit, üst geçit; çekme demir, çekme kat, dolma kalem, dönme dolap, kesme kaya, toplu iğne, vurmali çalgılar, vurmali sazlar, yapma çiçek vb.

afyon ruhu, katran ruhu, lokman ruhu, nane ruhu, tuz ruhu vb.

ç. Yol ve ulaşım ile ilgili birleşik kelimeler: *Arnavut kaldırımı; çevre yolu, deniz yolu, hava yolu, kara yolu, keçi yolu; köprü yol vb.*

d. Durum, olgu ve olay bildiren sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler: *açık oturum, açık öğretim, ana dili, Ay tutulması, baş ağrısı (hastalık), baş belası, baş dönmesi, çıkış yolu, çözüm yolu, dil birliği, din birliği, güç birliği, iş birliği, iş bölümü, madde başı, ses uyumu, yer çekimi vb.*

e. Bilim ve bilgi sözleriyle kurulan birleşik kelimeler: *anlam bilimi, dil bilimi, edebiyat bilimi, gök bilimi, halk bilimi, ruh bilimi, toplum bilimi, toprak bilimi, yer bilimi; dil bilgisi, halk bilgisi, ses bilgisi, şekil bilgisi vb.*

f. Yuvar ve küre sözleriyle kurulan birleşik kelimeler: *göz yuvarı, hava yuvarı, ısı yuvarı, ışık yuvarı, renk yuvarı, yer yuvarı; hava küre, ışık küre, su küre, taş küre, yarı küre, yarım küre vb.*

g. Yiyecek, içecek adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler: *bohça böreği, talaş böreği; badem yağı, kuyruk yağı; arpa suyu, maden suyu; tulum peyniri, beyaz peynir; Adana kebabı, tas kebabı; İnegöl köftesi, İzmir köftesi; ezogelin çorbası, yoğurt çorbası; irmik helvası, koz helva; acı badem kurabiyesi; Kemalpaşa tatlısı,*

yoğurt tatlısı; badem şekeri, kestane şekeri; balık yumurtası, lop yumurta vb.

burgu makarna, yüksük makarna; kakaolu kek, üzümlü kek; çiğ köfte, içli köfte; dolma biber, sivri biber; esmer şeker, kesme şeker; süzme yoğurt; yarma şeftali; kuru yemiş vb.

ğ. Gök cisimleri: *Çoban Yıldızı, Kervan Yıldızı, Kutup Yıldızı, kuyruklu yıldız; gök taşı, hava taşı, meteor taşı vb.*

h. Organ veya organ yerine geçen sözlere birleştiren kelimeler: *patlak göz, süzgül göz; aşık kemiği, elmacık kemiği; serçe parmak, şahadet parmağı, yüzük parmağı; azı dişi, köpek dişi, süt dişi; kuyruk sokumu, safra kesesi; çatma kaş, takma diş, takma kirpik, takma kol; ekşi surat, kepçe surat; gaga burun (kimse), karga burun, kepçe kulak vb.*

ı. Benzetme yoluyla insanın bir niteliğini anlatmak üzere bitki, hayvan ve nesne adlarıyla kurulan birleşik kelimeler: *çetin ceviz, çöpsüz üzüm; eski kurt, sarı çıyan, sağmal inek; eski toprak, eski tüfek, kara maşa, sapsız balta, çakır pençe, demir yumruk, kuru kemik vb.*

i. Zamanla ilgili birleşik kelimeler: *bağ bozumu, gece yarısı, gün ortası, hafta başı, hafta sonu vb.*

3. *-r / -ar / -er, -maz / -mez ve -an / -en* sıfat-fiil ekleriyle kurulan sıfat tamlaması yapısındaki birleşik kelimeler ayrı yazılır: *bakar kör, çalar saat, çıkar yol, döner sermaye, güler yüz, koşar adım, yazar kasa, yeter sayı; çıkmaz sokak, geçmez akçe, görünmez kaza, ölmez çiçek, tükenmez kalem; akan yıldız, doyuran buhar, uçan daire vb.*

4. *Renk* sözü veya renklerden birinin adıyla kurulmuş isim tamlaması yapısındaki renk adları ayrı yazılır: *bal rengi, duman rengi, gümüş rengi, portakal rengi, saman rengi; ateş kırmızısı, boncuk mavisi, çivit mavisi, gece mavisi, limon sarısı, safra yeşili, süt kırığı vb.*

5. Rengin tonunu belirtmek üzere renkten önce kullanılan sıfatlar ayrı yazılır: *açık mavi, açık yeşil, kara sarı, kirlili sarı, koyu mavi, koyu yeşil vb.*

6. Yer adlarında kullanılan *batı, doğu, güney, kuzey, güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu, aşağı, yukarı, orta, iç, yakın, uzak* kelimeleri ayrı yazılır: *Batı Trakya, Doğu Anadolu, Güney Kutbu, Kuzey Amerika, Güneydoğu Anadolu, Aşağı Ayrancı, Yukarı Ayrancı, Orta Anadolu, Orta Asya, Orta Doğu, İç Asya, İç Anadolu, Yakın Doğu, Uzak Doğu vb.*

7. Kişi adlarından oluşmuş *mahalle, bulvar, cadde, sokak, ilçe, köy* vb. yer ve kuruluş adlarında, sondaki unvanlar hariç şahıs adları ayrı yazılır: *Yunus Emre Mahallesi; Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, Ziya Gökalp Bulvarı; Nene Hatun Caddesi; Fevzi Çakmak Sokağı, Cemal Nadir Sokağı; Koca Mustafapaşa; Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Sütçü İmam Üniversitesi vb.*

8. *Dış, iç, sıra* sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: *ahlak dışı, çağ dışı, din dışı, kanun dışı, olağan dışı, yasa dışı; ceviz içi, hafta içi, yurt içi; akli sıra, ardi sıra, peşi sıra, yanı sıra vb.*

9. Somut olarak yer belirten *alt* ve *üst* sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: *deri altı, su altı, toprak altı, yer altı (yüzey); böbrek üstü bezi, tepe üstü (en yüksek nokta) vb.*

10. *Alt, üst, ana, ön, art, arka, yan, karşı, iç, dış, orta, büyük, küçük, sağ, sol, peşin, bir, iki, tek, çok, çift* sözlerinin başa getirilmesiyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: *alt kurul, alt yazı; üst kat, üst küme; ana bilim dalı, ana dili; ön söz, ön yargı; art damak, art niyet; arka plan, arka teker; yan cümle, yan etki; karşı görüş, karşı oy; iç savaş, iç tüzük; dış borç, dış hat; orta kulak, orta oyunu; büyük dalga, büyük defter; küçük harf, küçük parmak; sağ açık, sağ bek; sol açık, sol bek; peşin fikir, peşin hüküm; bir güzeli, bir hücreli; iki anlamlı, iki eşyeli; tek eşli, tek hücreli; çok düzlemli, çok hücreli; çift ayaklılar, çift kanatlılar vb.*

Pekiştirmeli Sözlerin Yazılışı

Pekiştirmeli Sözlerin Yazılışı

Sıfat veya zarf görevindeki pekiştirmeli sözler bitişik yazılır: *apaçık, apak, büsbütün, çepeçevre, çırılçıplak, dümdüz, düpedüz, gömgök, güpegündüz, kapkara, kupkuru, masmavi, mosmor, paramparça, sapsağlam, sapsarı, sırsıklam, sırsıklam, sipsivri, yemyeşil* vb.

Ek Fiilin Yazılışı

Ek Fiilin Yazılışı

Ek fiilin çekimli biçimleri (*idi, imiş, ise*) ayrı yazılabildiğı gibi bitişik olarak da yazılabilir.

Ünsüzle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında *i* ünlüsü düşer, ayrıca büyük ünlü uyumuna uyar: *yorgun-du (yorgun idi), güzel-miş (güzel imiş), gelir-se (gelir ise)* vb.

Ünlüyle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında araya *y* ünsüzü girer ve başındaki *i* ünlüsü düşer, ayrıca büyük ünlü uyumuna uyar: *sonuncu-y-du (sonuncu idi), yabancı-y-mış (yabancı imiş), ne-y-se (ne ise)* vb.

Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi olan *iken* ayrı yazılabildiğı gibi kelimelere eklenerek de yazılabilir.

Eklenerek yazıldığında baştaki *i* düşer. Eklendiğı kelimenin ünlüleri kalın olsa da *-ken* zarf-fiil ekinin ünlüsü ince kalır: *başlayacak-ken (başlayacak iken), çalışıyor-ken (çalışıyor iken), durgun-ken (durgun iken), okur-ken (okur iken), olgun-ken (olgun iken), uyur-ken (uyur iken), yazar-ken (yazar iken); geliyor-ken (geliyor iken), gülmüş-ken (gülmüş iken), öğretmen-ken (öğretmen iken)* vb.

iken, ünlüyle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında araya *y* ünsüzü girer ve başındaki *i* ünlüsü düşer: *evde-y-ken (evde iken), okulda-y-ken (okulda iken), okumakta-y-ken (okumakta iken), yolda-y-ken (yolda iken)* vb.

Mastarlara Gelen Eklerin Yazılışı

Mastarlara Gelen Eklerin Yazılışı

-ma / -me ile biten mastarlardan sonra *-a / -e, -ı / -i* eklerinden biri geldiğinde araya *y* koruyucu ünsüzü girer: *çalışma-y-a, darılma-y-ı, kalaylama-y-a, okuma-y-a; görme-y-i, gülme-y-i, sevme-y-e, silme-y-ivb.*

Fiil Çekimi ile İlgili Yazılışlar

Fiil Çekimi ile İlgili Yazılışlar

-a / -e, -acak / -ecek, -ayım / -eyim, -alım / -elim, -an / -en vb. eklerden önce gelen ünlü veya ekin geniş ünlüsü söyleyişe bakılmaksızın a / e ile yazılır: *başlaya, gelmeye; başlayacağım, gelmeyeceksin; başlayayım, geleyim; başlayalım, gelmeyelim; başlayan, gelmeyen* vb.

Bulunma Durumu Eki -da / -de / -ta / -te'nin Yazılışı

Bulunma Durumu Eki -da / -de / -ta / -te'nin Yazılışı

Bulunma durumu eki getirildiği kelimeye bitişik yazılır: *devede* (deve-de) *kulak*, *yolda* (yol-da)*kalmak*, *ayakta* (ayak-ta) *durmak*, *işte* (iş-te) *çalışmak* vb.

Yurtta sulh, cihanda sulh. (Atatürk)

İle'nin Yazılışı

ile'nin Yazılışı

ile, ayrı olarak yazılabildiği gibi kelimelere eklenerek de yazılabilir.

ile, ünsüzle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında i ünlüsü düşer ve büyük ünlü uyumuna uyar: *bulut-la* (*bulut ile*), *çiçek-le* (*çiçek ile*), *kuş-la* (*kuş ile*) vb.

ile, ünlüyle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında araya y ünsüzü girer ve başındaki i ünlüsü düşer: *arkadaşı-y-la* (*arkadaşı ile*), *çevre-y-le* (*çevre ile*), *sürü-y-le* (*sürü ile*), *yapı-y-la* (*yapı ile*) vb.

Bağlaç Olan ki'nin Yazılışı

Bağlaç Olan ki'nin Yazılışı

Bağlaç olan *ki* ayrı yazılır: *bilmem ki, demek ki, kaldı ki* vb.

Türk dili, dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil, şuurla işlensin. (Atatürk)

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.

Birkaç örnekte *ki* bağlacı kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır: *belki, çünkü, hâlbuki, mademki, meğerki, oysaki, sanki*. Bu örneklerden *çünkü* sözünde ek aynı zamanda küçük ünlü uyumuna uymuştur.

Şüphe ve pekiştirme göreviyle kullanılan *ki* sözü de ayrı yazılır: *Ders bitti, zil çaldı mı ki? Seni öyle göreceğim geldi ki.*

Bağlaç Olan da, de'nin Yazılışı

Bağlaç Olan da / de'nin Yazılışı

Bağlaç olan *da / de* ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak büyük ünlü uyumuna uyar: *Kızı da geldi gelini de. Durumu oğluna da bildirdi. Sen de mi kardeşim? Güç de olsa. Konuşur da konuşur.*

UYARI: Ayrı yazılan *da / de* hiçbir zaman *ta / te* biçiminde yazılmaz: *Gidip de gelmemek var, gelip de görmemek var (Gidip te gelmemek var, gelip te görmemek var değil)*

UYARI: *Ya* sözüyle birlikte kullanılan *da* ayrı yazılır: *ya da*

UYARI: *Da / de* bağlacını kendisinden önceki kelimedenden kesme ile ayırmak yanlıştır: *Ayşe de geldi (Ayşe 'de geldi değil). Kitabın kapağına da dikkat et (Kitabın kapağına 'da dikkat et değil).*

Soru Eki mi, mi, mu, mü'nün Yazılışı

Soru Eki mi / mi / mu / mü'nün Yazılışı

Bu ek gelenekleşmiş olarak ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak ünlü uyumlarına uyar: *Kaldı mı? Sen de mi geldin? Olur mu? İnsanlık öldü mü?*

Soru ekinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik olarak yazılır: *Verecek misin? Okuyor muyuz? Çocuk muyum? Gelecek miydi? Güler misin, ağlar mısın?*

Bu ek sorudan başka görevlerde kullanıldığında da ayrı yazılır: *Güzel mi güzel! Yağmur yağdı mı dışarı çıkamayız.*

UYARI: Birleşik fiillerde *mi* soru eki iki kelimenin arasına da gelebilir: *Vaz mı geçtin?*

Hece Yapısı ve Satır Sonunda Kelimelerin Bölünmesi

Türkçede kelime içinde iki ünlü arasındaki ünsüz, kendinden sonraki ünlüyle hece kurar: *a-ra-ba, bi-çi-mi-ne, in-*

sa-nın, ka-ra-ca vb.

Kelime içinde yan yana gelen iki ünsüzden ilki kendinden önceki ünlüyle, ikincisi kendinden sonraki ünlüyle hece kurar: *al-dı, bir-lik, sev-mek vb.*

Kelime içinde yan yana gelen üç ünsüz harften ilk ikisi kendinden önceki ünlüyle, üçüncüsü kendinden sonraki ünlüyle hece kurar: *alt-lık, Türk-çe, kork-mak vb.*

Batı kökenli kelimeler, Türkçenin hece yapısına göre hecelere ayrılır: *band-rol, kont-rol, port-re, prog-ram, sant-ral, sürp-riz, tund-ra, volf-ram vb.*

Türkçede satır sonunda kelimeler bölünebilir fakat heceler bölünemez. Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna **kısa çizgi (-)** konur.

Burasını ilk defa görüyormuş gibi duvarlara, perdelere, möbrelere, eşyalara bakıyor, hayret ediyordu. Bütün bu muhitte Türk hayatına, Türk ruhuna ait bir gölge, bir çizgi bile yoktu. Birden Bursa'daki çocukluğunun geçtiği babaevini hatırladı; sofada rahat ve beyaz örtülü divanlar vardı. (Ömer Seyfettin)

İlk heceden sonraki heceler ünsüzle başlar. Bitişik yazılan kelimelerde de bu kurala uyulur: *ba-şöğ-ret-men, il-kokul, Ka-ra-os-ma-noğ-lu vb.*

Ayırmada satır sonunda ve satır başında tek harf bırakılmaz:

..... u-

çurtma değil,

.....uçurt-

ma;

..... müdafa-

a değil,

..... müda-

faa;

Kesme işareti satır sonuna geldiğinde yalnız kesme işareti kullanılır; ayrıca çizgi kullanılmaz.

..... Edirne'

nin...

..... Ankara'

dan...

..... 1996'

da...

İkilemelerin Yazılışı

İkilemeler ayrı yazılır: *adım adım, ağır ağır, akın akın, allak bullak, aval aval* (bakmak), *çeşit çeşit, derin derin, gide gide, güzel güzel, karış karış, kös kös* (dinlemek), *kucak kucak, şıpır şıpır, tak tak* (vurmak), *takım takım, tıkr tıkr, yavaş yavaş, kırk elli* (yıl), *üç beş* (kişi), *yüz yüz elli* (yıllık) vb.

bata çıka, çoluk çocuk, düşe kalka, eciş bücüş, eğri büğrü, enine boyuna, eski püskü, ev bark, konu komşu, pılı prtı, salkım saçak, sere serpe, soy sop, süklüm püklüm, yana yakıla, yarım yamalak vb.

m ile yapılmış ikilemeler de ayrı yazılır: *at mat, çocuk mocuk, dolap molap, kapı mapı, kitap mitapvb.*

İsim durum ekleri ve iyelik ekiyle yapılan ikilemeler de ayrı yazılır: *baş başa, diz dize, el ele, göz göze, iç içe, omuz omuza, yan yana; baştan başa, daldan dala, elden ele, günden güne, içten içe, yıldan yıla; başa baş, bire bir* (ölçü), *dişe diş, göze göz, teke tek; ardı ardına, boşu boşuna, günü gününe, peşi peşine, ucu ucuna* vb.

Noktalama ve Diğer İşaretler

.	Nokta
,	Virgül
;	Noktalı virgül
...	Üç nokta
?	Soru
!	Ünlem
—	Uzun çizgi
“ ”	Tırnak
‘ ’	Tek tırnak
"	Denden
()	Ayraç
[]	Köşeli ayraç
{ }	Kaşlı ayraç
'	Kesme
^	Düzeltilme (şapka) işareti

+	Toplama işareti, artı
-	Çıkarma işareti, eksi, kısa çizgi
x ve .	Çarpma işareti, çarpı
÷ ve :	Bölme işareti, bölü
/	Bölme işareti, bölü, eğik çizgi
\	Ters eğik çizgi
:	Bölme, bölü, iki nokta
√	Karekök
=	Eşitlik, eşit
≠	Eşitsizlik, eşit değil
≈	Yaklaşık olarak eşit
±	Eksiği veya fazlası
%	Yüzde
‰	Binde
'	Üs, dakika
§ ve ¶	Paragraf
./.	Yazının arkası var, çeviriniz
./ ve ·	Son sayfa, bitti
*	Kelimededen sonra dipnot; kelimededen önce varsayım
°	Derece
=>	Devam
⊆	Devam; gönderme
~	Benzerlik, yaklaşıklık, denklik
>	Büyüktür; dil bilgisinde çıkma
<	Küçüktür; dil bilgisinde gelişme
***	Bölüm sonu işareti
₺	Türk lirası
\$	Dolar
€	Avro
@	Kuyruklu a
©	Telif hakkına sahip (copyright)
®	Telif hakkı alınmış (registered)

Kısaltmalar Dizini

<i>A</i>	Alay
<i>AA</i>	Anadolu Ajansı
<i>AADFI</i>	<i>bk. AKBB</i>
<i>AAET</i>	Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu

<i>AAFSE</i>	<i>bk. GAMHK (Allied Air Forces Southern Europe)</i>
<i>AB</i>	1. Adalet Bakanlığı 2. Amerikan Borsası 3. Avrupa Birliği
<i>ABB</i>	Avrupa Birliği Bankası
<i>ABD</i>	Ana bilim dalı
<i>ABGS</i>	Avrupa Birliği Genel Sekreterliği
<i>ABKF</i>	Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu
<i>ABÖ</i>	Afrika Birliği Örgütü
<i>ABS</i>	Motorlu taşıtlarda fren sistemi (<i>Antilock Braking System</i>)
<i>ACU</i>	<i>bk. ATB (Asian Clearing Union)</i>
<i>ACÜ</i>	Acıbadem Üniversitesi
<i>AÇSAP</i>	Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü
<i>ADB</i>	<i>bk. AKB (African Development Bank)</i>
<i>ADFD</i>	<i>bk. ADKF (Abu Dhabi Fund For Development)</i>
<i>ADKF</i>	Abu Dabi Kalkınma Fonu
<i>ADSL</i>	Asimetrik sayısal abone hattı (<i>Asymmetric Digital Subscriber Line</i>)
<i>ADÜ</i>	Adnan Menderes Üniversitesi
<i>ADYÜ</i>	Adıyaman Üniversitesi
<i>AEGM</i>	Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü
<i>AEİBÖ</i>	Avrupa Ekonomik İş Birliği Örgütü
<i>AEK</i>	<i>bk. BMAEK</i>
<i>AET</i>	Avrupa Ekonomik Topluluğu
<i>AEÜ</i>	Ahi Evran Üniversitesi
<i>AFAD</i>	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
<i>AFFB</i>	Avrupa Futbol Federasyonları Birliği
<i>AFİF</i>	Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu
<i>AFP</i>	<i>bk. FBA (Agence France Press)</i>
<i>age.</i>	Adı geçen eser
<i>AGİK</i>	Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Konferansı
<i>AGİT</i>	Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı
<i>AGM</i>	Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü
<i>agm.</i>	Adı geçen makale
<i>agy.</i>	Adı geçen yayın
<i>AI</i>	<i>bk. UAT (Amnesty International)</i>
<i>AİBÖ</i>	Avrupa İş Birliği Örgütü
<i>AİBÜ</i>	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
<i>AİÇÜ</i>	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
<i>AID</i>	<i>bk. UKA (Agency for International Development)</i>
<i>AIDS</i>	Edinilmiş bağışıklık yetersizliği belirtisi (<i>Acquired immune deficiency syndrome</i>)

<i>AİHAD</i>	Avrupa İnsan Hakları Adalet Divanı
<i>AİHM</i>	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
<i>AİHS</i>	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
<i>AİK</i>	Afrika İktisat Komisyonu
<i>AİKB</i>	Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası
<i>AİPB</i>	Avrupa İktisadi ve Parasal Birliği
<i>AK</i>	Avrupa Konseyi
<i>AKB</i>	Afrika Kalkınma Bankası
<i>AKBB</i>	Afrika Kalkınma Bankaları Birliği
<i>AKBİL</i>	Akıllı bilet
<i>AKÇT</i>	Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
<i>AKD</i>	Akdeniz Üniversitesi
<i>AKDTYK</i>	Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
<i>AKM</i>	Atatürk Kültür Merkezi
<i>AKPM</i>	Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi
<i>AKUT</i>	Arama Kurtarma Teşkilatı
<i>AKÜ</i>	Afyon Kocatepe Üniversitesi
<i>ALADI</i>	<i>bk. LABB</i>
<i>Alb.</i>	Albay
<i>ALES</i>	Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı
<i>Alm.</i>	Almanca
<i>AMB</i>	1. Amerika Merkez Bankası 2. Avrupa Merkez Bankası
<i>AMEX</i>	<i>bk. AB (American Stock Exchange)</i>
<i>AMF</i>	<i>bk. APF (Arab Monetary Fund)</i>
<i>AMK</i>	Amerikan Merkez Komutanlığı
<i>ANAM</i>	Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi
<i>anat.</i>	Anatomi
<i>ANAÜ</i>	Anadolu Üniversitesi
<i>ANT</i>	Akaryakıt İkmal ve Nato Pol Tesisleri İşletme Başkanlığı
<i>ant.</i>	Antropoloji
<i>AO</i>	Anonim ortaklık
<i>AOÇ</i>	Atatürk Orman Çiftliği
<i>AÖB</i>	Avrupa Ödemeler Birliği
<i>AÖF</i>	Açıköğretim Fakültesi
<i>AP</i>	ABD Haber Ajansı (<i>Associated Press</i>)
<i>APA</i>	Avrupa Para Anlaşması
<i>APB</i>	Avrupa Para Birliği
<i>APE</i>	Avrupa Para Enstitüsü
<i>APEC</i>	<i>bk. APIİB (Asia Pacific Economic Cooperation)</i>
<i>APF</i>	Arap Para Fonu
<i>APIİB</i>	Asya Pasifik İktisadi İş Birliği

<i>APÖ</i>	Avrupa Parlamenterler Örgütü
<i>APS</i>	Acele Posta Servisi
<i>Apt.</i>	Apartman, apartmanı
<i>Ar.</i>	Arapça
<i>AREL</i>	İstanbul Arel Üniversitesi
<i>AR-GE</i>	Araştırma geliştirme
<i>ark.</i>	Arkeoloji
<i>Arş. Gör.</i>	Araştırma Görevlisi
<i>As.</i>	Asker, askerî, askerlik
<i>As. İz.</i>	Askerî İnzibat
<i>ASAL</i>	Asker Alma Dairesi Başkanlığı
<i>Asb.</i>	Astsubay
<i>ASEAN</i>	<i>bk. GAUT</i>
<i>ASELSAN</i>	Askerî Elektronik Sanayii
<i>ASF</i>	Avrupa Sosyal Fonu
<i>ASİGM</i>	Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü
<i>ASK</i>	Avrupa Standartlar Komitesi
<i>ASKİ</i>	Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi
<i>ASO</i>	Ankara Sanayi Odası
<i>AST</i>	Ankara Sanat Tiyatrosu
<i>ASTB</i>	1. Amerika Serbest Ticaret Bölgesi 2. Avrupa Serbest Ticaret Birliği
<i>astr.</i>	Astronomi
<i>astrol.</i>	Astroloji
<i>ASÜ</i>	Aksaray Üniversitesi
<i>AŞ</i>	Anonim şirket
<i>AŞTİ</i>	Ankara Şehirler Arası Terminal İşletmesi
<i>AT</i>	Avrupa Topluluğu
<i>ATAD</i>	Avrupa Toplulukları Adalet Divanı
<i>ATAM</i>	Atatürk Araştırma Merkezi
<i>ATATÜRK ÜNİ</i>	Atatürk Üniversitesi
<i>ATB</i>	Asya Takas Birliği
<i>Atğm.</i>	Asteğmen
<i>ATK</i>	Adli Tıp Kurumu
<i>atm.</i>	Atmosfer
<i>ATO</i>	Ankara Ticaret Odası
<i>ATÜ</i>	Atılım Üniversitesi
<i>ATYGF</i>	Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu
<i>AUA</i>	Avrupa Uzay Ajansı
<i>AÜ</i>	1. Ankara Üniversitesi 2. Ardahan Üniversitesi
<i>Av.</i>	Avukat
<i>AVM</i>	Alışveriş merkezi

<i>AYB</i>	1. Avrupa Yayın Birliği 2. Avrupa Yatırım Bankası
<i>AYİM</i>	Askerî Yüksek İdare Mahkemesi
<i>AYM</i>	Anayasa Mahkemesi
<i>B</i>	1. Batı 2. Bay
<i>BADET</i>	Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu
<i>BAE</i>	Birleşik Arap Emirlikleri
<i>bağ.</i>	Bağlaç
<i>BAĞ-KUR</i>	Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu
<i>BAKB</i>	Batı Afrika Kalkınma Bankası
<i>BASAGM</i>	Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğu
<i>BAT</i>	<i>bk. TBB (The Banks Association of Turkey)</i>
<i>BATO</i>	Batı Afrika Takas Odası
<i>BAÜ</i>	Balıkesir Üniversitesi
<i>BAY ÜNİ</i>	Bayburt Üniversitesi
<i>BBC</i>	İngiliz Radyo Televizyon Kurumu (<i>British Broadcasting Corporation</i>)
<i>BCG</i>	Verem aşısı (<i>Bacillus Calmette Guèrin</i>)
<i>Bçvş.</i>	Başçavuş
<i>BD</i>	Bilim dalı
<i>BDDK</i>	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
<i>BDT</i>	Bağımsız Devletler Topluluğu
<i>BE</i>	Büyükelçi
<i>BERD</i>	<i>bk. AİKB (European Bank for Reconstruction and Development)</i>
<i>BEÜ</i>	Bitlis Eren Üniversitesi
<i>BİB</i>	Bayındırlık ve İskân Bakanlığı
<i>BİK</i>	Basın İlan Kurumu
<i>BIS</i>	<i>bk. UÖB (Bank for International Settlements)</i>
<i>bit. b.</i>	Bitki bilimi
<i>biy.</i>	Biyoloji
<i>bk.</i>	Bakınız
<i>bl.</i>	Bilişim
<i>Bl.</i>	Bölük
<i>BM</i>	Birleşmiş Milletler
<i>BMAEK</i>	Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu
<i>BMÇYT</i>	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Teşkilatı
<i>BMEBKT</i>	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı
<i>BMSKÖ</i>	Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü
<i>BMT</i>	Birleşmiş Milletler Teşkilatı
<i>BMTKK</i>	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
<i>BMYRİ</i>	Birleşmiş Milletler Yardım ve Rehabilitasyon İdaresi

<i>Bn.</i>	Bayan
<i>Bnb.</i>	Binbaşı
<i>BOAD</i>	<i>bk. BAKB</i>
<i>BOREN</i>	Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü
<i>bot.</i>	<i>bk. bit. b.</i>
<i>BOTAŞ</i>	Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi
<i>Böl.</i>	Bölüm
<i>BRT</i>	Bartın Üniversitesi
<i>bs.</i>	Baskı, basım
<i>BSEC</i>	<i>bk. KEİ (Black Sea Economic Cooperation Pact)</i>
<i>BSTDB</i>	<i>bk. KTKB</i>
<i>Bşk.</i>	Başkan, başkanlık, başkanı, başkanlığı
<i>BTF</i>	Başbakanlık Tanıtma Fonu Kurulu
<i>BTK</i>	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
<i>BTÜ</i>	Batman Üniversitesi
<i>BUE</i>	<i>bk. ABB (Bank of Union European)</i>
<i>Bul.</i>	Bulvar, bulvarı
<i>Bulg.</i>	Bulgarca
<i>BÜ</i>	1. Bahçeşehir Üniversitesi 2. Başkent Üniversitesi 3. Bilecik Üniversitesi 4. Bingöl Üniversitesi 5. Boğaziçi Üniversitesi 6. Bozok Üniversitesi
<i>BÜMKO</i>	Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü
<i>BVÜ</i>	Bezmîâlem Vakıf Üniversitesi
<i>BYEGM</i>	Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü
<i>C</i>	Cilt
<i>CACM</i>	<i>bk. OAOP (Central American Common Market)</i>
<i>Cad.</i>	Cadde, caddesi
<i>CAEC</i>	<i>bk. AKPM (Consultative Assembly of European Council)</i>
<i>CAO</i>	<i>bk. SHÖ (Civil Aviation Organization)</i>
<i>CARICOM</i>	<i>bk. KTOP</i>
<i>CBÜ</i>	Celâl Bayar Üniversitesi
<i>CC</i>	Konsolosluk birimi (<i>Corps Consulaire</i>)
<i>CD</i>	1. Kordiplomatik (<i>Corps Diplomatique</i>) 2. <i>bk. YD (Compact Disc)</i>
<i>CDB</i>	<i>bk. KKB (Caribbean Development Bank)</i>
<i>CDH</i>	<i>bk. AİHAD (Cour Européenne des Droits de l'Homme)</i>
<i>CE</i>	<i>bk. AK (Council of Europe)</i>
<i>CEAP</i>	<i>bk. APİİB (Asia Pacific Economic Cooperation)</i>
<i>CECA</i>	<i>bk. AKÇT (European Coal and Steel Community)</i>
<i>CEDH</i>	<i>bk. AİHM (European Court of Human Rights)</i>
<i>CEE</i>	<i>bk. AET (European Economic Community)</i>
<i>CEI</i>	<i>bk. BDT (Commonwealth of Independent States)</i>

CEN	bk. ASK
CENTCOM	bk. AMK
CENTO	bk. MAÖ (Central Treaty Organization)
CERN	bk. ANAM (Conseil européen pour la recherche nucléaire, European Organization for Nuclear Research)
CGS	Uluslararası fizik birimleri sistemi
CIA	bk. MHAT (Central Intelligence Agency)
CIF	Maliyet-sigorta-navlun (cost, insurance, freight)
CİGM	Ceza İşleri Genel Müdürlüğü
CIJ	bk. UAD (International Court of Justice)
CIOS	bk. UBOK (Conseil International pour l'Organisation Scientifique)
CIP	1. Taşıma ve sigorta bedeli ödenmiş olarak teslim. 2. Ticaretle uğraşan önemli kişiler (Commercially Important Person)
CIS	bk. BDT (Commonwealth of Independent States)
CJCE	bk. ATAD (European Court of Justice)
cm	Santimetre
CMEA	bk. KEYK (Council for Mutual Economic Aid)
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
CNRS	bk. UBAM (Centre National de la Recherche Scientifique)
coğ.	Coğrafya
COMCEC	bk. İSEDAK (Standing Committee for Economic and Commercial Cooperation of the Organization of the Islamic Conference)
COMECON	bk. KEYK (Council for Mutual Economic Aid)
COMESA	bk. GDAOP (Common Market For Eastern and Southern Africa)
cos	Kosinüs
CSO	Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası
CTC	bk. UŞM (Center on Transnational Corporations)
CTE	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Cum. Bşk.	Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanlığı
CÜ	Cumhuriyet Üniversitesi
ÇAĞ ÜNİ	Çağ Üniversitesi
ÇASGEM	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi
ÇAYKUR	Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü
ÇED	Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü
çev.	Çeviren
ÇGM	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü
ÇNÜ	Çankırı Karatekin Üniversitesi

ÇOMÜ	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ÇS	Çimento Sanayisi
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
ÇUKOBİRLİK	Çukurova Pamuk Tarım Satış Kooperatifleri Birliği
ÇÜ	1. Çankaya Üniversitesi. 2. Çukurova Üniversitesi
Çvş.	Çavuş
ÇYGM	1. Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü 2. Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü
D	Doğu
DAGM	Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü
DAKB	Doğu Afrika Kalkınma Bankası
dal	Dekalitre
dam	Dekametre
DAP	Doğu Anadolu Projesi
DAT	Doğu Afrika Topluluğu
DB	Dünya Bankası
db.	Dil bilgisi
DBAFİT	Dünya Bankalar Arası Finansal İletişim Topluluğu
DDB	Dernekler Dairesi Başkanlığı
DDT	Böcek öldürücü (<i>Dichloro-diphenol-trichloro-ethane</i>)
DDY	Devlet Deniz Yolları
DESİYAB	Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası
DEÜ	Dokuz Eylül Üniversitesi
DFİF	Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu
DFMHÖ	Dünya Fikrî Mülkiyet Hakları Örgütü
dg	Desigram
DGK	Dünya Gıda Konseyi
DGM	Devlet Güvenlik Mahkemesi
DGÖ	Dünya Gümrük Örgütü
DGS	Dikey Geçiş Sınavı
DHMI	Devlet Hava Meydanları İşletmesi
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
dil b.	Dil bilimi
DIYİH	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü
dk.	Dakika
DKK	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı
DKMP	Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü
dl	Desilitre
DLH	Demiryollar Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü
dm	Desimetre
DMİ	Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü
DMO	Devlet Malzeme Ofisi

<i>DNA</i>	Deoksirübo nükleik asit
<i>DOBGM</i>	Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü
<i>Doç.</i>	Doçent
<i>doğ.</i>	Doğum tarihi
<i>DOÜ</i>	Doğuş Üniversitesi
<i>DÖGM</i>	Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
<i>DÖSİM</i>	Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü
<i>DPB</i>	Devlet Planlama Başkanlığı
<i>DPT</i>	Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı
<i>DPÜ</i>	Dumlupınar Üniversitesi
<i>Dr.</i>	Doktor
<i>drl.</i>	Derleyen
<i>DSİ</i>	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
<i>DSO</i>	Devlet Sanayi Ofisi
<i>DSÖ</i>	Dünya Sağlık Örgütü
<i>DT</i>	Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü
<i>DTCF</i>	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
<i>DTM</i>	Dış Ticaret Müsteşarlığı
<i>DTÖ</i>	Dünya Ticaret Örgütü
<i>DÜ</i>	Dicle Üniversitesi
<i>DVD</i>	<i>bk. SYD (Digital Versatile Disc)</i>
<i>Dz. Kuv.</i>	Deniz Kuvvetleri
<i>Dz. Kuv. K.</i>	Deniz Kuvvetleri Komutanı, Komutanlığı
<i>dzl.</i>	Düzenleyen
<i>E</i>	Eczane
<i>EAC</i>	1. bk. AİBÖ (European Association for Cooperation) 2. bk. DAT (The East African Community)
<i>EADB</i>	<i>bk. DAKB (East African Development Bank)</i>
<i>EAEC</i>	<i>bk. AAET (European Atomic Energy Community)</i>
<i>EAGGF</i>	<i>bk. ATYGF (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund)</i>
<i>EAT</i>	Eski Anadolu Türkçesi
<i>EBK</i>	Et ve Balık Kurumu Genel Müdürlüğü
<i>EBRD</i>	<i>bk. AİKB (European Bank for Reconstruction and Development)</i>
<i>EBU</i>	<i>bk. AYB (European Broadcasting Union)</i>
<i>EBWE</i>	<i>bk. AİKB (European Bank for Reconstruction and Development)</i>
<i>EC</i>	<i>bk. AT (European Community)</i>
<i>ECB</i>	<i>bk. AMB (European Central Bank)</i>
<i>ECE</i>	<i>bk. BMAEK (United Nations Economic Commission for Europe)</i>
<i>ECHR</i>	<i>bk. AİHM (European Court of Human Rights)</i>
<i>ECJ</i>	<i>bk. ATAD (European Court of Justice)</i>

ECLA	bk. LAKEK (The Economic Commission for Latin America and Caribbean)
ECOWAS	bk. BADET (Economic Community of West African States)
ECSC	bk. AKÇT (European Coal and Steel Community)
Ecz.	Eczacı
ed.	1. Edebiyat 2. Editör
e.	Edat
EEC	bk. AET (European Economic Community)
EEG	Beyin akım grafiği (Elektroensefalogram)
EFT	Bankalar arası para aktarımı (Electronic fond transfer)
EFTA	bk. ASTB (European Free Trade Area/Association)
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
EGMR	bk. AİHM (European Court of Human Rights)
EGO	Ankara Belediyesi Elektrik, Gaz, Otobüs İşletmeleri
EĞİTEK	Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
EIB	bk. AYB (European Investment Bank)
EİBKT	Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı
EİBÖ	Ekonomik İş Birliği Örgütü
EİEİ	Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü
EKG	Kalp akım grafiği (Elektrokardiyogram)
ekon.	Ekonomi
EMG	Kas akım grafiği (Electromyographie)
EMI	bk. APE (European Monetary Institute)
EMK	Elektromotor kuvvet
EMU	bk. AİPB (European Monetary Union)
Ens.	Enstitü, enstitüsü
EPA	bk. APÖ (European Parliamentary Association)
EPDK	Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu
EPU	bk. AÖB (European Payments Union)
ERDEMİR	Ereğli Demir Çelik Fabrikaları
ERDF	bk. ABKF (European Regional Development Fund)
Erm.	Ermenice
ERÜ	Erciyes Üniversitesi
ESA	bk. AUA (European Space Agency)
ESF	bk. ASF (European Social Fund)
ESGM	Esnaf ve Sanatkarlar Genel Müdürlüğü
ESHOT	İzmir Belediyesi Elektrik, Su, Hava Gazı, Otobüs, Tramvay İşletmeleri
ESOGÜ	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
ET	Eski Türkçe
ETKB	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
ETOGM	Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü

<i>EU</i>	<i>bk. AB (European Union)</i>
<i>EuGH</i>	<i>bk. ATAD (European Court of Justice)</i>
<i>EURATOM</i>	<i>bk. AAET (European Atomic Energy Community)</i>
<i>EÜ</i>	1. Ege Üniversitesi 2. Erzincan Üniversitesi
<i>EÜAŞ</i>	Elektrik Üretim Anonim Şirketi
<i>EWG</i>	<i>bk. AET (European Economic Community)</i>
<i>EXİMBANK</i>	Türkiye İhracat ve Kredi Bankası
<i>f.</i>	Fiil
<i>F</i>	Fiyat, fiyatı
<i>FAB</i>	Federal Araştırma Bürosu
<i>FAC</i>	<i>bk. YİBF</i>
<i>Fak.</i>	Fakülte
<i>Fak-Fuk Fon</i>	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu
<i>FAO</i>	<i>bk. GTÖ (United Nations Food and Agricultural Organization)</i>
<i>Far.</i>	Farsça
<i>FBA</i>	Fransız Basın Ajansı
<i>FBI</i>	<i>bk. FAB (Federal Bureau of Investigation)</i>
<i>fel.</i>	Felsefe
<i>FIBA</i>	<i>bk. UBF (Fédération Internationale de Basketball Association)</i>
<i>FIDE</i>	<i>bk. USF (Fédération Internationale des Échecs)</i>
<i>FIDES</i>	<i>bk. İSKYF</i>
<i>FIFA</i>	<i>bk. UFF (Fédération Internationale de Football Association)</i>
<i>fil.</i>	Filoloji, filolojisi
<i>FILA</i>	<i>bk. UAGF (Fédération Internationale des Luttes Associées)</i>
<i>FIR</i>	Uçuş hattı düzenlemesi (<i>Flight Information Region</i>)
<i>FİSKOBİRLİK</i>	Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği
<i>fiz.</i>	Fizik
<i>fizy.</i>	Fizyoloji
<i>FKB</i>	Fizik, kimya, biyoloji
<i>FM</i>	Frekans modülasyonu (<i>Frequency Modulation</i>)
<i>FMVIÜ</i>	Işık Üniversitesi
<i>job</i>	Malın belirlenen limanda gemi üzerindeki teslim fiyatı (<i>free on board</i>)
<i>Fr.</i>	Fransızca
<i>FRB</i>	<i>bk. AMB (Federal Reserve Bank)</i>
<i>FSMVÜ</i>	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
<i>FTAA</i>	<i>bk. ASTB (Free Trade Area of the Americas)</i>
<i>FÜ</i>	1. Fatih Üniversitesi 2. Fırat Üniversitesi
<i>g</i>	Gram
<i>G</i>	Güney

<i>GAMHK</i>	Güney Avrupa Müttefik Hava Kuvvetleri
<i>GAP</i>	Güneydoğu Anadolu Projesi
<i>GAPBKİ</i>	GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
<i>GATA</i>	Gülhane Askerî Tıp Akademisi
<i>GAUT</i>	Güneydoğu Asya Uluslar Topluluğu
<i>GAZÜ</i>	Gaziantep Üniversitesi
<i>GB</i>	1. Bilgisayarda bellek birimi (<i>Gigabyte</i>) 2. Güneybatı 3. Gümrük Birliği
<i>GBT</i>	Genel Bilgi Taraması
<i>GD</i>	Güneydoğu
<i>GDAOP</i>	Güney ve Doğu Afrika Ortak Pazarı
<i>GDZÜ</i>	Gediz Üniversitesi
<i>Gen.</i>	General
<i>geom.</i>	Geometri
<i>GİB</i>	Gelir İdaresi Başkanlığı
<i>GİGM</i>	Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü
<i>gn.</i>	Genel
<i>Gnkur.</i>	Genelkurmay
<i>GOÜ</i>	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
<i>Gön.</i>	Gönderen
<i>gr.</i>	Gramer
<i>Grt</i>	Groston
<i>GSGM</i>	1. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü 2. Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü
<i>GSM</i>	Mobil cep telefonu (<i>Global System for Mobile Communications</i>)
<i>GSMH</i>	Gayrisafi millî hasıla
<i>GSÜ</i>	Galatasaray Üniversitesi
<i>GSYH</i>	Gayrisafi yurt içi hasıla
<i>GTÖ</i>	Gıda ve Tarım Örgütü
<i>GUS</i>	<i>bk. BDT (Commonwealth of Independent States)</i>
<i>GÜ</i>	1. Gazi Üniversitesi 2. Giresun Üniversitesi 3. Gümüşhane Üniversitesi
<i>GYD</i>	Görüntülü yoğun disk
<i>GYTE</i>	Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü
<i>GZK</i>	Gazikent Üniversitesi
<i>H</i>	1. Hicri 2. Hastane, hastanesi
<i>HA</i>	Harp Akademisi
<i>HABITAT</i>	Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı (<i>Centre for Human Settlements</i>)
<i>HACCP</i>	Kritik kontrol noktalarında tehlike analizi
<i>HAVAŞ</i>	Hava Alanları ve Yer Hizmetleri Genel Müdürlüğü
<i>hay. b.</i>	Hayvan bilimi
<i>haz.</i>	Hazırlayan

<i>HDD</i>	Ana bellek sürücüsü (<i>Hard Disk Drive</i>)
<i>hek.</i>	Hekimlik, hekim, hekimi
<i>HGK</i>	Harita Genel Komutanlığı
<i>HGM</i>	Haberleşme Genel Müdürlüğü
<i>HIV</i>	AIDS hastalığına neden olan virüs (<i>Human Immunodeficiency Virus</i>)
<i>HİTÜ</i>	Hitit Üniversitesi
<i>HKK</i>	Hava Kuvvetleri Komutanlığı
<i>hl</i>	Hektolitre
<i>hık.</i>	Halk ağzı
<i>HM</i>	Hazine Müsteşarlığı
<i>hm</i>	Hektometre
<i>HMUK</i>	Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu
<i>HO</i>	Harp Okulu
<i>HRÜ</i>	Harran Üniversitesi
<i>Hs. Uzm.</i>	Hesap Uzmanı
<i>HSSGM</i>	Sağlık Bakanlığı Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü
<i>HUK</i>	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu Başkanlığı
<i>huk.</i>	Hukuk
<i>HÜ</i>	Hacettepe Üniversitesi
<i>Hv. Kuv.</i>	Hava Kuvvetleri
<i>Hv. Kuv. K.</i>	Hava Kuvvetleri Komutanı, Komutanlığı
<i>Hz. öz.</i>	Hizmete özel
<i>Hz.</i>	1. Hazret, Hazreti 2. Hizmet, hizmette
<i>IĞDÜ</i>	Iğdır Üniversitesi
<i>IAAF</i>	<i>bk. UAAF (International Amateur Athletic Federation)</i>
<i>IAEA</i>	<i>bk. UAEA (International Atomic Energy Agency)</i>
<i>IATA</i>	<i>bk. UHTB (International Air Transport Association)</i>
<i>İAÜ</i>	İstanbul Aydın Üniversitesi
<i>IBEC</i>	<i>bk. UEİBB (International Bank for Economic Corporation)</i>
<i>İbr.</i>	İbranice
<i>IBRD</i>	<i>bk. UİKB (International Bank for Reconstruction and Development)</i>
<i>İBÜ</i>	İstanbul Bilim Üniversitesi
<i>İBÜN</i>	İstanbul Bilgi Üniversitesi
<i>ICAO</i>	<i>bk. USHÖ (International Civil Aviation Organization)</i>
<i>ICC</i>	<i>bk. UTO (International Chambers of Commerce)</i>
<i>ICIC</i>	<i>bk. UHİK (Islamic Committee of the International Crescent)</i>
<i>ICJ</i>	<i>bk. UAD (International Court of Justice)</i>
<i>ICRC</i>	<i>bk. UKK (International Committee of the Red Cross)</i>
<i>ICSID</i>	<i>bk. UYAÇM (International Center of the Settlement of Investment Disputes)</i>

<i>IDA</i>	<i>bk. UKA (International Development Agency)</i>
<i>IDB</i>	<i>bk. İKB (Islamic Development Bank)</i>
<i>İDBÜ</i>	İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi
<i>İDT</i>	İktisadi Devlet Teşekkülleri
<i>IEA</i>	<i>bk. UEA (International Energy Agency)</i>
<i>İEGM</i>	İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü
<i>İETT</i>	İstanbul Elektrik, Tünel, Tramvay İşletmesi
<i>İEÜ</i>	İzmir Ekonomi Üniversitesi
<i>IFAD</i>	<i>bk. UTKF (International Fund for Agricultural Development)</i>
<i>IFC</i>	<i>bk. UFK (International Finance Corporation)</i>
<i>IFOAM</i>	<i>bk. UETHF (International Federation of Organic Agriculture Movements)</i>
<i>İGB</i>	Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı
<i>İGEME</i>	İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi
<i>IGH</i>	<i>bk. UAD (International Court of Justice)</i>
<i>İGM</i>	İlköğretim Genel Müdürlüğü
<i>İHB</i>	İnsan Hakları Başkanlığı
<i>İKB</i>	İslam Kalkınma Bankası
<i>İKBÜ</i>	İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi
<i>İKÖ</i>	İslam Konferansı Örgütü
<i>İKÜ</i>	İstanbul Kültür Üniversitesi
<i>İKV</i>	İktisadi Kalkınma Vakfı
<i>İLBANK</i>	İller Bankası Genel Müdürlüğü
<i>ILO</i>	<i>bk. UÇÖ (International Labor Organization)</i>
<i>IMF</i>	<i>bk. UPF (International Monetary Fund)</i>
<i>İMKB</i>	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
<i>IMO</i>	<i>bk. UDÖ (International Maritime Organization)</i>
<i>İng.</i>	İngilizce
<i>INTERPOL</i>	Uluslararası Cinayet Polisi Komisyonu (<i>International Criminal Police Commission</i>)
<i>İO</i>	İlköğretim okulu
<i>IOC</i>	<i>bk. UOK (International Olympic Committee)</i>
<i>İPI</i>	<i>bk. UBE (International Press Institute)</i>
<i>IRO</i>	<i>bk. UMT (International Refugee Organization)</i>
<i>is.</i>	İsim
<i>ISBN</i>	Uluslararası standart kitap numarası (<i>International Standard Book Number</i>)
<i>İSDEMİR</i>	İskenderun Demir Çelik Fabrikaları
<i>İSEDAK</i>	İslam Konferansı Örgütü Ekonomik ve Ticari İş Birliği Daimî Komitesi
<i>İSG</i>	İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
<i>İSKİ</i>	İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi
<i>İSKYF</i>	İktisadi ve Sosyal Kalkınma Yatırım Fonları

<i>ISMN</i>	Uluslararası standart müzik numarası (<i>International Standard Music Number</i>)
<i>ISO</i>	<i>bk. USÖ (International Organization for Standardization)</i>
<i>İSO</i>	İstanbul Sanayi Odası
<i>İsp.</i>	İspanyolca
<i>ISSN</i>	Uluslararası standart dizi numarası (<i>International Standard Serial Number</i>)
<i>İŞKUR</i>	Türkiye İş Kurumu
<i>işl.</i>	İşleyen
<i>İŞOT</i>	İstanbul Şehirler Arası Otobüs Terminali
<i>İt.</i>	İtalyanca
<i>İTB</i>	İstanbul Ticaret Borsası
<i>ITC</i>	<i>bk. UTM (International Trade Center)</i>
<i>İTG</i>	İç Ticaret Genel Müdürlüğü
<i>İTİCÜ</i>	İstanbul Ticaret Üniversitesi
<i>ITO</i>	Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Birliği (<i>International Trade Organization</i>)
<i>İTO</i>	İstanbul Ticaret Odası
<i>İTÜ</i>	İstanbul Teknik Üniversitesi
<i>İÜ</i>	1. İnönü Üniversitesi 2. İstanbul Üniversitesi
<i>IWF</i>	<i>bk. UPF (International Monetary Fund)</i>
<i>İYTE</i>	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
<i>İZTB</i>	İzmir Ticaret Borsası
<i>İZTO</i>	İzmir Ticaret Odası
<i>İZÜ</i>	İzmir Üniversitesi
<i>J</i>	Jandarma
<i>JAL</i>	<i>bk. JHY (Japan Airlines)</i>
<i>Jap.</i>	Japonca
<i>jeol.</i>	Jeoloji
<i>JGK</i>	Jandarma Genel Komutanlığı
<i>JHY</i>	Japon Hava Yolları (<i>Japan Airlines</i>)
<i>K</i>	1. Kuzey 2. Komutan, komutanlığı
<i>kal</i>	Kalori
<i>KARDEMİR</i>	Karabük Demir Çelik Fabrikaları
<i>KASTB</i>	Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi
<i>KAÜ</i>	Kafkas Üniversitesi
<i>KB</i>	Kuzeybatı
<i>KBB</i>	Kulak, Burun, Boğaz
<i>KBÜ</i>	Karabük Üniversitesi
<i>KD</i>	Kuzeydoğu
<i>KDV</i>	Katma değer vergisi
<i>KED</i>	Kablosuz Erişim Düzeneği

<i>KEGM</i>	Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü
<i>KEİ</i>	Karadeniz Ekonomik İş Birliği
<i>KEYK</i>	Karşılıklı Ekonomik Yardım Konseyi
<i>kg</i>	Kilogram
<i>KGB</i>	Sovyet Gizli Haber Alma Teşkilatı (<i>Komitet Gossudarrstvennoi Bezopastnosti</i>)
<i>KGM</i>	Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü
<i>KHK</i>	Kanun hükmünde kararname
<i>KHÜ</i>	Kadir Has Üniversitesi
<i>KHz</i>	Kilohertz
<i>KİBİB</i>	Kalkınma İçin Bölgesel İş Birliği
<i>KİK</i>	1. Kamu İhale Kurumu 2. Kamu İktisadi Kuruluşları
<i>kim.</i>	Kimya
<i>KİT</i>	Kamu İktisadi Teşekkülü
<i>KİYÜ</i>	Kilis 7 Aralık Üniversitesi
<i>KKB</i>	Karayip Kalkınma Bankası
<i>KKGM</i>	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü
<i>KKK</i>	Kara Kuvvetleri Komutanlığı
<i>KKTC</i>	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
<i>KLÜ</i>	Kırklareli Üniversitesi
<i>km</i>	Kilometre
<i>KMS</i>	Kurumlar İçi Merkezî Eleme Sınavı
<i>KMÜ</i>	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
<i>KOBİ</i>	Küçük ve Orta Boy (Ölçekli) İşletme
<i>KOI</i>	Kamu Ortaklığı İdaresi
<i>koor.</i>	Koordinasyon
<i>Kor.</i>	Kolordu
<i>Kora.</i>	Koramiral
<i>Korg.</i>	Korgeneral
<i>KOSGEB</i>	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
<i>KOÜ</i>	Kocaeli Üniversitesi
<i>KPDS</i>	Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı
<i>KPSS</i>	Kamu Personel Seçme Sınavı
<i>kr.</i>	Kuruş
<i>krş.</i>	Karşılaştırınız
<i>KSDB</i>	Kanserle Savaş Dairesi Başkanlığı
<i>KSGM</i>	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
<i>KSÜ</i>	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
<i>KTKB</i>	Karadeniz Ticaret ve Kalkınma Bankası
<i>KTO-KÜ</i>	KTO Karatay Üniversitesi
<i>KTOP</i>	Karayip Topluluğu ve Ortak Pazarı

<i>KTÖGM</i>	Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
<i>KTÜ</i>	Karadeniz Teknik Üniversitesi
<i>KUGM</i>	Kara Ulaştırma Genel Müdürlüğü
<i>Kur.</i>	Kurmay
<i>Kur. Bşk.</i>	Kurmay Başkanı, Başkanlığı
<i>KÜ</i>	1. Kastamonu Üniversitesi 2. Kırıkkale Üniversitesi 3. Koç Üniversitesi
<i>KVMGM</i>	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
<i>KYGM</i>	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
<i>l</i>	Litre
<i>LABB</i>	Latin Amerika Bütünleşme Birliği
<i>LAFTA</i>	bk. LASTB (Latin America Free Trade Area)
<i>LAIA</i>	bk. LABB (Latin American Integration Association)
<i>LAKEK</i>	Latin Amerika ve Karayipler Ekonomik Komisyonu
<i>LASTB</i>	Latin Amerika Serbest Ticaret Bölgesi
<i>Lat.</i>	Latince
<i>LCV</i>	Lütfen cevap veriniz
<i>LES</i>	Lisansüstü Eğitim Giriş Sınavı
<i>LP</i>	Uzunçalar (<i>long play</i>)
<i>LPG</i>	Sıvılaştırılmış Petrol Gazı (<i>Liquified Petroleum Gas</i>)
<i>Ltd.</i>	Limitet
<i>LYS</i>	Lisans Yerleştirme Sınavı
<i>m</i>	Metre
<i>M</i>	Miladi
<i>Mac.</i>	Macarca
<i>Mah.</i>	1. Mahalle, mahallesi 2. Mahkeme, mahkemesi
<i>MAKÜ</i>	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
<i>man.</i>	Mantık
<i>MAÖ</i>	Merkezî Antlaşma Örgütü
<i>MASAK</i>	Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı
<i>mat.</i>	Matematik
<i>MAÜ</i>	1. Mardin Artuklu Üniversitesi 2. Muş Alparslan Üniversitesi
<i>MB</i>	1. Maliye Bakanlığı 2. Bilgisayarda bellek birimi (<i>megabyte</i>)
<i>Md.</i>	Müdür, müdürlük, müdürlüğü
<i>MEB</i>	Millî Eğitim Bakanlığı
<i>mec.</i>	Mecaz
<i>MEÜ</i>	Mersin Üniversitesi
<i>MGK</i>	Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
<i>MGM</i>	1. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 2. Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü
<i>MĞÜ</i>	Muğla Üniversitesi
<i>MHAT</i>	Merkezî Haber Alma Teşkilatı

<i>MHz</i>	Megahertz
<i>MİGEM</i>	Maden İşleri Genel Müdürlüğü
<i>MİLE</i>	Millî Emlak Genel Müdürlüğü
<i>mim.</i>	Mimarlık
<i>min.</i>	Mineraloji
<i>MİT</i>	Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı
<i>MK</i>	Medeni Kanun
<i>MKB</i>	Millî Kütüphane Başkanlığı
<i>MKE</i>	Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu
<i>MKS</i>	Metre-Kilogram-Saat
<i>MKÜ</i>	Mustafa Kemal Üniversitesi
<i>MKYK</i>	Merkez Karar Yönetim Kurulu
<i>mm</i>	Milimetre
<i>MOBESE</i>	Bölgesel güvenlik sistemi (Mobil Elektronik Sistem Entegrasyonu)
<i>MOSSAD</i>	İsrail Gizli Haber Alma Örgütü
<i>MÖ</i>	Milattan önce
<i>MPI</i>	Millî Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü
<i>MPM</i>	Millî Produktivite Merkezi
<i>MR</i>	Manyetik rezonans görüntüleme
<i>MS</i>	Milattan sonra
<i>MSB</i>	Millî Savunma Bakanlığı
<i>MSGSÜ</i>	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
<i>MTA</i>	Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
<i>MÜ</i>	1. Maltepe Üniversitesi 2. Marmara Üniversitesi 3. Melikşah Üniversitesi
<i>Müh.</i>	Mühendis, mühendisi, mühendislik
<i>Mür.</i>	Müracaat
<i>müz.</i>	Müzik
<i>MYK</i>	1. Mesleki Yeterlilik Kurumu 2. Mülteciler Yüksek Komiserliği
<i>NAFTA</i>	<i>bk. KASTB (North American Free Trade Area)</i>
<i>NASA</i>	Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Araştırmaları Merkezi(<i>National Aeronautics and Space Administration</i>)
<i>NATO</i>	Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilatı (<i>North Atlantic Treaty Organization</i>)
<i>NEÜ</i>	Nevşehir Üniversitesi
<i>NGÜ</i>	Niğde Üniversitesi
<i>NKÜ</i>	Namık Kemal Üniversitesi
<i>No.</i>	Numara
<i>NOTAM</i>	Havacılar ve denizciler için uyarı bildirimi (<i>Notice to Airmen</i>)
<i>Nö.</i>	Nöbetçi
<i>Nö. Sb.</i>	Nöbetçi subayı

<i>NVİGM</i>	Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü
<i>OACI</i>	<i>bk. USHÖ (International Civil Aviation Organization)</i>
<i>OAE</i>	<i>bk. ABÖ (Organization of African Unity)</i>
<i>OAİB</i>	Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği
<i>OAOP</i>	Orta Amerika Ortak Pazarı
<i>OAPEC</i>	<i>bk. PİEAÜÖ (Organization of Arab Petroleum Exporting Countries)</i>
<i>OAU</i>	<i>bk. ABÖ (Organization of African Unity)</i>
<i>OBESİD</i>	Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı
<i>OCDE</i>	<i>bk. EİBKT (Organization for Economic Cooperation and Development)</i>
<i>OCI</i>	<i>bk. İKÖ (Organization of the Islamic Conference)</i>
<i>ODTÜ</i>	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
<i>ODÜ</i>	Ordu Üniversitesi
<i>OECD</i>	<i>bk. EİBKT (Organization for Economic Cooperation and Development)</i>
<i>OEEC</i>	<i>bk. AEİBÖ (Organization for European Economic Cooperation)</i>
<i>OGM</i>	1. Orman Genel Müdürlüğü 2. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
<i>OIC</i>	<i>bk. İKÖ (Organization of the Islamic Conference)</i>
<i>OIEC</i>	<i>bk. UİİBÖ (Organization for International Economic Cooperation)</i>
<i>OKAN</i>	Okan Üniversitesi
<i>OKÖNEGM</i>	Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü
<i>Okt.</i>	Okutman
<i>OKÜ</i>	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
<i>OMC</i>	<i>bk. DTÖ (World Trade Organization)</i>
<i>OMI</i>	<i>bk. UDÖ (International Maritime Organization)</i>
<i>OMÜ</i>	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
<i>Onb.</i>	Onbaşı
<i>OPEC</i>	<i>bk. PİEÜT (Organization of Petroleum Exporting Countries)</i>
<i>OPEP</i>	<i>bk. PİEÜT (Organization of Petroleum Exporting Countries)</i>
<i>Opr.</i>	Operatör
<i>Or.</i>	Ordu
<i>Ora.</i>	Oramiral
<i>Ord.</i>	Ordinaryüs
<i>Org.</i>	Orgeneral
<i>ORKÖY</i>	Orman-Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü
<i>Ort.</i>	Ortaklık, ortakları, ortaklığı
<i>OSB</i>	Organize Sanayi Bölgesi
<i>Osm. T.</i>	Osmanlı Türkçesi
<i>OSZE</i>	<i>bk. AGİT (Organisation für Sicherheit und</i>

	<i>Zusammenarbeit in Europa)</i>
<i>OUA</i>	<i>bk. ABÖ (Organization of African Unity)</i>
<i>OYAK</i>	Ordu Yardımlaşma Kurumu
<i>OYEGM</i>	Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü
<i>ÖÇKKB</i>	Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı
<i>ÖİB</i>	Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
<i>öl.</i>	Ölüm tarihi
<i>ÖÖKGM</i>	Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü
<i>ör.</i>	Örnek
<i>ÖRGM</i>	Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü
<i>ÖSGM</i>	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Ölçüler ve Standartlar Genel Müdürlüğü
<i>ÖSS</i>	Öğrenci Seçme Sınavı
<i>ÖSYM</i>	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
<i>ÖTV</i>	Özel tüketim vergisi
<i>ÖYK</i>	Özelleştirme Yüksek Kurulu
<i>ÖYS</i>	Öğrenci Yerleştirme Sınavı
<i>öz.</i>	Özel
<i>ÖZİ</i>	Özürülüler İdaresi Başkanlığı
<i>ÖZÜ</i>	Özyeğin Üniversitesi
<i>PAÜ</i>	Pamukkale Üniversitesi
<i>ped.</i>	Pedagoji
<i>PEN</i>	<i>bk. UYB (International Association of Poets, Playwrights, Editors, Essayists and Novelists)</i>
<i>PETKİM</i>	Petrokimya Endüstrisi Genel Müdürlüğü
<i>PIEAÜÖ</i>	Petrol İhraç Eden Arap Ülkeleri Örgütü
<i>PIEÜT</i>	Petrol İhraç Eden Ülkeler Teşkilatı
<i>PIGM</i>	Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
<i>PK</i>	Posta kutusu
<i>PO</i>	Petrol Ofisi
<i>POAŞ</i>	Petrol Ofisi Anonim Şirketi
<i>Port.</i>	Portekizce
<i>Prof.</i>	Profesör
<i>psikol.</i>	Psikoloji
<i>PTT</i>	Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü
<i>RAM</i>	Bilgisayarda okunabilir ve yazılabilir bellek (<i>Random Access Memory</i>)
<i>RC</i>	Kızılhaç (<i>Red Cross</i>)
<i>RCD</i>	<i>bk. KİBİB (Regional Cooperation for Development)</i>
<i>RK</i>	Rekabet Kurumu
<i>RNA</i>	Ribo nükleik asit
<i>ROM</i>	Bilgisayarda yalnızca okunabilir bellek (<i>Read-Only Memory</i>)

<i>Ro-Ro</i>	Gemiye taşıt indirme bindirme (<i>Rolon-roloff</i>)
<i>RSHM</i>	Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı
<i>RTÜK</i>	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
<i>Rum.</i>	Rumca
<i>Rus.</i>	Rusça
<i>RÜ</i>	Rize Üniversitesi
<i>S</i>	Sayı
<i>s.</i>	Sayfa
<i>sa.</i>	Saat
<i>SAS</i>	Su Altı Savunma (Komandoları)
<i>SAT</i>	Su Altı Taarruz (Komandoları)
<i>SATEM</i>	Savunma Sanayii ve Teknoloji Eğitim Merkezi
<i>SAÜ</i>	Sakarya Üniversitesi
<i>Sb.</i>	Subay
<i>SB</i>	Sağlık Bakanlığı
<i>SBF</i>	Siyasal Bilgiler Fakültesi
<i>SBS</i>	Seviye Belirleme Sınavı
<i>SDIF</i>	<i>bk. TMSF (Savings Deposit Insurance Fund)</i>
<i>SDÜ</i>	Süleyman Demirel Üniversitesi
<i>SEFD Bşk.</i>	Millî Savunma Bakanlığı Seferberlik Dairesi Başkanlığı
<i>SEK</i>	Süt Endüstrisi Kurumu Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
<i>SEKA</i>	Selüloz ve Kâğıt Sanayii Kurumu
<i>sf.</i>	Sıfat
<i>SG</i>	Sahil Güvenlik
<i>SGK</i>	1.Sosyal Güvenlik Kurumu 2. Sahil Güvenlik Komutanlığı
<i>SGM</i>	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi Genel Müdürlüğü
<i>SHÇEK</i>	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
<i>SHGM</i>	Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü
<i>SHÖ</i>	Sivil Havacılık Örgütü
<i>SIÜ</i>	Siirt Üniversitesi
<i>SKT</i>	Son kullanma tarihi
<i>Sl.</i>	Slavca
<i>SMWK</i>	<i>bk. KEİ (Black Sea Economic Cooperation Pact)</i>
<i>Sn.</i>	1. Sayın. 2. Saniye
<i>snt.</i>	Santral
<i>SNÜ</i>	Sinop Üniversitesi
<i>Sok.</i>	Sokak
<i>SOS</i>	Uluslararası yardım isteme uyarısı (<i>Save Our Souls</i>)
<i>sos.</i>	Sosyoloji
<i>sp.</i>	Spor

SPA	<i>bk. SUGES (Salus per aquam)</i>
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
Srp.	Sırpça
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği
SSDB	Sağlık Bakanlığı Sıtma Savaş Dairesi Başkanlığı
SSK	Sosyal Sigortalar Kurumu
SSM	Savunma Sanayi Müsteşarlığı
STB	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
STÖ	Sivil Toplum Örgütü
SUGES	Sudan gelen sağlık
SÜ	1. Sabancı Üniversitesi 2. Selçuk Üniversitesi
SWIFT	<i>bk. DBAFİT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication)</i>
SYD	Sayısal yoğun disk
SYDGM	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
Ş	Şirket
Şb.	Şube
ŞEHİR	İstanbul Şehir Üniversitesi
ŞÜ	Şırnak Üniversitesi
t	Ton
T.	Türkçe
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TAA	Türkiye Adalet Akademisi
TAEK	Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
TAGEM	Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü
TAI	<i>bk. THS (Turkish Aerospace Industry)</i>
TAPDK	Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurulu
tar.	Tarih
TARİŞ	Tarım Satış Kooperatifleri Birliği
TASS	Sovyetler Birliği Telgraf Ajansı (<i>Telegrafnoe Agentstvo Sovetskogo Soyuza</i>)
TAŞ	Türk Anonim Şirketi
TAU	Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü
Tb.	Tabur
TBB	1. Türkiye Bankalar Birliği 2. Türkiye Barolar Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
TCK	Türkiye Cumhuriyeti Karayolları
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TCZB	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası
TDÇİ	Türkiye Demir Çelik İşletmeleri

<i>TDİ</i>	Türkiye Denizcilik İşletmeleri
<i>TDK</i>	Türk Dil Kurumu
<i>TEAE</i>	Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü
<i>TEAŞ</i>	Türkiye Elektrik Üretim Anonim Şirketi
<i>TEDAŞ</i>	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
<i>TEDGEM</i>	Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü
<i>TEFE</i>	Toptan eşya fiyatları endeksi
<i>TEİAŞ</i>	Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi
<i>TEK</i>	Türkiye Elektrik Kurumu
<i>tek.</i>	Teknik, teknoloji
<i>tel.</i>	Telefon
<i>telg.</i>	Telgraf
<i>TEM</i>	Avrupa Transit Kara Yolu (<i>Trans European Motor Way</i>)
<i>TEMSAN</i>	Türkiye Elektromekanik Sanayii
<i>TETAŞ</i>	Türkiye Elektrik, Ticaret ve Taahhüt Anonim Şirketi
<i>TFF</i>	Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığı
<i>TGC</i>	Türkiye Gazeteciler Cemiyeti
<i>TGM</i>	Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü
<i>TGS</i>	Türkiye Gazeteciler Sendikası
<i>Tğm.</i>	Teğmen
<i>THA</i>	Türk Haberler Ajansı
<i>THK</i>	1. Türk Hava Kurumu 2. Türk Hukuk Kurumu
<i>THS</i>	Türk Havacılık Sanayii
<i>THSGM</i>	Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü
<i>THY</i>	Türk Hava Yolları
<i>TIR</i>	Uluslararası Kara Yolu Taşımacılığı (<i>Transport International Routier</i>)
<i>tic.</i>	Ticaret
<i>TİGEM</i>	Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü
<i>TİKA</i>	Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
<i>TİM</i>	Türkiye İhracatçılar Merkezi
<i>TİSK</i>	Türkiye İşverenler Sendikası Konfederasyonu
<i>tiy.</i>	Tiyatro
<i>TK</i>	<i>bk. BTK</i> (Telekomünikasyon Kurumu)
<i>TKAE</i>	Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
<i>TKB</i>	1. Türkiye Kalkınma Bankası 2. Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü 3. Türk Kadınlar Birliği
<i>TKF</i>	Toplu Konut Fonu
<i>TKGM</i>	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
<i>TKİ</i>	Türkiye Kömür İşletmeleri
<i>TL</i>	Türk lirası

<i>tlks.</i>	Teleks
<i>tls.</i>	Telsiz
<i>TM</i>	Türk malı
<i>TMMOB</i>	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
<i>TMO</i>	Toprak Mahsulleri Ofisi
<i>TMSF</i>	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
<i>TMSK</i>	Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
<i>TNCÜ</i>	Tunceli Üniversitesi
<i>TOBB</i>	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
<i>TOBB ETÜ</i>	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
<i>TODAİE</i>	Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
<i>TOEFL</i>	Yabancı dil olarak İngilizce testi (<i>Test of English as a Foreign Language</i>)
<i>TOKİ</i>	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
<i>Top.</i>	Topçu
<i>TÖMER</i>	Türkçe Öğretim Merkezi
<i>TÖÜ</i>	Turgut Özal Üniversitesi
<i>TP</i>	Türk Petrolleri
<i>TPAO</i>	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı
<i>TPE</i>	Türk Patent Enstitüsü
<i>TR</i>	Türkiye
<i>TRGM</i>	Tarım Reformu Genel Müdürlüğü
<i>TRKGM</i>	Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü
<i>TRS</i>	Toros Üniversitesi
<i>TRT</i>	Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
<i>TSE</i>	Türk Standartları Enstitüsü
<i>TSİ</i>	Türkiye saati ile
<i>TSK</i>	Türk Silahlı Kuvvetleri
<i>TSKB</i>	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası
<i>TT</i>	Türkiye Türkçesi
<i>TTB</i>	Türk Tabipleri Birliği
<i>TTK</i>	1. Türk Tarih Kurumu 2. Türkiye Taşkömürü Kurumu
<i>TTKB</i>	Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
<i>TTOK</i>	Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
<i>TUBİM</i>	Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi
<i>Tug.</i>	Tugay
<i>Tuğa.</i>	Tuğamiral
<i>Tuğg.</i>	Tuğgeneral
<i>TURKSTAT</i>	<i>bk. TÜİK (Turkish Statistic Institution)</i>
<i>TUS</i>	Tıpta Uzmanlık Eğitimi Giriş Sınavı
<i>TÜ</i>	Trakya Üniversitesi

<i>TÜBA</i>	Türkiye Bilimler Akademisi
<i>TÜBİTAK</i>	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
<i>TÜDEMSAŞ</i>	Türkiye Demiryolu Makineleri Sanayii Anonim Şirketi
<i>TÜFE</i>	Tüketici fiyatları endeksi
<i>TÜGEM</i>	Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
<i>TÜİK</i>	Türkiye İstatistik Kurumu
<i>TÜLOMSAŞ</i>	Türkiye Lokomotif ve Motor Sanayii Anonim Şirketi
<i>Tüm.</i>	Tümen
<i>Tüma.</i>	Tümamiral
<i>Tümg.</i>	Tümgeneral
<i>TÜPRAŞ</i>	Türkiye Petrol Rafinerileri Anonim Şirketi
<i>TÜRDOK</i>	Türkiye Dokümantasyon Merkezi
<i>TÜRKAK</i>	Türk Akreditasyon Kurumu
<i>TÜRKİYE KOOP</i>	Türkiye Millî Kooperatifler Birliği
<i>TÜRKKOOP</i>	Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği
<i>TÜRKSAT</i>	Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme Anonim Şirketi
<i>TÜRKŞEKER</i>	Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Şirketi
<i>TÜRSAB</i>	Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
<i>TÜTAV</i>	Türk Tanıtma Vakfı
<i>TÜVASAŞ</i>	Türkiye Vagon Sanayii Anonim Şirketi
<i>TV</i>	Televizyon
<i>TYDTA</i>	Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Başkanlığı
<i>TZDK</i>	Türkiye Ziraî Donatım Kurumu
<i>TZOB</i>	Türkiye Ziraat Odaları Birliği
<i>UA</i>	Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı
<i>UAAF</i>	Uluslararası Amatör Atletizm Federasyonu
<i>UAD</i>	Uluslararası Adalet Divanı
<i>UAEA</i>	Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı
<i>UAGF</i>	Uluslararası Amatör Güreş Federasyonu
<i>UAT</i>	Uluslararası Af Teşkilatı
<i>UBAK</i>	Ulaştırma Bakanlığı
<i>UBAM</i>	Ulusal Bilimsel Araştırma Merkezi
<i>UBB</i>	Uluslararası Basın Birliği
<i>UBE</i>	Uluslararası Basın Enstitüsü
<i>UBF</i>	Uluslararası Basketbol Federasyonu
<i>UBOK</i>	Uluslararası Bilimsel Organizasyon Konseyi
<i>UÇÖ</i>	Uluslararası Çalışma Örgütü
<i>UDÖ</i>	Uluslararası Denizcilik Örgütü
<i>UE</i>	<i>bk. AB (European Union)</i>
<i>UEA</i>	Uluslararası Enerji Ajansı
<i>UEFA</i>	<i>bk. AFFB (Union of European Football Associations)</i>

<i>UEİBB</i>	Uluslararası Ekonomik İş Birliği Bankası
<i>UETHF</i>	Uluslararası Ekolojik Tarım Hareketleri Federasyonu
<i>UFF</i>	Uluslararası Futbol Federasyonu
<i>UFK</i>	Uluslararası Finansman Kurumu
<i>UFO</i>	Tanımlanmamış Uçan Nesne (<i>Unidentified Flying Object</i>)
<i>UHF</i>	Ultra yüksek frekans (<i>Ultra High Frequency</i>)
<i>UHİK</i>	Uluslararası Hilal İslam Komitesi
<i>UHTB</i>	Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği
<i>UİİBÖ</i>	Uluslararası İktisadi İş Birliği Örgütü
<i>UİKB</i>	Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası
<i>UKA</i>	Uluslararası Kalkınma Ajansı
<i>UKK</i>	Uluslararası Kızılhaç Komitesi
<i>UMT</i>	Uluslararası Mülteci Teşkilatı
<i>UN</i>	<i>bk. BM (United Nations)</i>
<i>UNAC</i>	<i>bk. BMÇYT (United Nations Aid to Children)</i>
<i>UNCTAD</i>	<i>bk. BMTKK (United Nations Conference on Trade and Development)</i>
<i>UNCTC</i>	<i>bk. UŞM (United Nations Centre on Transnational Corporations)</i>
<i>UNESCO</i>	<i>bk. BMEBKT (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)</i>
<i>UNHCR</i>	<i>bk. MYK</i>
<i>UNICEF</i>	Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu(<i>United Nations International Children's Emergency Fund</i>)
<i>UNIDO</i>	<i>bk. BMSKÖ (United Nations Industrial Development Organisation)</i>
<i>UNO</i>	<i>bk. BMT (United Nations Organization)</i>
<i>UNRRA</i>	<i>bk. BMYRİ (United Nations Relief and Rehabilitation Administration)</i>
<i>UOK</i>	Uluslararası Olimpiyat Komitesi
<i>UÖB</i>	Uluslararası Ödemeler Bankası
<i>UPB</i>	Uluslararası Posta Birliği
<i>UPF</i>	Uluslararası Para Fonu
<i>UPI</i>	<i>bk. UBB (United Press International)</i>
<i>UPU</i>	<i>bk. UPB (Universal Postal Union)</i>
<i>USAŞ</i>	Uçak Sanayi Anonim Şirketi
<i>USF</i>	Uluslararası Satranç Federasyonu
<i>USHÖ</i>	Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü
<i>USÖ</i>	Uluslararası Standartlar Örgütü
<i>UŞM</i>	Ulusötesi Şirketler Merkezi
<i>UTKF</i>	Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu
<i>UTM</i>	Uluslararası Ticaret Merkezi

UTO	Uluslararası Ticaret Odası
UÜ	1. Ufuk Üniversitesi 2. Uludağ Üniversitesi
UYAÇM	Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıkları Çözüm Merkezi
UYB	Uluslararası Yazarlar Birliği
Uzm.	Uzman
Ü	Üniversite
ÜAK	Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı
Üçvş.	Üstçavuş
ÜDS	Üniversitelerarası Kurul Yabancı Dil Sınavı
ÜFE	Üretici fiyatları endeksi
ünl.	Ünlem
ÜT	Üretim tarihi
Ütğm.	Üsteğmen
vb.	Ve başkası, ve başkaları, ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi
VCD	bk. GYD (Video Compact Disc)
vd.	Ve devamı, ve diğerleri
VDMK	Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler
Vet.	Veteriner
VGM	1. Vakıflar Genel Müdürlüğü 2. Verimli Genel Müdürlüğü
VHF	Çok yüksek frekans (Very High Frequency)
VIP	Çok önemli kişi (Very Important Person)
vs.	Vesaire
w	Elektrik güç birimi (Watt)
WACH	bk. BATO (West African Clearing House)
WADB	bk. BAKB (West African Development Bank)
WAP	bk. KED (Wireless Application Protocol)
WCO	bk. DGÖ (World Customs Organization)
WFC	bk. DGK (World Food Council)
WHO	bk. DSÖ (World Health Organization)
WIPO	bk. DFMHÖ (World Intellectual Property Organisation)
WTO	bk. DTÖ (World Trade Organization)
Y. Mim.	Yüksek mimar
Y. Müh.	Yüksek mühendis
Yay.	Yayını, yayınları
Yb.	Yarbay
YD	Yoğun disk
Yd. Sb.	Yedek subay
YDK	Yüksek Denetleme Kurulu
YDS	Yabancı Dil Sınavı

<i>YEÖGM</i>	Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü
<i>YİBF</i>	Yardım ve İş Birliği Fonu
<i>YİGM</i>	1. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü 2. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü
<i>YKr</i>	Yeni kuruluş
<i>YÖGM</i>	Millî Eğitim Bakanlığı Yükseköğretim Genel Müdürlüğü
<i>YÖK</i>	Yükseköğretim Kurulu
<i>YÖS</i>	Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı
<i>Yrd. Doç.</i>	Yardımcı Doçent
<i>YSE</i>	Yol, Su, Elektrik Genel Müdürlüğü
<i>YSK</i>	Yüksek Seçim Kurulu
<i>YTL</i>	Yeni Türk lirası
<i>YTÜ</i>	1. Yeditepe Üniversitesi 2. Yıldız Teknik Üniversitesi
<i>Yun.</i>	Yunanca
<i>YURTKUR</i>	Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu
<i>YÜ</i>	1. Yalova Üniversitesi 2. Yaşar Üniversitesi
<i>yy.</i>	Yüzyıl
<i>YYÜ</i>	Yüzüncü Yıl Üniversitesi
<i>Yzb.</i>	Yüzbaşı
<i>zf.</i>	Zarf
<i>ZKÜ</i>	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi
<i>zm.</i>	Zamir
<i>ZMO</i>	Ziraat Mühendisleri Odası
<i>zool.</i>	Zooloji
<i>ZRV</i>	Zirve Üniversitesi

Alıntı Kelimelerin Yazılışı

Alıntı kelimelerin yazılışlarıyla ilgili bazı noktalar aşağıda gösterilmiştir:

1. Çift ünsüz harfle başlayan Batı kökenli alıntılar, ünsüzler arasında ünlü konulmadan yazılır: *francala, gram, gramer, gramofon, grup, Hristiyan, kral, kredi, kritik, plan, pratik, problem, profesör, program, proje, propaganda, protein, prova, psikoloji, slogan, snop, spiker, spor, staj, stil, stüdyo, trafik, tren, triptik* vb.

Bu tür birkaç alıntıda, söz başında veya iki ünsüz arasında bir ünlü türemiştir. Bu ünlü söylenişte de yazılışta da gösterilir: *iskarpın, iskele, iskelet, istasyon, istatistik, kulüp* vb.

2. İçinde yan yana iki veya daha fazla ünsüz bulunan Batı kökenli alıntılar, ünsüzler arasında ünlü konmadan yazılır: *alafranga, apartman, biyografi, elektrik, gangster, kilogram, orkestra, paragraf, telgraf* vb.

3. İki ünsüzle biten Batı kökenli alıntılar, ünsüzler arasına ünlü konmadan yazılır: *film, form, lüks, modern, natüermort, psikiyatr, seks, slayt, teyp* vb.

4. Batı kökenli alıntıların içindeki ve sonundaki g ünsüzleri olduğu gibi korunur: *biyografi, diyagram, dogma, magma, monografi, paragraf, program; arkeolog, demagog, diyalog, filolog, jeolog, katalog, monolog, psikolog, ürolog* vb.

Ancak *fotoğraf* ve *topoğraf* kelimelerinde g'ler, ğ'ye döner.

* * *

Aşağıdaki durumlarda Batı kökenli kelimeler özgün biçimleri ile yazılırlar:

1. Bilim, sanat ve uzmanlık dallarında kullanılan bazı terimler: *andante* (müzik), *cuprum* (kimya), *deseptyl* (eczacılık), *quercus*, *terminus technicus* (teknik terim) vb.

2. Latin yazı sistemini kullanan dillerden alınma deyim ve sözler: *Veni, vidi, vici* (Geldim, gördüm, yendim.); *conditio sine qua non* (Olmazsa olmaz.); *eppur si muove* (Dünya her şeye rağmen dönüyor.); *to be or not to be* (olmak veya olmamak); *l'art pour l'art* (Sanat sanat içindir.); *l'Etat c'est moi* (Devlet benim.); *traduttore traditore* (Çevirmen haindir.); *persona non grata* (istenmeyen kişi) vb.

Mesele falan değildi öyle,

To be or not to be kendisi için;

Bir akşam uyudu;

Uyanmayıverdi. (Orhan Veli Kanık)

Ünsüz Türemesi

Arapçadan dilimize giren ve özgün biçimlerinde sonunda ikiz ünsüz bulunan kelimeler Türkçede tek ünsüzle kullanılır. Bu kelimeler ünlüyle başlayan ek veya yardımcı fiille kullanıldıklarında sondaki ünsüz ikizleşir: *hak (hakkı), his (hissi), ret (reddi), şer (şerri), tıp (tıbbı), zam (zammı), zan (zannı); af (affetmek), his (hissetmek)* vb.

Ünsüzlerin Nitelikleri

Ses yolunda bir engele çarparak çıkan seslere **ünsüz** denir.

Dilimizde yirmi bir ünsüz vardır: *b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z*

Ünsüzler ses tellerinin titreşime uğrayıp uğramamasına göre iki gruba ayrılır:

1. Ses tellerinin titreşmesiyle oluşan ünsüzlere **yumuşak (ötümlü, tonlu) ünsüzler** adı verilir: *b, c, d, g, ğ, j, l, m, n, r, v, y, z*

2. Ses telleri titreşmeden oluşan ünsüzlere *sert (ötümsüz, tonsuz) ünsüzler* denir: *ç, f, h, k, p, s, ş, t*

Kökeni Türkçe olan kelimelerin sonunda *b, c, d, g* ünsüzleri bulunmaz. Ancak anlam farkını belirtmek üzere *ad, od, sac* gibi birkaç kelimenin yazılışında bu kurala uyulmaz: *ad* (isim), *at* (binek hayvanı); *od*(ateş), *ot* (bitki); *sac* (yassı demir), *saç* (kıl).

Dilimizdeki *hac, şad, yâd* gibi birkaç örnek dışında, alıntı kelimelerin özgün biçimlerinin sonlarında bulunan yumuşak ünsüzler sertleşir: *kitap* (<*kitab*), *sebepe* (<*sebeb*); *bant* (<*band*), *bent* (<*bend*), *cilt* (<*cild*), *etüt* (<*etüd*), *metot* (<*metod*), *standart* (<*standard*); *ahenk* (<*aheng*), *hevenk* (<*aveng*), *renk* (<*reng*) vb. Bu gibi alıntılar ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında kelime sonlarındaki sert ünsüzler yumuşar: *kitap / kitabı, sebep / sebebi; bant / bandı, bent / bendi, cilt / cildi, etüt / etüdü, metot / metodu, standart / standardı; ahenk / ahengi, hevenk / hevengi, renk / rengi* vb.

UYARI: Bazı alıntı kelimelerde yumuşama olmaz: *ahlak / ahlakın, cumhuriyet / cumhuriyete, evrak / evrakı, hukuk / hukuku, ittifak / ittifaka, sepet / sepeti, tank / tankı* vb.

Çok heceli kelimeler ünlüyle başlayan bir ek aldıklarında sonlarında bulunan *p, ç, t, k* ünsüzleri yumuşayarak *b, c, d, ğ*'ye dönüşür: *kelep / kelebi; ağaç / ağacı, kazanç / kazancı; geçit / geçidi, kanat / kanadı; başak / başağı, bıçak / bıçağı* vb. Ancak birden fazla heceli olduğu hâlde sonlarındaki ünsüzleri yumuşamayan kelimeler de vardır: *amıt / amıtı, bulut / bulutu, kanıt / kanıtı, ölçüt / ölçütü* vb.

Tek heceli kelimelerin sonunda bulunan *p, ç, t, k* ünsüzleri ise iki ünlü arasında korunur: *ak / akı, at / atı, bük / bükü, ek / eki, et / eti, göç / göçü, ip / ipi, kaç / kaçını, kök / kökü, ok / oku, ot / otu, saç / saçı, sap / sapı, suç / suçu, süt / sütü* vb. Buna karşılık tek heceli olduğu hâlde sonlarındaki ünsüzleri yumuşayan kelimeler de vardır: *but / budu, dip / dibi, gök / göğü, kap / kabı, kurt / kurdu, uç / ucu, yurt / yurdu* vb.

Ünlü Daralması

Türkçede *a, e* ünlüleri ile biten fiillerin şimdiki zaman çekiminde, söyleyişte de yazımda da *a* ünlüsü *ı, u; e* ünlüsü *i, ü* olur: *başlıyor* (<*başla-yor*), *oynuyor* (<*oyna-yor*), *doymuyor* (<*doyma-yor*), *izliyor* (<*izle-yor*), *diyor* (<*de-yor*), *gelmiyor* (<*gelme-yor*), *gözlüyor* (<*gözle-yor*) vb.

Birden çok heceli ve *a, e* ünlüleri ile biten fiiller, ünlüyle başlayan ek aldıklarında bu fiillerdeki *a, e* ünlülerinde söyleyişte yaygın bir daralma (*i* ve *i*'ye dönme) eğilimi görülür. Ancak söyleyişteki *ı, i* ünlüleri yazıya geçirilmez: *başlayan, yaşayacak, atlayarak, saklayalı, atmayalım; gelmeyen, izlemeyecek, gitmeyerek, gizleyeli, besleyelim* vb.

Buna karşılık tek heceli olan *demek* ve *yemek* fiillerinde, söyleyişteki *i* ünlüsü yazıya da geçirilir: *diyen, diyerek, diyecek, diyelim, diye; yiyen, yiyerek, yiyecek, yiyelim, yiye, yiyince, yiyip* vb. Ancak *deyince, deyip* sözlerindeki *e* yazılışta korunur.

Uzun Ünlü

Kökeni Türkçe olan kelimelerde bugün uzun ünlü yoktur. Uzun ünlü, Arapça ve Farsçadan Türkçeye giren kelimelerde görülür: *adalet* (*ada:let*), *beraber* (*bera:ber*), *ifade* (*ifa:de*), *kaide* (*ka:ide*), *numune* (*numu:ne*), *sade* (*sa:de*), *şair* (*şa:ir*) vb. Ancak bu uzun ünlüler yazıda herhangi bir işaretle gösterilmez.

Kısaltmalar

Kısaltma; bir kelimenin, terimin veya özel adın, içerdği harflerden biri veya birkaçı ile daha kısa olarak ifade edilmesi ve simgeleştirilmesidir. Kısaltmalarla ilgili kurallar şunlardır:

1. Kuruluş, ülke, kitap, dergi ve yön adlarının kısaltmaları her kelimenin ilk harfinin büyük olarak yazılmasıyla yapılır: *TBMM* (Türkiye Büyük Millet Meclisi), *TDK* (Türk Dil Kurumu), *ABD* (Amerika Birleşik Devletleri); *KB* (Kutadgu Bilig); *TD* (Türk Dili), *TK* (Türk Kültürü), *TDED* (Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi); *B* (batı), *D* (doğu), *G* (güney), *K* (kuzey); *GB* (güneybatı), *GD* (güneydoğu), *KB* (kuzeybatı), *KD* (kuzeydoğu) vb.

Ancak bazen kelimelerin, özellikle son kelimenin birkaç harfinin kısaltmaya alındığı da görülür. Bazen de aradaki kelimelerden hiç harf alınmadığı olur. Bu tür kısaltmalarda, kısaltmanın akılda kalabilmesi için yeni bir kelime oluşturma amacı güdülür: *BOTAŞ* (Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi), *İLESAM* (İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği), *TÖMER* (Türkçe Öğretim Merkezi) vb.

Gelenekleşmiş olan *T.C.* (Türkiye Cumhuriyeti) ve *T.* (Türkçe) kısaltmalarının dışında büyük harflerle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılmaz.

2. Ölçü birimlerinin uluslararası kısaltmaları kullanılır: *m* (metre), *mm* (milimetre), *cm* (santimetre), *km* (kilometre), *g* (gram), *kg* (kilogram), *l* (litre), *hl* (hektolitre), *mg* (miligram), *m²* (metrekare), *cm²* (santimetrekare) vb.

3. Kuruluş, kitap, dergi ve yön adlarıyla ölçülerin dışında kalan kelime veya kelime gruplarının kısaltılmasında, ilk harfle birlikte kelimeyi oluşturan temel harfler dikkate alınır. Kısaltılan kelime veya kelime grubu; özel ad, unvan veya rütbe ise ilk harf büyük; cins isim ise ilk harf küçük olur: *Alm.* (Almanca), *İng.* (İngilizce), *Kocatepe Mah.* (Kocatepe Mahallesi), *Güniz Sok.* (Güniz Sokağı), *Prof.* (Profesör), *Dr.* (Doktor), *Av.* (Avukat), *Alb.* (Albay), *Gen.* (General); *sf.* (sıfat), *haz.* (hazırlayan), *çev.* (çeviren), *ed.* (edebiyat), *fiz.* (fizik), *kim.* (kimya) vb.

* * *

Küçük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kelimenin okunuşu esas alınır: *cm*'yi, *kg*'dan, *mm*'den, *kr.un.* Büyük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde ise kısaltmanın son harfinin okunuşu esas alınır: *BDT*'ye, *TDK*'den, *THY*'de, *TRT*'den, *TL*'nin vb. Ancak kısaltması büyük harflerle yapıldığı hâlde bir kelime gibi okunan kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın okunuşu esas alınır: *ASELSAN*'da, *BOTAŞ*'ın, *NATO*'dan, *UNESCO*'ya vb.

UYARI: Numara sözünün kısaltması da kelime gibi okunduğundan getirilecek olan ek okunuşa göre getirilecektir: *No.lu*, *No.suz*

Sonunda nokta bulunan kısaltmalarla üs işaretli kısaltmalara gelen ekler kesmeyle ayrılmaz. Bu tür kısaltmalarda ek noktadan ve üs işaretinden sonra, kelimenin veya üs işaretinin okunuşuna uygun olarak yazılır: *vb.leri*, *Alm.dan*, *İng.yi*; *cm³e* (santimetreküpe), *m²ye* (metrekareye), *6⁴ten* (altı üssü dörtten) vb.

Sert ünsüzle biten kısaltmalar, ek aldıkları zaman okunuşta sert ses yumuşatılmaz: *AGİK*'in (AGİĞ'in değil), *CMUK*'un (CMUĞ'un değil), *RTÜK*'e (RTÜĞ'e değil), *TÜBİTAK*'ın (TÜBİTAĞ'ın değil) vb.

Ancak *birlik* kelimesiyle yapılan kısaltmalarda söyleyişte *k*'nin yumuşatılması normaldir: *ÇUKOBİRLİK*'e (söylenişi ÇUKOBİRLİĞE), *FİSKOBİRLİK*'in (söylenişi FİSKOBİRLİĞİN) vb.

Noktalama İşaretleri (Açıklamalar)

Duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlenin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere noktalama işaretleri kullanılır.

Noktalama işaretlerinden nokta, virgöl, noktalı virgöl, iki nokta, üç nokta, soru, ünlem, tırnak, ayraç ve kesme işaretleri ait oldukları kelimelere bitişik olarak yazılır ve kesme dışındaki işaretlerden sonra bir harf boşluğu ara verilir.

Nokta (.)

1. Cümlenin sonuna konur: *Türk Dil Kurumu, 1932 yılında kurulmuştur.*

Saatler geçtikçe yollara daha mahzun bir ıssızlık çöküyordu. (Reşat Nuri Güntekin)

2. Bazı kısaltmaların sonuna konur: *Alb.* (albay), *Dr.* (doktor), *Yrd. Doç.* (yardımcı doçent), *Prof.* (profesör), *Cad.* (cadde), *Sok.* (sokak), *s.* (sayfa), *sf.* (sıfat), *vb.* (ve başkası, ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi), *Alm.* (Almanca), *Ar.* (Arapça), *İng.* (İngilizce) vb.

3. Sayılardan sonra sıra bildirmek için konur: *3.* (üçüncü), *15.* (on beşinci); *II. Mehmet, XIV. Louis, XV. yüzyıl;* *2. Cadde, 20. Sokak, 4. Levent vb.*

4. Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamlardan yalnızca sonuncu rakamdan sonra nokta konur: *3, 4 ve 7. maddeler; XII – XIV. yüzyıllar arasında vb.*

5. Bir yazının maddelerini gösteren rakam veya harflerden sonra konur:

I.	1.	A.	a.
II.	2.	B.	b.

6. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur: *29.5.1453, 29.X.1923 vb.*

UYARI: Tarihlerde ay adları yazıyla da yazılabilir. Bu durumda ay adlarından önce ve sonra nokta kullanılmaz: *29 Mayıs 1453, 29 Ekim 1923 vb.*

7. Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur: *Tren 09.15'te kalktı. Toplantı 13.00'te başladı.*

Tören 17.30'da, hükümet daireleri kapandıktan yarım saat sonra başlayacaktır. (Tarık Buğra)

8. Kitap, dergi vb.nin künyelerinin sonuna konur:

Agâh Sırrı Levend, Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri, TDK Yayınları, Ankara, 1960.

9. Dört ve dörtten çok rakamlı sayılar sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve araya nokta konur: 1.000, 326.197, 49.750.812 vb.

10. Genel Ağ adreslerinde kullanılır: <http://tdk.org.tr>

11. Matematikte çarpma işareti yerine kullanılır: $4.5=20$, $12.6=72$ vb.

Virgöl (,)

1. Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur:

Fırtınadan, soğuktan, karanlıktan ve biraz da korkudan sonra bu sıcak, aydınlık ve sevimli odanın havasında erir gibi oldum. (Halide Edip Adivar)

Sessiz dereler, solgun ağaçlar, sarı güller

Dillenmiş ağızlarda tutuk dilli gönüller (Faruk Nafiz Çamlıbel)

Zindana atılan mahkûmlar gibi titreşerek, haykırarak geri geri kaçmaya uğraşıyorduk. (Hüseyin Rahmi Gürpınar)

Köyde kim çaresiz kalırsa, kimin işi bozulursa İstanbul yolunu tutar. (Ömer Seyfettin)

2. Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:

Umduk, bekledik, düşündük. (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

3. Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur:

Saniye Hanımefendi, merdivenlerde oğlunun ayak seslerini duyar duymaz, hasretlisini karşılamaya atılan bir genç kadın gibi koltuğundan fırlamış ve ona kapıyı kendi eliyle açmaya gelmişti. (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

4. Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur:

Zemin bu kadar koyu bir kırmızıya dönüşünce, bir an için de olsa, belirginliğini yitiriverdi sivilceleri. (Elif Şafak)

Şimdi, efendiler, müsaade buyurursanız, size bir sual sorayım. (Atatürk)

5. Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur:

Akşam, yine akşam, yine akşam,

Göllerde bu dem bir kamış olsam! (Ahmet Haşim)

6. Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra konur:

Adana'ya yarın gideceğim, dedi.

Aç karnına sigara içmekle hiç de iyi etmiyorsun, dedi. (Necati Cumalı)

7. Konuşma çizgisinden sonraki alıntı cümlesinin bitimine konur:

– Bu akşam Datça'ya gidiyor musunuz, diye sordu.

8. Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur:

Bahçe kapısını açtı. Sermet Bey'e,

– *Bu anahtar köşkü de açar, dedi.* (Ömer Seyfettin)

9. Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren *hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, başüstüne, öyle, haydi, elbette* gibi kelimelerden sonra konur: *Peki, gideriz. Olur, ben de size katılırım. Hayhay, memnun oluruz. Haydi, geç kalıyoruz.*

Evet, kırk seneden beri Türkçe merhale merhale Türkleşiyor. (Yahya Kemal Beyatlı)

10. Bir kelimenin kendisinden sonra gelen kelime veya kelime gruplarıyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek ve anlam karışıklığını önlemek için kullanılır:

Bu, tek gözlü, genç fakat ihtiyar görünen bir adamcağızdır. (Halit Ziya Uşaklıgil)

Bu gece, eğlenceleri içlerine sinmedi. (Reşat Nuri Güntekin)

11. Hitap için kullanılan kelimelerden sonra konur:

Efendiler, bilirsiniz ki hayat demek, mücadele, müsademe demektir. (Atatürk)

Sayın Başkan,

Sevgili Kardeşim,

Değerli Arkadaşım,

12. Sayıların yazılışında kesirleri ayırmak için kullanılır: *38,6 (otuz sekiz tam, onda altı), 0,45 (sıfır tam, yüzde kırk beş)*

13. Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur:

Ancak yemekte bir karara varıp, arkadaşına dikkatli dikkatli bakarak konuştu.

UYARI: Metin içinde zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra virgül konmaz:

Cumaları bahçede buluştukça kıza kendisinin adı bir mektep talebesi olmadığını anlatmaya çalışıyordu. (Halide Edip Adivar)

Şimdiye dek, ben kendimi bildim bileli kimse Değirmenoluk köyünden kaçıp da başka köyde çobanlık, yamaşmalık etmedi. (Yaşar Kemal)

Meydanlığa varmadan bir iki defa İsmail kendisini gördü mü diye kahveye baktı. (Necati Cumalı)

14. Özne olarak kullanıldıklarında *bu, şu, o* zamirlerinden sonra konur:

Bu, benim gibi yazarlar için hiç kolay olmaz.

O, eski defterleri çoktan kapatmış, Osmanlıya kucakını açmıştı. (Tarık Buğra)

15. Kitap, dergi vb.nin künyelerinde yazar, eser, basımevi vb. maddelerden sonra konur:

Falih Rıfıkı ATAY, *Tuna Kıyıları*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1938.

Yazarın soyadı önce yazılmışsa soyadından sonra da virgül konur:

ERGİN, Muharrem, *Dede Korkut Kitabı*, Ankara, 1958.

UYARI: Metin içinde *ve, veya, yahut, ya ... ya* bağlaçlarından önce de sonra da virgül konmaz:

Nihat sabaha kadar uyuyamadı ve şafak sökerken Faik'e bol teşekkürlerle dolu bir kâğıt bırakarak iki gün evvelki cephe dönüşü kıyafeti ile sokağa fırladı. (Peyami Safa)

Ya şevk içinde harap ol ya aşk içinde gönül

Ya lale açmalıdır göğsümüzde yahut gül! (Yahya Kemal Beyatlı)

UYARI: Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz:

Hem gider hem ağlar.

Ya bu deveyi gütmeli ya bu diyardan gitmeli. (Atasözü)

Gerek nesirde gerek nazımda yeni bir söyleyişe ulaşılmıştır.

Siz ister inanın ister inanmayın, bir gün bile durmam.

Ne kız verir ne düünüri küstürür.

Bu kurallar bugün de yarın da geçerli olacaktır.

UYARI: Cümlede pekiştirme ve bağlama görevinde kullanılan *da / de* bağlacından sonra virgül konmaz:

İmlamız lisanımız düzelince, lisanımız da kafamız düzelince düzelecek çünkü o da ancak onlar kadar bozuktur, fazla değil! (Yahya Kemal Beyatlı)

UYARI: Metin içinde *-ınca / -ince* anlamıyla zarf-fiil görevinde kullanılan *mi / mi* ekinden sonra virgül konmaz:

Ben aç yattım mı kötü kötü rüyalar görürüm nedense. (Orhan Kemal)

Öyle zekiler vardır, konuştular mı ağızlarından bal akıyor sanırsın. (Attila İlhan)

UYARI: Şart ekinden sonra virgül konmaz:

Tenha köşelerde ağız ağıza konuşurken yanlarına biri gelecek olursa hemen susuyorlardı.(Reşat Nuri Güntekin)

Gör gözlerinle de aklın yatarsa anlativer millete. (Tarık Buğra)

Noktalı Virgül (;)

1. Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur: *Erkek çocuklara Doğan, Tuğrul, Aslan, Orhan; kız çocuklara ise İnci, Çiçek, Gönül, Yonca adları verilir.*

Türkiye, İngiltere, Azerbaycan; Ankara, Londra, Bakü.

2. Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur: *Sevinçten, heyecandan içim içime sığmıyor; bağırarak, kahkahalar atmak, ağlamak istiyorum.*

At ölür, meydan kalır; yiğit ölür, şan kalır. (Atasözü)

3. İki'den fazla eş değer ögeler arasında virgül bulunan cümlelerde öznenin sonra noktalı virgül konabilir:

Yeni usul şiirimiz; zevksiz, köksüz, acemice görünüyordu. (Yahya Kemal Beyatlı)

İki Nokta (:)

1. Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlenin sonuna konur:

Millî Edebiyat akımının temsilcilerinden bir kısmını sıralayalım: Ömer Seyfettin, Halide Edip Adıvar, Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul, Ali Canip Yöntem.

2. Kendisiyle ilgili açıklama verilecek cümlenin sonuna konur:

Bu kararın istinat ettiği en kuvvetli muhakeme ve mantık şu idi: Esas, Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. (Atatürk)

Kendimi takdim edeyim: Meclis kâtiplerindenim. (Falih Rıfkı Atay)

3. Ses bilgisinde uzun ünlüyü göstermek için kullanılır: *a:ile, ka:til, usu:le, i:cat.*

4. Karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişiyi belirten sözlerden sonra konur:

Bilge Kağan: Türklerim, işitin!

Üstten gök çökmedikçe,

alttan yer delinmedikçe

ülkenizi, törenizi kim bozabilir sizin?

Koro: Göğe erer başımız

başınla senin!

Bilge Kağan: Ulusum birleşip yücelsin diye

gece uyumadım, gündüz oturmadım.

Türklerim Bilge Kağan der bana.

Ben her şeyi onlar için bildim.

Nöbetteyim! (A. Turan Oflazoğlu)

5. Edebi eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur:

– *Buğdayla arpadan başka ne biter bu topraklarda?*

Ziraatçı sayar:

– *Yulaf, pancar, zerzevat, tütün...* (Falih Rıfki Atay)

6. Genel Ağ adreslerinde kullanılır: <http://tdk.org.tr>

7. Matematikte bölme işareti olarak kullanılır: $56:8=7$, $100:2=50$ vb.

Üç Nokta (...)

1. Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur:

Ne çare ki çirkinliği hemencecik ve herkes tarafından görülüyordu da bu yanı... (Tarkan Buğra)

2. Kaba sayıldığı için veya bir başka sebepten dolayı açık yazılmak istenmeyen kelime ve bölümlerin yerine konur: *Kılavuzu karga olanın burnu b...tan çıkmaz.*

Arabacı B...'a yaklaştığını söylüyor, ikide bir fırsat bularak arabanın içine doğru başını çeviriyordu. (Ahmet Hamdi Tanpınar)

3. Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine konur:

... derken şehrin öte başından boğuk boğuk sesler gelmeye başladı... (Tarkan Buğra)

4. Sözü bir yerde kesilerek geri kalan bölümün okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmak için konur:

Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz! (Faruk Nafiz Çamlıbel)

Binaenaleyh, biz her vasıttan, yalnız ve ancak, bir noktadan istifade ederiz. O noktadan şudur: Türk milletini, medeni cihanda layık olduğu mevkiye isat etmek ve Türk cumhuriyetini sarsılmaz temelleri üzerinde, her gün, daha ziyade takviye etmek... (Atatürk)

5. Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için konur:

Gölgeler yaklaştılar. Bir adım kalınca onu kıyafetinden tanıdılar:

— *Koca Ali... Koca Ali, be!..* (Ömer Seyfettin)

UYARI: Ünlem ve soru işaretinden sonra üç nokta yerine iki nokta konulması yeterlidir:

Gök ekini biçer gibi!.. Başaklar daha dolmadan. (Tarkan Buğra)

Nasıl da akşam oldu?.. Nasıl da yavrucaklar sustu?.. Nasıl da serçecikler yuvalarına sığındı?..(Necip Fazıl Kısakürek)

6. Karşılıklı konuşmalarda, yeterli olmayan, eksik bırakılan cevaplarda kullanılır:

— *Yabancı yok!*

— *Kimsin?*

— Ali...

— Hangi Ali?

— ...

— Sen misin, Ali usta?

— Benim!..

— Ne arıyorsun bu vakit buralarda?

— Hiç...

— Nasıl hiç? Suya çekicini mi düşürdün yoksa!..

— !.. (Ömer Seyfettin)

UYARI: Üç nokta yerine iki veya daha çok nokta kullanılmaz.

Soru İşareti (?)

1. Soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur:

Ne zaman tükenecek bu yollar, arabacı? (Faruk Nafiz Çamlıbel)

Atatürk bana sordu:

— *Yeni yazıyı tatbik etmek için ne düşündünüz?* (Falih Rıfkı Atay)

2. Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konur:

Gümrükteki memur başını kaldırdı:

— Adımız?

3. Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır: *Yunus Emre (1240 ?-1320), (Doğum yeri: ?) vb.*

1496 (?) yılında doğan Fuzuli...

Ankara'dan Antalya'ya arabayla üç saatte (?) gitmiş.

UYARI: *mi / mi* ekini alan yan cümle temel cümlenin zarf tümleci olduğunda cümlenin sonuna soru işareti konmaz: *Akşam oldu mu sürüler döner. Hava karardı mı eve gideriz.*

Bahar gelip de nehir çağıl çağıl kabarmaya başlamaz mı içimi geri kalmış bir saat huzursuzluğu kaplardı. (Haldun Taner)

UYARI: Soru ifadesi taşıyan sıralı ve bağlı cümlelerde soru işareti en sona konur:

Çok yakından mı bu sesler, çok uzaklardan mı?

Üsküdar'dan mı, Hisar'dan mı, Kavaklardan mı? (Yahya Kemal Beyatlı)

Ünlem İşareti (!)

1. Sevinç, kıvanç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümle veya ibarelerin sonuna konur: *Hava ne kadar da sıcak! Aşk olsun! Ne kadar akıllı adamlar var! Vah vah!*

Ne mutlu Türk'üm diyene! (Atatürk)

2. Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra konur:

Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri! (Atatürk)

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen; Türk istiklalini, Türk cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir. (Atatürk)

Ak tolgalı beylerbeyi haykırdı: İlerle! (Yahya Kemal Beyatlı)

Dur, yolcu! Bilmeden gelip bastığın

Bu toprak bir devrin battığı yerdir. (Necmettin Halil Onan)

UYARI: Ünlem işareti, seslenme ve hitap sözlerinden hemen sonra konulabileceği gibi cümlenin sonuna da konabilir:

Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken

Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz! (Faruk Nafiz Çamlıbel)

3. Alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözden hemen sonra yay ayraç içinde ünlem işareti kullanılır:

İsteseymiş bir günde bitirmiş (!) ama ne yazık ki vakti yokmuş (!).

Adam, akıllı (!) olduğunu söylüyor.

Kısa Çizgi (-)

1. Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna konur:

Soğuktan mı titriyordum, yoksa heyecandan, üzüntüden mi bil-

mem. Havuzun suyu bulanık. Kapının saatleri 12'yi geçmiş. Kanepeler-

lerde kimseler yok. Tramvay ne fena gıcırdadı! Tramvayda-

ki adam bir tanıdık mı idi acaba? Ne diye öyle dönüp dönüp baktı? Yoksa kimseciklerin oturmadığı kanepelerde bu saatte pek başıboşlar mı oturur? (Sait Faik Abasıyanık)

2. Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve

sonuna konur, bitişik yazılır:

Küçük bir sürü -dört inekle birkaç koyun- köye giren geniş yolun ağzında durmuştu. (Ömer Seyfettin)

3. Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kullanılır: *al-ış, dur-ak, gör-gü-süz-lük* vb.

4. Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır: *al-, dur-, gör-, ver-; başar-, kana-, okut-, taşla-, yazdır-* vb.

5. İsim yapma eklerinin başına, fiil yapma eklerinin başına ve sonuna konur: *-ak, -den, -ış, -lık; -ımsa-; -la-; -tır-* vb.

6. Heceleri göstermek için kullanılır: *a-raş-tır-ma, bi-le-zik, du-ruş-ma, ku-yum-cu-luk, prog-ram, ya-zar-lık* vb.

7. *Arasında, ve, ile, ila, ...-den ...-e* anlamlarını vermek için kelimeler veya sayılar arasında kullanılır: *Aydın-İzmir yolu, Türk-Alman ilişkileri, Ural-Altay dil grubu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, 09.30-10.30, Beşiktaş-Fenerbahçe karşılaşması, Manas Destanı'nda soy-dil-din üçgeni, 1914-1918 Birinci Dünya Savaşı, Türkçe-Fransızca Sözlük* vb.

UYARI: Cümle içinde sayı adlarının yinelenmesinde araya kısa çizgi konmaz: *On on beş yıl. Üç beş kişi geldi.*

8. Matematikte çıkarma işareti olarak kullanılır: *50-20=30*

9. Sıfırdan küçük değerleri göstermek için kullanılır: *-2 °C*

Uzun Çizgi (—)

Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır. Buna **konuşma çizgisi** de denir.

Frankfurt'a gelene herkesin sorduğu şunlardır:

— *Eski şehri gezdin mi?*

— *Rothschild'in evine gittin mi?*

— *Goethe'nin evini gezdin mi?* (Ahmet Haşim)

Oyunlarda uzun çizgi konuşanın adından sonra da konabilir:

Sıtkı Bey — Kaleyi kurtarmak için daha güzel bir çare var. Gerçekten ölecek adam ister.

İslam Bey — Ben daha ölmedim. (Namık Kemal)

UYARI: Konuşmalar tırnak içinde verildiğinde uzun çizgi kullanılmaz.

Arabamız tutarken Erciyes'in yolunu:

"Hancı dedim, bildin mi Maraşlı Şeyhoğlu'nu?" (Faruk Nafiz Çamlıbel)

Eğik Çizgi (/)

1. Dizeler yan yana yazıldığında aralarına konur: *Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak /*

Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak / O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak / O benimdir, o benim milletimindir ancak. (Mehmet Akif Ersoy)

2. Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına konur: *Altay Sokağı No.: 21/6 Kurtuluş / ANKARA*

Ülke adı yazılacağında ise:

Atatürk Bulvarı No.: 217

06680 Kavaklıdere / Ankara

TÜRKİYE

3. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur: *18/11/1969, 15/IX/1994 vb.*

4. Dil bilgisinde eklerin farklı biçimlerini göstermek için kullanılır: *-a /-e, -an /-en, -lık /-lik, -madan /-meden vb.*

5. Genel Ağ adreslerinde kullanılır: <http://tdk.gov.tr>

6. Matematikte bölme işareti olarak kullanılır: *70/2=35*

7. Fizik, matematik vb. alanlarda birimler arası orantıları gösterirken eğik çizgi araya boşluk konulmadan kullanılır: *g/sn (gram/saniye)*

Ters Eğik Çizgi (\)

Bilişim uygulamalarında art arda gelen dizinleri birbirinden ayırt etmek için kullanılır: *C:\Belgelerim\Türk İşaret Dili\Kitapçık.indd*

Tırnak İşareti (“ ”)

1. Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır: *Türk Dil Kurumubinasının yan cephesinde Atatürk'ün “Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir.” sözü yazılıdır. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin ön cephesinde Atatürk'ün “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.” vecizesi yer almaktadır. Ulu önderin “Ne mutlu Türk'üm diyene!” sözü her Türk'ü duygulandırır.*

Bakınız, şair vatani ne güzel tarif ediyor:

“Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır.

Toprak eğer uğruna ölen varsa vatandır.”

UYARI: Tırnak içindeki alıntının sonunda bulunan işaret (nokta, soru işareti, ünlem işareti vb.) tırnak içinde kalır:

“İzmir üzerine dünyada bir şehir daha yoktur!” diyorlar. (Yahya Kemal Beyatlı)

2. Özel olarak vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınır: *Yeni bir “barış taarruzu” başladı.*

3. Cümle içerisinde eserlerin ve yazıların adları ile bölüm başlıkları tırnak içine alınır:

Bugün öğrenciler “Kendi Gök Kubbemiz” adlı şiiri incelediler.

“Yazım Kuralları” bölümünde bazı uyarılara yer verilmiştir.

UYARI: Cümle içerisinde özel olarak belirtilmek istenen sözler, kitap ve dergi adları ve başlıkları tırnak içine alınmaksızın eğik yazıyla dizilerek de gösterilebilir:

Höyük sözü Anadolu’da *tepe* olarak geçer.

Cahit Sıtkı’nın *Şairin Ölümü* şiirini Yahya Kemal çok sevmiştir. (Ahmet Hamdi Tanpınar)

UYARI: Tırnak içine alınan sözlerden sonra gelen ekleri ayırmak için kesme işareti kullanılmaz: *Eliş Şafak’ın “Bit Palas”ını okudunuz mu?*

4. Bilimsel çalışmalarda künye verilirken makale adları tırnak içinde yazılır.

Tek Tırnak İşareti (‘ ’)

Tırnak içinde verilen cümlenin içinde yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü, ibareyi belirtmek için kullanılır:

Edebiyat öğretmeni “Şiirler içinde ‘Han Duvarları’ gibisi var mı?” dedi ve Faruk Nafiz’in bu güzel şiirini okumaya başladı.

“Atatürk henüz ‘Gazi Mustafa Kemal Paşa’ idi. Benden ona dair bir kitap için ön söz istemişlerdi.” (Fahri Rıfkı Atay)

Denden İşareti (")

Bir yazıdaki maddelerin sıralanmasında veya bir çizelgede alt alta gelen aynı sözlerin, söz gruplarının ve sayıların tekrar yazılmasını önlemek için kullanılır:

a. *Etken* *fil*

b. *Edilgen* "

c. *Dönüştürücü* "

ç. *İstisna* "

Yay Ayraç ()

1. Cümledeki anlamı tamamlayan ve cümlenin dışında kalan ek bilgiler için kullanılır. Yay ayraç içinde bulunan ve yargı bildiren anlatımların sonuna uygun noktalama işareti konur:

Anadolu kentlerini, köylerini (Köy sözünü de çekinerek yazıyorum.) gezsek bile görmek için değil, kendimizi göstermek için geziyoruz. (Nurullah Ataç)

2. Özel veya cins isme ait ek, ayraçtan önce yazılır:

Yunus Emre’nin (1240?-1320)...

İmek filinin (ek fiil) geniş zamanı şahıs ekleriyle çekilir.

3. Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır:

İhtiyar – (Yavaş yavaş Kaymakam'a yaklaşır.) Ne oluyor beyefendi? Allah rızası için bana da anlatın... (Reşat Nuri Güntekin)

4. Alıntıların aktarıldığı eseri, yazarı veya künye bilgilerini göstermek için kullanılır:

Cihanın tarihi, vatanı uğrunda senin kadar uğraşan, kanını döken bir millet daha gösteremez. Senin kadar kimse kendi vatanına sahip olmaya hak kazanmamıştır. Bu vatan ya senindir ya kimsenin. (Ahmet Hikmet Müftüoğlu)

Eşin var, aşyanın var, baharın var ki beklerdin

Kıyametler koparmak neydi ey bülbül, nedir derdin? (Mehmet Akif Ersoy)

Bir isim kökü, gerektiğinde çeşitli eklerle fiil kökü durumuna getirilebilir (Zülfikar 1991: 45).

5. Alıntılarda, alınmayan kelime veya bölümlerin yerine konulan üç nokta, yay ayraç içine alınabilir.

6. Bir söze alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırmak için kullanılan ünlem işareti yay ayraç içine alınır: *Adam, akıllı (!) olduğunu söylüyor.*

7. Bir bilginin şüpheyle karşılandığını veya kesin olmadığını göstermek için kullanılan soru işareti yay ayraç içine alınır: *1496 (?) yılında doğan Fuzuli...*

8. Bir yazının maddelerini gösteren sayı ve harflerden sonra kapama ayraç konur:

I) 1) A) a)
II) 2) B) b)

Köşeli Ayraç ([])

1. Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce köşeli ayraç kullanılır: *Halikarnas Balıkçısı [Cevat Şakir Kabaağaçlı (1886-1973)] en güzel eserlerini Bodrum'da yazmıştır.*

2. Metin aktarmalarında, çevirilerde, alıntılarda çalışmayı yapanın eklediği sözler için kullanılır: *“Eldem, Osmanlıda en önemli fark[ın], mezar taşının şeklinde ortaya çık[tığını] söyledikten sonra...” (Hilmi Yavuz)*

3. Kaynak olarak verilen kitap veya makalelerin künyelerine ilişkin bazı ayrıntıları göstermek için kullanılır: *Reşat Nuri [Güntekin], Çalılıkusu, Dersaadet, 1922. Server Bedi [Peyami Safa]*

Kesme İşareti (')

1. Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır: *Kurtuluş Savaşı'nı, Atatürk'üm, Türkiye'mizin, Fatih Sultan Mehmet'e, Muhibbi'nin, Gül Baba'ya, Sultan Ana'nın, Mehmet Emin Yurdakul'dan, Kâzım Karabekir'i, Yunus Emre'yi, Ziya Gökalp'tan, Refik Halit Karay'mış, Ahmet Cevat Emre'dir, Namık Kemal'se, Şinasi'yle, Alman'sınız, Kırgız'ım, Karakeçili'nin, Osmanlı Devleti'ndeki, Cebrazil'den, Çanakkale Boğazı'nın, Samanyolu'nda, Sait Halim Paşa Yalısı'ndan, Resmî Gazete'de, Millî Eğitim Temel Kanunu'na, Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği'ni, Eski Çağ'ın, Yükselme Dönemi'nin, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'na vb.*

“Onun için Batı’da bunlara birer fonksiyon buluyorlar.” (Burhan Felek)

1919 senesi Mayıs’ının 19’uncu günü Samsun’a çıktım. (Atatürk)

Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zaman ekten önce kesme işareti kullanılır: *Hisar’dan, Boğaz’dan* vb.

Belli bir kanun, tüzük, yönetmelik kastedildiğinde büyük harfle yazılan kanun, tüzük, yönetmelik sözlerinin ek alması durumunda kesme işareti kullanılır: *Bu Kanun’un 17. maddesinin c bendi... Yukarıda adı geçen Yönetmelik’in 2’nci maddesine göre...* vb.

Özel adlar için yay ayrıç içinde bir açıklama yapıldığında kesme işareti yay ayrıçtan önce kullanılır: *Yunus Emre’nin (1240?-1320), Yakup Kadri’nin (Karaosmanoğlu)* vb.

Ek getirildiğinde Avrupa Birliği kesme işareti ile kullanılır: *Avrupa Birliği’ne üye ülkeler...*

UYARI: Sonunda 3. teklik kişi iyelik eki olan özel ada, bu ek dışında başka bir iyelik eki getirildiğinde kesme işareti konmaz: *Boğaz Köprümüzün güzelliği, Amik Ovasının bitki örtüsü, Kuşadamızdaki liman* vb.

UYARI: Kurum, kuruluş, kurul, birleşim, oturum ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz: *Türkiye Büyük Millet Meclisine, Türk Dil Kurumundan, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanlığına; Bakanlar Kurulunun, Danışma Kurulundan, Yürütme Kuruluna; Türkiye Büyük Millet Meclisinin 112’nci Birleşiminin 2’nci Oturumunda; Mavi Köşe Bakkaliesinden* vb.

UYARI: *Başbakanlık, Rektörlük* vb. sözler ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde *Başbakanlığa, Rektörlüğe* vb. biçimlerde yazılır.

UYARI: Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz: *Türklük, Türkleşmek, Türkçü, Türkçülük, Türkçe, Müslümanlık, Hristiyanlık, Avrupalı, Avrupalılaşmak, Aydınlı, Konyalı, Bursalı, Ahmetler, Mehmetler, Yakup Kadri, Türklerin, Türklüğün, Türkleşmekte, Türkçenin, Müslümanlıkta, Hollandalıdan, Hristiyanlıktan, Atatürkçülüğün* vb.

UYARI: Sonunda *p, ç, t, k* ünsüzlerinden biri bulunan *Ahmet, Çelik, Halit, Şahap; Bosna-Hersek; Kerkük, Sinop, Tokat, Zonguldak* gibi özel adlara ünlüyle başlayan ek getirildiğinde kesme işaretine rağmen *Ahmedi, Halidi, Şahabi; Bosna-Herseği; Kerküğü, Sinobu, Tokadı, Zonguldağı* biçiminde son ses yumuşatılarak söylenir.

UYARI: Özel adlar yerine kullanılan “o” zamiri cümle içinde büyük harfle yazılmaz ve kendisinden sonra gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz.

2. Kişi adlarından sonra gelen saygı ve unvan sözlerine getirilen ekleri ayırmak için konur: *Nihat Bey’e, Ayşe Hanım’dan, Mahmut Efendi’ye, Enver Paşa’ya; Türk Dil Kurumu Başkanı’na* vb.

3. Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için konur: *TBMM’nin, TDK’nin, BM’de, ABD’de, TV’ye* vb.

4. Sayılara getirilen ekleri ayırmak için konur: *1985’te, 8’inci madde, 2’nci kat; 7,65’lik, 9,65’lik, 657’yle* vb.

5. Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına gelen ekleri ayırmak için konur: *Başvurular 17 Aralık’a kadar sürecektir. Yabancı Sözlere Karşılıklar Kılavuzu’nun veri tabanının Genel Ağ’da hizmete sunulduğu gün olan 12 Temmuz 2010 Pazartesi’nin TDK için önemi büyüktür.*

6. Seslerin ölçü ve söyleyiş gereği düştüğünü göstermek için kullanılır:

Bir ok attım karlı dağın ardına

Düştü m'ola sevdiğimin yurduna

İl yanmazken ben yanarım derdine

Engel aramızı açtı n'eyleyim (Karacaoğlan)

Şems'in gözlerine bir şüphe çörekledi: "Dostum ne'n var? Her şey yolunda mı?" (Elif Şafak)

Güzelliğin on par'etmez

Bu bendeki aşk olmasa (Âşık Veysel)

7. Bir ek veya harften sonra gelen ekleri ayırmak için konur: *a'dan z'ye kadar, Türkçede -lık'la yapılmış sözler.*

Yabancı Özel Adların Yazılışı

Latin Harflerini Kullanan Dillerdeki Özel Adlar

1. Latin harflerini kullanan dillerdeki özel adlar özgün biçimleriyle yazılır: *Beethoven, Byron, Cervantes, Chopin, Eminescu, Grimm, Horatius, Molière, Puccini, Rousseau, Shakespeare; Bologna, Buenos Aires, Iorga, Ile-de-France, Karlovy Vary, Latium, Loire, Mann, New York, Nice, Rio de Janeiro, Vaasa, Wuppertal* vb. Ancak Batı dillerinde kullanılan adların okunuşları ayraç içinde gösterilebilir: *Shakespeare (Şekspir)* vb.

2. Eskiden dilimize yerleşmiş bazı Batı kökenli kişi ve yer adları Türkçe söylenişlerine göre yazılır: *Napolyon, Şarlken, Şarl (Demirbaş Şarl); Atina, Brüksel, Cenevre, Londra, Marsilya, Münih, Paris, Roma, Selânik, Venedik, Viyana, Zürih; Hollanda, Letonya, Lüksemburg* vb.

3. Yabancı özel adlardan türetilmiş akım adları Türkçe söylenişlerine göre yazılır: *Dekartçılık, Epikürcülük, Kalvenci, Kalvencilik, Kalvenizm, Kartezyenizm, Lüterci, Lütercilik, Marksçılık, Marksist, Marksizm* vb.

4. Ait olduğu dilde ayrı yazılan yer adları Türkçede de ayrı yazılır: *Buenos Aires, Frankfurt am Main, Freiburg im Breisgau, Hyde Park, Mont Blanc, New Orleans, New York, Rio de Janeiro, San Marino, Wiener Neustadt, Titov Veles* vb.

Arapça ve Farsça Özel Adlar

Kökeni Arapça ve Farsça olan kişi ve yer adları Türkçenin ses ve yapı özelliklerine göre yazılır: *Ahmet, Bedrettin, Fuat, Mehmet, Necmettin, Nizamettin, Ömer, Rıza, Saadettin; Cezayir, Fas, Filistin, Mısır, Suudi Arabistan; Bağdat, Cidde, Erdebil, Halep, İsfahan, İskenderiye, Medine, Mekke, Şam, Şiraz, Tahran, Tebriz, Trablusgarp* vb.

Yunanca Özel Adlar

Yunanca adlar yazılırken Yunan harflerinin ses değerlerini karşılayan Türk harfleri kullanılır: *Homeros,*

Herodotos, Euripides, Pindaros, Solon, Sokrates, Aristoteles, Platon, Venizelos, Karamanlis, Papandreu, Onasis vb.

Ancak *Herodotos, Sokrates, Aristoteles, Platon, Pythagoras, Eukleides* adları dilimize *Herodot, Sokrat, Aristo, Eflatun, Pisagor, Öklid* biçimlerinde yerleşmiştir.

Rusça Özel Adlar

Rusça özel adlar yazılırken Rus harflerinin ses değerlerini karşılayan Türk harfleri kullanılır: *Bolşevik, Brejnev, Çaykovski, Çehov, Dostoyevski, Gogol, Gorbaçov, İlminskiy, İlyiç, Katayev, Klyuştorny, Malov, Mendeleyev, Prokofyev, Puşkin, Şolohov, Tolstoy, Yeltsin; Moskova, Omsk, Orenburg, Petersburg, Volga, Yenisey* vb.

Uzak Doğu Dillerindeki Özel Adlar

1. Çince adlar, Türkçede yerleşmiş biçimlerine göre yazılır: *Huangho, Kanton, Nankin, Pekin, Şanghai*.

Çince soyadları küçük adlardan önce gelir. Soyadları çoklukla tek hecelidir, küçük adlar ise bir veya iki heceden oluşur. Bu adlar büyük harfle başlar; heceler arasına çizgi konur: *Sun Yat-sen, Lin Yutang*. Yalnız *Konfüçyüs* gibi yaygınlık kazanmış adlar bitişik yazılır.

2. Japonca adlar da Türkçede yerleşmiş biçimlerine göre yazılır: *Tokyo, Hiroşima, Nagazaki, Osaka, Kyoto; Hirohito, Kayako Hayashi, Sbuishi Kato, Masao Mori*.

Türk Devletleri ve Topluluklarındaki Özel Adlar

Türk devletleri ve topluluklarındaki kişi ve yer adları Türkçede yerleşmiş biçimlerine göre yazılır: *Azerbaycan, Özbekistan; Taşkent, Semerkant, Bakü, Bişkek; Abdullah Tukay, Abdür-rauf Fıtrat, Bahtiyar Vahapzade, Baykonur, Cafer Cebbarlı, Cemal Kemal, Cengiz Aytmatov, İslam Kerimov, Muhtar Avazov, Osman Nasır* vb.

Deyimlerin Yazılışı

Deyimler ayrı yazılır: *akıntıya kürek çekmek, çam devirmek, çanak tutmak, gönlünden geçirmek, göz atmak, kulak asmak, kulak vermek, çantada keklik, deveye kulak, yağlı kuyruk, yüz görümlüğü* vb.

Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler

Belirtisiz isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, isnat grupları, birleşik fiiller, ikilemeler, kısaltma grupları ve kalıplaşmış çekimli fiillerden oluşan ifadeler yeni bir kavramı karşıladıklarında birleşik kelime olurlar. Birleşik kelimeler belirli kurallar çerçevesinde bitişik veya ayrı olarak yazılır.

Birleşik kelimeler aşağıdaki durumlarda bitişik yazılırlar:

1. Ses düşmesine uğrayan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *birbiri* (< biri biri), *kaynana* (< kayın ana), *kaynata* (< kayın ata), *nasıl* (< ne asıl), *niçin* (< ne için), *pazartesi* (< pazar ertesi), *sütlaç* (< sütlü aş) vb.

2. Özgün biçimleri tek heceli bazı Arapça kökenli kelimeler *etmek, edilmek, eylemek, olmak,*

olunmak yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine, ses değişmesine veya ses türemesine uğradıklarında bitişik yazılır: *emretmek, menolunmak, cemetmek, kaybolmak; darbetmek, dercetmek, hamdetmek; affetmek, hissetmek, reddetmek* vb.

3. Kelimelerden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.

a. Bitki adları: *aslanagözü, civanperçemi, keçiboynuzu, kuşburnu, turnagagası, açığağz, akkuyruk(çay), alabaş, altınbaş (kavun), altıparmak (palamut), beşbiyik (muşmula), çobançantası, karnıkara(börülce), katırtırnağı, kuşyemi, şeytanarabası, yılanıyastığı, akşamsefası, camgüzeli, çadırıuşağı, ayşekadın (fasulye), hafızalı (üzüm), havvaanaeli, meryemanaeldiveni* vb.

b. Hayvan adları: *danaburnu (böcek), akbaş (kuş), alabacak (at), bağrıkkara (kuş), beşparmak(deniz hayvanı), çakırkanat (ördek), kababurun (balık), kamçıkuşruk (koyun), kamışkulak (at), karagöz (balık), kara-fatma (böcek), kızılkanat (balık), sarıkuşruk (balık), yeşilbaş (ördek), sazıyusu(balık), sırtı-kara (balık), şeytaniğnesi, yalıçapkını (kuş), bozbakkal (kuş), bozyürük (yılan), karadul(örümcek)* vb.

c. Hastalık adları: *itdirseği (arpacık), delibaş, karabaş, karabacak* vb.

ç. Alet ve eşya adları: *balıkgözü (halka), deveboynu (boru), domuztırnağı (kanca), horozayağı(burgu), kargaburnu (alet), kedigözü (lamba), leylekgagası (alet), sıçankuyruğu (törpü), gagaburun(gemi), kancabaş (kayık), adayavrusu (tekne)* vb.

d. Biçim, tarz, tür, motif vb. adlar: *ayıbacığı (yelken biçimi), balıksırtı (desen), civankaşı (nakış), eşek-sırtı (çatı biçimi), kazkanadı (oyun), kırlangıçkuyruğu (işaret), koçboynuzu (desen), köpekkuyruğu(yağlı güreş), sıçandışi (dikiş), balgümeçi (dikiş), beşikörtüsü (çatı biçimi), turnageçidi (fırtına)* vb.

e. Yiyecek adları: *hanımğöbeği (tatlı), kadınbudu (köfte), kedidili (bisküvi), dilberdudağı (tatlı), tavukgöğsü (tatlı), vezirparmağı (tatlı), bülbülyuvası (tatlı), kuşlokumu (kurabiye), alinazik (kebab)* vb.

f. Oyun adları: *beştaş, dokuztaş, üçtaş* vb.

g. Gök cisimlerinin adları: *Altıkardeş (yıldız kümesi), Arıkovanı (yıldız kümesi), Büyükayı (yıldız kümesi), Demirkazık (yıldız), Küçükayı (yıldız kümesi), Kervankıran (yıldız), Samanyolu (yıldız kümesi), Yedıkardeş (yıldız kümesi)* vb.

ğ. Renk adları: *baklaçiçeği, balköpüğü, camgöbeği, devetüyü, fildişi, gülkurusu, kavuniçi, narçiçeği, ördekbaşı, ördekgagası, tavşanağzı, tavşankanı, turnagözü, vapurdumanı, vişneçürüğü, yavruağzı* vb.

h. Oğlu, kızı sözleri: *çapanoğlu, eloğlu, hinoğluhin, elkızı* vb.

4. -a, -e, -ı, -i, -u, -ü zarf-fiil ekleriyle *bilmek, vermek, kalmak, durmak, gelmek* ve yazmak fiilleriyle yapılan tasvirî fiiller bitişik yazılır: *düşünebilmek, sevebilmek; alıvermek, gülüvermek; uyuyakalmak; gidedurmak, yazadurmak; çıkagelmek, süregelmek; düşeyazmak, öleyazmak* vb.

5. Bir veya iki ögesi emir kipiyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır: *albeni, ateşkes, çalçene, çalyaka, dön Baba, gelberi, incitmebeni, sallabaş, sallasırt, unutmabeni; batçık, çekyat, geçgeç, kaçgöç, kapkaç, örtbas, seçal, tutkal, veryansın, yapboz, yazboz* vb.

6. -an/-en, -r/-ar/-er/-ır/-ir, -maz/-mez ve -mış/-miş sıfat-fiil ekleriyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır: *alaybozan, cankurtaran, çöpçatan, dalgakıran, demirkapan, gökdelen, yelkesen; akımtoplar, altıpatlar, barışsever, basınçölçer, özezer, pürüzalır; baştanımaz, değerbilmez, etyemez, hacıyatmaz, kadirbilmez, karıncaezmez, kuşkonmaz, külyutmaz, tanrıtanımaz, varyemez; çokbilmiş, güngörmüş* vb.

7. İkinci kelimesi *-dı* (*-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü*) kalıplaşmış belirli geçmiş zaman ekleriyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *albastı, ciğerdeldi, çıkırıldım, dalbastı, firdöndü, gecekonda, gündöndü, hünkârbeğendi, imambayıldı, karyagdı, külbastı, mirasyedi, papazkaçtı, serdengeçti, şıpsevdi, zıpçıktı* vb.

8. Her iki kelimesi de *-dı* (*-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü*) belirli geçmiş zaman veya *-r / -ar / -er* geniş zaman eklerini almış ve kalıplaşmış bulunan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *dedikodu, kaptıkaçtı, oldubitti, uçtuuçtu, biçerbağlar, biçerdöver, göçerkonar, kazaratar, konargöçer, okuryazar, uyurgezer, yanardöner, yüzergezer* vb.

Aynı yapıda olan *çakaralmaz* kelimesi de bitişik yazılır.

9. Somut olarak yer bildirmeyen *alt, üst ve üzeri* sözlerinin sona getirilmesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *ayakaltı, bilinçaltı, gözaltı* (gözetim), *şuuraltı; akşamüstü, ayaküstü, bayramüstü, gerçeküstü, ikindiüstü, olağanüstü, öğleüstü, öğleüzeri, suçüstü, yüzüstü; akşamüzeri, ayaküzeri* vb.

10. İki veya daha çok kelimenin birleşmesinden oluşmuş kişi adları, soyadları ve lakaplar bitişik yazılır: *Alper, Birol, Gülnihal, Gülseren, Şenol, Varol; Abasıyanık, Adivar, Atatürk, Gökalp, Güntekin, İnönü, Karaosmanoğlu, Tanpınar, Yurdakul; Boynueğri Mehmet Paşa, Tepedelenli Ali Paşa, Yirmisekiz Çelebi Mehmet, Yedisekiz Hasan Paşa* vb.

11. İki veya daha çok kelimededen oluşmuş il, ilçe, semt vb. yer adları bitişik yazılır: *Çanakkale, Gümüşhane; Acıpayam, Pınarbaşı, Şebinkarahisar; Beşiktaş, Kabataş* vb.

Şehir, köy, mahalle, dağ, tepe, deniz, göl, ırmak, su, çay vb. kelimelerle kurulmuş sıfat tamlaması ve belirtisiz isim tamlaması kalıbındaki yer adları bitişik yazılır: *Akşehir, Eskişehir, Suşehri, Yenişehir; Atakent, Batıkent, Konutkent, Korukent; Çengelköy; Yenimahalle; Karadağ, Uludağ; Kocatepe, Tınaztepe; Akdeniz, Karadeniz, Kızıldeniz; Acıgöl; Kızılırmak, Yeşilirmak; İncesu, Karasu, Sarısu; Akçay* vb.

12. Kişi adları ve unvanlarından oluşmuş mahalle, meydan, köy vb. yer ve kuruluş adlarında, unvan kelimesi sonda ise gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır: *Abidinpaşa, Bayrampaşa, Davutpaşa, Gazi Osmanpaşa (mahalle); Ertuğrulgazi (ilçe), Kemalpaşa (ilçe); Mustafabey (cadde), Necatibey (cadde)* vb.

13. Ara yönleri belirten kelimeler bitişik yazılır: *güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu*

14. Dilimizde her iki ögesi de asıl anlamını koruduğu hâlde yaygın bir biçimde gelenekleşmiş olarak bitişik yazılan kelimeler de vardır:

a. *Baş* sözüyle oluşturulan sıfat tamlamaları: *başağırlık, başbakan, başbayan, başçavuş, başeser, başfiyat, başhekim, başhemşire, başkahraman, başkent, başkomutan, başköşe, başmüfettiş, başöğretmen, başparmak, başpehlivan, başrol, başsavcı, başyazar* vb.

b. Bir topluluğun yöneticisi anlamındaki *başı* sözüyle oluşturulan belirtisiz isim tamlamaları: *aşçıbaşı, binbaşı, çarkçıbaşı, çeribaşı, elebaşı, mehterbaşı, onbaşı, ustabaşı, yüzbaşı* vb.

c. *Ağa, baba, bey, efendi, hanım, nine* vb. sözlerle kurulan birleşik kelimeler: *ağababa, ağabey, beyefendi, efendibaba, hanımanne, hanımefendi, hacıağa, kadinnine, paşababa* vb.

ç. *Biraz, birçok, birçoğu, birkaç, birkaçı, birtakım, herhangi, hiçbir, hiçbirisi* belirsizlik sıfat ve zamirleri de gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır.

15. *Ev* kelimesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *aşevi, bakamevi, basımevi, doğumevi, gözlemevi, huzurevi, kahvevi, konukevi, orduevi, öğretmenevi, polisevi, yayınevi* vb.

16. *Hane, name, zade* kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *çayhane, dershane,*

kahvehane, yazıhane; beyanname, kanunname, seyahatname, siyasetname; amcazade, dayızade, teyzezade vb.

17. *-zede* ile oluşturulmuş birleşik kelimeler bitişik yazılır: *deprezede, afetzede, selzede, kazazedevb.*

18. Farsça kurala göre oluşturulan sözler bitişik yazılır: *âlemşümul, cihanşümul; darıdünya, ehlibeyit, ehvenişer, erkâniharp, gayrimenkul, gayrimeşru, Kuvayımilliye, Misakımillî, suikast; cürmümeşhut, hamdüsenâ, hercümerç, hüsnükuruntu, hüsnüniyet vb.*

19. Arapça kurala göre oluşturulan sözler bitişik yazılır: *aliyyülâlâ, ceffelkalem, darülaceze, darülfünun, daiüssıla, fevkalade, fevkalbeşer, hıfzıssıhha, hüvelbaki, şeyhülislam, tahtelbahir, tahteşşuur; aleykümselam, Allahualem, bismillah, fenafillah, fisebilillah, hafazanallah, inşallah, maşallah, velhasıl vb.*

20. Müzikte kullanılan makam adları bitişik yazılır: *acembuselik, hisarbuselik, muhayyerkürdi vb.*

UYARI: Bir sıfatla oluşturulan usul adlarında sıfat ayrı yazılır: *ağır aksak, yürük aksak, yürük semaivb.*

21. Kanunda bitişik geçen veya bitişik olarak tescil ettirilmiş olan kuruluş adları bitişik yazılır: *İçişleri, Dışişleri, Genelkurmay, Yükseköğretim Kurulu, Açıköğretim Fakültesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi vb.*

22. Renk adlarıyla kurulan bitki, hayvan veya hastalık adları bitişik yazılır: *akağaç, alacamenekşe, karadut, sarıçiçek; alabalık, beyazsinek, bozayı; aksu, akbasma, mavihastalık, mavikiüf vb.*

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler

A. Cümle büyük harfle başlar: *Ak akçe kara gün içindir.*

Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir. (Atatürk)

Cümle içinde tırnak veya yay ayraç içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonlarına uygun noktalama işareti (nokta, soru, ünlem vb.) konur:

Atatürk "Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!" diyor.

Anadolu kentlerini, köylerini (Köy sözünü de çekinerek yazıyorum.) gezsek bile görmek için değil, kendimizi göstermek için geziyoruz. (Nurullah Ataç)

UYARI: İki çizgi arasındaki açıklama cümleleri büyük harfle başlamaz:

Bir zamanlar -bu zamanlar çok da uzak değildir, bundan on, on iki yıl önce- Türk saltanatının maddi sınırları uçsuz bucaksız denilecek kadar genişti. (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

Bu sefer de onları -her zamanki yerlerinde bulmak ihtimaliyle- farkında olmadan aramıştım. (Ahmet Hamdi Tanpınar)

İki noktadan sonra gelen cümleler büyük harfle başlar:

Menfaat sandalyeye benzer: Başında taşırsan seni küçültür, ayağının altına alırsan yükseltir. (Cenap Şahabettin)

UYARI: İki noktadan sonra cümle ve özel ad niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bunlar büyük

harfle başlamaz:

Bu eskiliği siz de çok evde görmüşsünüzdür: duvarlarda çiviler, çivi yerleri, lekeler... (Memduh Şevket Esendal)

UYARI: Rakamla başlayan cümlelerde rakamdan sonra gelen kelime özel ad değilse büyük harfle başlamaz: *2007 yılında Türk Dil Kurumunun 75. yılını kutladık.*

Örnek niteliğindeki kelimelerle başlayan cümlede de ilk harf büyük yazılır: *"Banka, bütçe, devlet, fındık, kanepeler, menekşe, şemsiye" gibi yüzlerce kelime, kökenleri yabancı olmakla birlikte artık dilimizin malı olmuştur.*

"Et-, ol-" fiilleri, dilimizde en sık kullanılan yardımcı fiillerdir.

B. Dizeler büyük harfle başlar:

Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi

Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi. (Muhibbi)

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak

Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak. (Mehmet Akif Ersoy)

Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik

Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik. (Yahya Kemal Beyatlı)

C. Özel adlar büyük harfle başlar:

1. Kişi adlarıyla soyadları büyük harfle başlar: *Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü, Kâzım Karabekir, Ahmet Haşim, Sait Faik Abasıyanık, Yunus Emre, Karacaoğlan, Âşık Ömer, Wolfgang von Goethe, Vilhelm Thomsen vb.*

Takma adlar da büyük harfle başlar: *Muhibbi (Kanuni Sultan Süleyman), Demirtaş (Ziya Gökalp), Tarhan (Ömer Seyfettin), Aka Gündüz (Hüseyin Avni, Enis Avni), Kirpi (Refik Halit Karay), Deli Ozan (Faruk Nafiz Çamlıbel), Server Bedi (Peyami Safa), İrfan Kudret (Cahit Sıtkı Tarancı), Mehmet Ali Sel (Orhan Veli Kanık) vb.*

2. Kişi adlarından önce ve sonra gelen unvanlar, saygı sözleri, rütbe adları ve lakaplar büyük harfle başlar: *Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, Kaymakam Erol Bey, Dr. Alâaddin Yavaşca; Sayın Prof. Dr. Hasan Eren; Mustafa Efendi, Zeynep Hanım, Bay Ali Çiçekçi; Mareşal Fevzi Çakmak, Yüzbaşı Cengiz Topel; Mimar Sinan, Fatih Sultan Mehmet, Genç Osman, Deli Petro vb.*

Akrabalık adı olup lakap veya unvan olarak kullanılan kelimeler büyük harfle başlar: *Baba Gündüz, Dayı Kemal, Hala Sultan, Nene Hatun; Gül Baba, Susuz Dede, Telli Baba vb.*

UYARI: Akrabalık bildiren kelimeler küçük harfle başlar: *Tülay ablama gittim. Ayşe teyzemin keki çok güzel.*

3. Cümle içinde özel adın yerine kullanılan makam veya unvan sözleri büyük harfle başlar: *Uzak Doğu'dan gelen heyeti Vali dün kabul etti.*

4. Saygı bildiren sözlerden sonra gelen ve makam, mevki, unvan bildiren kelimeler büyük harfle başlar:

Sayın Bakan,

Sayın Başkan,

Sayın Rektör,

Sayın Vali,

Mektuplarda ve resmî yazışmalarda hitaplar büyük harfle başlar:

Sevgili Kardeşim,

Aziz Dostum,

Değerli Dinleyiciler,

5. Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar: *Boncuk, Fındık, Minnoş, Pamuk* vb.

6. Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar: *Alman, Arap, İngiliz, Japon, Rus, Türk; Kazak, Kırgız, Oğuz, Özbek, Tatar; Hacımusalı, Karakeçili* vb.

7. Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar: *Türkçe, Almanca, İngilizce, Rusça, Arapça; Oğuzca, Kazakça, Kırgızca, Özbekçe, Tatarca* vb.

8. Devlet adları büyük harfle başlar: *Türkiye Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri, Suudi Arabistan, Azerbaycan, Kırım Özerk Cumhuriyeti* vb.

9. Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar: *Müslümanlık, Müslüman; Hristiyanlık, Hristiyan; Musevilik, Musevi; Budizm, Budist; Hanefilik, Hanefi; Katoliklik, Katolik* vb.

10. Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar büyük harfle başlar: *Tanrı, Allah, İlah, Cebrail, Zeus, Osiris, Kibele* vb.

UYARI: “Tanrı, Allah, İlah” sözleri özel ad olarak kullanılmadıklarında küçük harfle başlar: *Eski Yunan tanrıları. Müzik dünyasının ilahı.*

“Amerika’da kaçakçılığın allahları vardır.” (Tarık Buğra)

11. Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar: *Merkür, Neptün, Satürn; Halley* vb.

UYARI: *Dünya, güneş, ay* kelimeleri gezegen anlamı dışında kullanıldıklarında küçük harfle başlar:

Biz dünyadan ayrı yaşarken dünya epey değişmiş. (Hüseyin Cahit Yalçın)

12. Düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde *doğu* ve *batı* sözlerinin ilk harfleri büyük yazılır: *Batı medeniyeti, Doğu mistisizmi* vb.

UYARI: Bu sözler yön bildirdiğinde küçük yazılır: *Bursa’nın doğusu, Ankara’nın batısı* vb.

13. Yer adları (kita, bölge, il, ilçe, köy, semt vb.) büyük harfle başlar: *Afrika, Asya; Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu; İstanbul, Taşkent; Turgutlu, Ürgüp; Akçaköy, Çayırbağı; Bahçelievler, Kızılay, Sarıyer* vb.

14. Yer adlarında ilk isimden sonra gelen ve *deniz, nehir, göl, dağ, boğaz* vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar: *Ağrı Dağı, Aral Gölü, Asya Yakası, Çanakkale Boğazı, Dicle Irmağı, Ege Denizi, Erciyes*

Dağı, Fırat Nehri, Süveyş Kanalı, Tuna Nehri, Van Gölü, Zigana Geçidi vb.

UYARI: Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar: *Konya ili, Etimesgut ilçesi, Uzungöl beldesi, Taflan köyü vb.*

15. Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen *mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak* kelimeleri büyük harfle başlar: *Halit Rifat Paşa Mahallesi, Yunus Emre Mahallesi, Karaköy Meydanı, Zafer Meydanı, Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, Ziya Gökalp Bulvarı, Nene Hatun Caddesi, Cemal Nadir Sokağı, İnkılap Sokağı vb.*

16. *Saray, köşk, han, kale, köprü, kule, anıt* vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar: *Dolmabahçe Sarayı, İshakpaşa Sarayı, Çankaya Köşkü, Horozlu Han, Ankara Kalesi, Alanya Kalesi, Galata Köprüsü, Mostar Köprüsü, Beyazıt Kulesi, Zafer Abidesi, Bilge Kağan Anıtı vb.*

17. Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğunda, yer adının ilk harfi büyük yazılır: *Hisar'dan, Boğaz'dan, Köşk'e vb.*

18. Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar: *Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk Dil Kurumu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Devlet Malzeme Ofisi, Millî Kütüphane, Çocuk Esirgeme Kurumu, Atatürk Orman Çiftliği, Çankaya Lisesi; Anadolu Kulübü, Mavi Köşe Bakkaliesi; Türk Ocağı, Yeşilay Derneği, Muharip Gaziler Derneği, Emek İnşaat; Bakanlar Kurulu, Türk Dili Dergisi Yayın Danışma Kurulu, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı; Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü vb.*

19. Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adlarının her kelimesi büyük harfle başlar: *Medeni Kanun, Türk Bayrağı Tüzüğü, Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği vb.*

20. Kurum, kuruluş, kurul, merkez, bakanlık, üniversite, fakülte, bölüm, kanun, tüzük, yönetmelik ve makam sözleri asılları kastedildiğinde büyük harfle başlar:

Türkiye Büyük Millet Meclisi her yıl 1 Ekim'de toplanır. Bu yıl ise Meclis, yeni döneme erken başlayacak.

Türk Dil Kurumu çalışmalarını titizlikle sürdürüyor. Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Kurumun 21 Mayıs 2009 tarihinde Kars'ta düzenlediği toplantıda kullanıma açıldı.

2876 sayılı Kanun bu yıl yeniden gözden geçiriliyor.

Yazarlara ödenecek telif ücreti, Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği'ne göre düzenlenmektedir. Yapılan işlem Yönetmelik'in 4'üncü maddesine aykırı düşmektedir.

21. Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin (tablo, heykel, beste vb.) her kelimesi büyük harfle başlar: *Nutuk, Safahat, Kendi Gök Kubbemiz, Anadolu Notları, Sinekli Bakkal; Türk Dili, Türk Kültürü, Varlık; Resmî Gazete, Hürriyet, Milliyet, Türkiye, Yeni Asır; Kaplumbağa Terbiyecisi; Yorgun Herkül; Saraydan Kız Kaçırma, Onuncu Yıl Marşı vb.*

UYARI: Özel ada dâhil olmayan *gazete, dergi, tablo* vb. sözler büyük harfle başlamaz: *Milliyet gazetesi, Türk Dili dergisi, Halı Dokuyan Kızlar tablosu vb.*

UYARI: Kitap, makale, tiyatro eseri, kurum adı vb. özel adlarda yer alan kelimelerin ilk harfleri büyük yazıldığında *ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de* sözleriyle *mi, mi, mu, mü* soru eki küçük harfle yazılır: *Mai ve Siyah, Suç ve Ceza, Leyla ile Mecnun, Turfanda mi, Turfa mı?, Diyorlar ki, Dünyaya İkinci Geliş yahut Sır İçinde Esrar, Ya Devlet Başa ya Kuzgun Leşe, Ben de Yazdım, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu* vb. Özel adın tamamı büyük yazıldığında *ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de* sözleriyle *mi, mi, mu, mü* soru eki de büyük harfle yazılır: *DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ* vb.

22. Ulusal, resmî ve dinî bayramlarla anma ve kutlama günlerinin adları büyük harfle başlar: *Cumhuriyet*

Bayramı, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı, Nevruz Bayramı, Miraç Kandili; Anneler Günü, Öğretmenler Günü, Dünya Tiyatro Günü, 14 Mart Tıp Bayramı, Hıdırellez vb.

23. Kurultay, bilgi şöleni, çalıştay, açık oturum vb. toplantıların adlarında her kelimenin ilk harfi büyük yazılır: *VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, Kitle İletişim Araçlarında Türkçenin Kullanımı Bilgi Şöleni, Karamanlı Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı vb.*

24. Tarihi olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar: *Kurtuluş Savaşı, Milli Mücadele, Cıralı Taş Devri, İlk Çağ, Lale Devri, Cahiliye Dönemi, Buzul Dönemi, Milli Edebiyat Dönemi, Servetifünun Dönemi'nin, Tanzimat Dönemi'nde vb.*

25. Özel adlardan türetilen bütün kelimeler büyük harfle başlar: *Türklük, Türkleşmek, Türkçü, Türkçülük, Türkçe, Avrupalı, Avrupalılaştırmak, Asyalılık, Darvinci, Konyalı, Bursalı vb.*

UYARI: Özel ad kendi anlamı dışında yeni bir anlam kazanmışsa büyük harfle başlamaz: *acem* (Türk müziğinde bir perde), *hicaz* (Türk müziğinde bir makam), *nihavent* (Türk müziğinde bir makam), *amper* (elektrik akımında şiddet birimi), *jul* (fizikte iş birimi), *allahlık* (saf, zararsız kimse), *donkişotluk* (gereği yokken kahramanlık göstermeye kalkışma) vb.

UYARI: Para birimleri büyük harfle başlamaz: *avro, dinar, dolar, lira, kuruş, lîre* vb.

UYARI: Özel adlar yerine kullanılan "o" zamiri cümle içinde büyük harfle yazılmaz.

UYARI: Müzikte kullanılan makam ve tür adları büyük harfle başlamaz: *acemaşiran, acembuselik, bayati, hicazkâr, türkü, varsağı, bayatı* vb.

26. Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimelerde sadece özel adlar büyük harfle başlar: *Antep fıstığı, Brüksel lahanası, Frenk gömleği, Hindistan cevizi, İngiliz anahtarı, Japon gülü, Maraş dondurması, Van kedisi* vb.

Ç. Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar: *29 Mayıs 1453 Salı günü, 29 Ekim 1923, 28 Aralık 1982'de göreve başladı. Lale Festivali 25 Haziran'da başlayacak.*

Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar: *Okullar genellikle eylülün ikinci haftasında öğretime başlar. Yürütme Kurulu toplantılarını perşembe günleri yaparız.*

D. Tabela, levha ve levha niteliğindeki yazılarda geçen kelimeler büyük harfle başlar: *Giriş, Çıkış, Müdür, Vezne, Başkan, Doktor, Otobüs Durağı, Dolmuş Durağı, Şehirler Arası Telefon, 3. Kat, 4. Sınıf, 1. Blok* vb.

E. Kitap, bildiri, makale vb.nde ana başlıktaki kelimelerin tamamı, alt başlıktaki kelimelerin ise yalnızca ilk harfleri büyük olarak yazılır.

F. Kitap, dergi vb.nde bulunan resim, çizelge, tablo vb.nin altında yer alan açıklayıcı yazılar büyük harfle başlar. Açıklayıcı yazı, cümle niteliğinde değilse sonuna nokta konmaz.

Sayıların Yazılışı

1. Sayılar harflerle de yazılabilir: *bin yıldan beri, on dört gün, haftanın beşinci günü, üç ayda bir, yüz soru, iki hafta sonra, üçüncü sınıf* vb.

Buna karşılık saat, para tutarı, ölçü, istatistik verilere ilişkin sayılarda rakam kullanılır: *17.30'da, 11.00'de, 1.500.000 lira, 25 kilogram, 150 kilometre, 15 metre kumaş, 1.250.000 kişi* vb.

Saatler ve dakikalar metin içinde yazıyla da yazılabilir: *saat dokuzu beş geçe, saat yediye çeyrek kala, saat sekizi on dakika üç saniye geçe, mesela saat onda* vb.

Dört veya daha çok basamaklı sayıların kolay okunabilmesi amacıyla içinde geçen *bin, milyon, milyar* ve *trilyon* sözcükleri harfle yazılabilir: *1 milyar 500 milyon kişi, 3 bin 255 kalem, 8 trilyon 412 milyar* vb.

2. Birden fazla kelimededen oluşan sayılar ayrı yazılır: *iki yüz, üç yüz altmış beş, bin iki yüz elli bir* vb.

3. Para ile ilgili işlemlerle senet, çek vb. ticari belgelerde geçen sayılar bitişik yazılır: *650,35 (altıyüzelliTL, otuzbeşkr.)*

4. Yüzde ve binde işaretleri yazılırken sayılarla işaret arasında boşluk bırakılmaz: *%25, %50* vb.

5. Adları sayılardan oluşan iskambil oyunları bitişik yazılır: *altmışaltı, ellibir, yirmibir* vb.

6. Romen rakamları tarihî olaylarda, yüzyıllarda, hükümdar adlarında, tarihlerde ayların yazılışında, kitap ve dergi ciltlerinde, kitapların asıl bölümlerinden önceki sayfaların numaralandırılmasında, maddelerin sıralandırılmasında kullanılır: *II. Dünya Savaşı; XX. yüzyıl; III. Selim, XIV. Louis, II. Wilhelm, V. Karl, VIII. Edward; I.XI.1928; I. Cilt; I)... II) ...* vb.

7. Dört veya daha çok basamaklı sayılar sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve aralarına nokta konur: *4.567, 326.197, 49.750.812, 28.434.250.310.500* vb.

8. Sayılarda kesirler virgülle ayrılır: *15,2 (15 tam, onda 2); 5,26 (5 tam, yüzde 26)* vb.

9. Sıra sayıları yazıyla ve rakamla gösterilebilir. Rakamla gösterilmesi durumunda ya rakamdan sonra bir nokta konur ya da rakamdan sonra kesme işareti konularak derece gösteren ek yazılır: *15., 56., XX.; 15'inci, 56'ncı, XX'nci* vb.

UYARI: Sıra sayıları ekle gösterildiklerinde rakamdan sonra sadece kesme işareti ve ek yazılır, ayrıca nokta konmaz: *8.'inci* değil *8'inci*, *2.'nci* değil *2'nci* vb.

10. Üleştirme sayıları rakamla değil yazıyla belirtilir: *2'şer* değil *ikişer*, *9'ar* değil *dokuzar*, *100'er* değil *yüzer* vb.

11. Bayağı kesirlere getirilecek ekler alttaki sayı esas alınarak yazılır: *4/8'i (dört bölü sekizi), 1/2'si (bir bölü ikisi)* vb.

12. Bir zorunluluk olmadıkça cümle rakamla başlamaz.

Ünsüz Uyumu

Dilimizde sert ünsüzle biten kelimeler sert ünsüzle başlayan ekler alır: *aç-tı, aş-çı, bak-tım, bas-kı, çiçek-ten, düş-kün, geç-tim, ipek-çi, seç-kin, seç-ti, süt-çü* vb. Yumuşak ünsüzle biten kelimeler ise yumuşak ünsüzle başlayan ekler alır: *al-dı, an-dı, bil-gi, del-gi, göz-cü, ver-di, yol-da* vb.

Ünlü Düşmesi

1. İki heceli bazı kelimeler ünlüyle başlayan bir ek aldıklarında ikinci hecelerindeki dar ünlüler düşer: *ağız / ağzı, alın / alını, bağır / bağırım, beniz / benzi, beyin / beynimiz, boyun / boynu, böğür / böğürüm, burun / burnu, geniz / genzi, göğüs / göğsün, gönül / gönlünüz, karın / karnı, oğul / oğlu; çevir- / çevril-, devir- / devril- vb.*

2. Ünlüyle başlayan ek aldıklarında vurgusuz orta hecesindeki dar ünlüsü düşen kelimelerle oluşturulan ikilemelerde ikinci kelimenin dar ünlüsü düşmez: *ağız ağıza, burun buruna, koyun koyuna (yatmak), omuz omuza, devirden devire, nesilden nesile, oğuldan oğula, şehirden şehire vb.*

3. *İçeri, dışarı, ileri, şura, bura, ora, yukarı, aşağı* gibi sözcükler ek aldıklarında sonlarında bulunan ünlüler düşmez: *içerde değil içeride, dışardan değil dışarıdan, ilerde değil ileride, şurda değil şurada, burda değil burada, orda değil orada, yukarda değil yukarıda, aşağıda değil aşağıda vb.*

Küçük Ünlü Uyumu

Bir kelimedeki düz ünlüden sonra düz (*a, e, ı, i*), yuvarlak ünlüden sonra yuvarlak dar (*u, ü*) veya düz geniş (*a, e*) ünlüler bulunur: *anlaşmalı, bilek, çilek, ısırarak, ılıklaşmak, kayıkçı, seslenmek, yeşil; boyunduruk, börekçi, çocuk, güreşmek, ocakçı, odun, özlemek, sürmek, vurmak, yoklamak, yorgunluk, yumurta, yüreksiz vb.*

Küçük ünlü uyumuna aykırı Türkçe kelimeler de vardır: *avuç, avurt, çamur, kabuk, kavuk, kavun, kavurmak, kavuşmak, savurmak, yağmur vb.*

Küçük ünlü uyumu, alıntı kelimelerde aranmaz: *aktör, alkol, bandrol, daktilo, kabul, doktor, muzır, mühim, mümin, müzik, profesör, radyo, vakur vb.*

Küçük ünlü uyumuna aykırı bazı kelimelere getirilen ekler, kelimenin son ünlüsüne uyar: *kavun-u, konsolos-luk, muzır-lık, müzik-çi, yağmur-luk vb.*

Bazı alıntı kelimelerde ekler bu uyuma girmez: *alkol-lü, kabul-ü, bandrol-lü, saat-lik vb.*

-ki aitlik eki yalnızca birkaç örnekte küçük ünlü uyumuna uyar: *bugünkü, dünkü, öbürkü vb.*

Büyük ve küçük ünlü uyumuyla ilgili yukarıdaki kurallar aşağıdaki çizelgede de gösterilmiş ve örneklendirilmiştir:

a → a, ı (<i>takar, alır</i>)	o → u, a (<i>omuz, oya</i>)
e → e, i (<i>geçer, gelir</i>)	ö → ü, e (<i>ölçü, ördek</i>)
ı → ı, a (<i>kılıç, kısa</i>)	u → u, a (<i>uzun, ufak</i>)
i → i, e (<i>ilik, ince</i>)	ü → ü, e (<i>ütü, ürkek</i>)

Büyük Ünlü Uyumu

Bir kelimenin birinci hecesinde kalın bir ünlü (*a, ı, o, u*) bulunuyorsa diğer hecelerdeki ünlüler de kalın, ince bir ünlü (*e, i, ö, ü*) bulunuyorsa diğer hecelerdeki ünlüler de ince olur: *adım, ayak, boyunduruk, burun, dalga, dudak, kırlangıç; beşik, bilezik, gelincik, gözlük, üzengi, vergi, yüzük* vb.

Büyük ünlü uyumuna aykırı olan Türkçe kelimeler de vardır: *anne, dahi, elma, hangi, hani, inanmak, kardeş, şişman* vb.

Alıntı kelimelerde büyük ünlü uyumu aranmaz: *ahenk, badem, ceylan, çiroz, dükkân, fidan, gazete, hamsi, kestane, limon, model, nişasta, otomatik, pehlivan, selam, tiyatro, viraj, ziyaret* vb.

Bitişik yazılan birleşik kelimelerde büyük ünlü uyumu aranmaz: *açıkgöz, bilgisayar, çekyat, hanımeli* vb.

-*gil, -ken, -leyin, -mtırak, -yor* ekleri büyük ünlü uyumuna uymaz: *akşam-leyin, bakla-gil-ler, çalışır-ken, ekşi-mtırak, yürü-yor* vb.

-*daş (-taş)* eki bazı kelimelerde büyük ünlü uyumuna uymaz: *din-daş, gönül-daş, meslek-taş, ülkü-daş* vb.

-*ki* aitlik eki büyük ünlü uyumuna uymaz: *akşamki, duvardaki, karşıkı, onunki, yarınki, yoldaki* vb.

Büyük ünlü uyumuna girmeyen kelimelere gelen ekler, kalınlık incelik bakımından son hecenin ünlüsüne uyar: *adalet-li, anne-si, kardeş-lik, meslektaş-ımız, şişman-lık* vb.

Bazı alıntı kelimelerde ekler bu uyuma girmez: *idrak-i, meçhul-e, mentol-de, sembol-ler* vb.

Son ünlüleri kalın sıradan olmasına karşın son sesleri ince söylenen bazı alıntı kelimeler ince ünlülü ekler alır: *alkol / alkolü, hakikat / hakikati, helal / helalimiz, idrak / idrakimiz, kabul / kabulü, kontrol / kontrolü, protokol / protokole, saat / saate, sadakat / sadakati, santral / santraller* vb.

Düzeltilme İşareti

Düzeltilme işaretinin kullanılacağı yerler aşağıda gösterilmiştir:

1. Yazılışları bir, anlamları ve söylenişleri ayrı olan kelimeleri ayırt etmek için okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine konur: *adem* (yokluk), *âdem* (insan); *adet* (sayı), *âdet* (gelenek, alışkanlık); *alem* (bayrak), *âlem* (dünya, evren); *aşık* (eklem kemiği), *âşık* (vurgun, tutkun); *hal* (sebze, meyve vb. satılan yer), *hâl* (durum, vaziyet); *hala* (babanın kız kardeşi), *hâlâ* (henüz); *rahim* (esirgeme), *rahîm* (koruyan, acıyan); *şura* (şu yer), *şûra* (danışma kurulu) vb.

UYARI: *Katil* (<*katl* = öldürme) ve *kadir* (<*kadr* = değer) kelimeleriyle karışma olasılığı olduğu hâlde *katil* (*ka:til* = öldüren) ve *kadir* (*ka:dir* = güçlü) kelimelerinin düzeltilme işareti konmadan yazılması yaygınlaşmıştır.

2. Arapça ve Farsçadan dilimize giren birtakım kelimelerle özel adlarda bulunan ince *g, k* ünsüzlerinden sonra gelen *a* ve *u* ünlüleri üzerine konur: *dergâh, gâvur, karargâh, tezgâh, yadigâr, Nigâr; dükkân, hikâye, kâfir, kâğıt, Hakkâri, Kâzım; gülgün, merzengûş; mahkûm, mezkûr, sükûn, sükût* vb. Kişi ve yer adlarında

ince *l* ünsüzünden sonra gelen *a* ve *u* ünlüleri de düzeltme işareti ile yazılır: *Halûk, Lâle, Nalân; Balâ, Elâzığ, İslâhiye, Lâdik, Lâpseki, Selânik* vb.

3. Nispet ekinin, belirtme durumu ve iyelik ekiyle karışmasını önlemek için kullanılır: (*Türk*) *askeri veaskerî (okul), (İslam) dini ve dinî (bilgiler), (fizik) ilmi ve ilmî (tartışmalar), (Atatürk'ün) resmi veresmi (kuruluşlar)* vb.

Nispet eki alan kelimelere Türkçe ekler getirildiğinde düzeltme işareti olduğu gibi kalır: *millileştirmek, millîlik, resmileştirmek, resmîlik* vb.

Ünlülerin Nitelikleri

Türkçede sesler, ünlüler ve ünsüzler olmak üzere iki ana gruba ayrılır.

Ses yolunda bir engele çarpmadan çıkan sese **ünlü** denir. Türkçede sekiz ünlü vardır: *a, e, ı, i, o, ö, u, ü*

Ünlüler şu biçimde sınıflandırılır:

A. Dilin durumuna göre:

- 1.Kalın ünlüler: *a, ı, o, u*
- 2.İnce ünlüler: *e, i, ö, ü*

B. Dudakların durumuna göre:

- 1.Düz ünlüler: *a, e, ı, i*
- 2.Yuvarlak ünlüler: *o, ö, u, ü*

C. Ağızın açıklığına göre:

- 1.Geniş ünlüler: *a, e, o, ö*
- 2.Dar ünlüler: *ı, i, u, ü*

Ünlülerin nitelikleri aşağıdaki çizelgede toplu olarak gösterilmiştir:

	Düz		Yuvarlak	
	Geniş	Dar	Geniş	Dar
Kalın	a	ı	o	u
İnce	e	i	ö	ü

Ses, Harf ve Alfabe

Akciğerlerden gelen havanın ses yolunda oluşturduğu titreşime **ses** denir. Ses, dilin işlevli en küçük birimidir. **Harf** ise sesin yazıdaki karşılığıdır.

Bir dildeki harflerin belirli bir sıraya dizilmiş bütününe **alfabe** denir.

Türk alfabesi, Latin harfleri esas alınarak 1.XI.1928 gün ve 1353 sayılı “Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun” ile kabul edilmiştir. Bu Kanun’a göre Türk alfabesinde 29 harf bulunmaktadır.*

Türk alfabesindeki harflerin sıra sayıları, adları, kitap ve el yazısı biçimleri ile kodları** aşağıda belirtilmiştir:

HARFİN SIRASI	HARFİN ADI	KİTAP YAZISI		EL YAZISI		HARFİN KODU
		BÜYÜK	KÜÇÜK	BÜYÜK	KÜÇÜK	
1	a	A	a	А	а	Adana
2	be	B	b	В	б	Bolu
3	ce	C	c	С	с	Ceyhan
4	çe	Ç	ç	Ç	ç	Çanakkale
5	de	D	d	Д	д	Denizli
6	e	E	e	Е	е	Edirne
7	fe	F	f	Ф	ф	Fatsa
8	ge	G	g	Г	г	Giresun
9	yumuşak ge	Ğ	ğ	Ğ	ğ	yumuşak ge
10	he	H	h	Н	н	Hatay
11	i	İ	ı	І	і	İzmir
12	ı	I	ı	ı	ı	Isparta
13	je	J	j	Ј	ј	jandarma
14	ke	K	k	К	к	Kars
15	le	L	l	Л	л	Lüleburgaz
16	me	M	m	М	м	Muş
17	ne	N	n	Н	н	Niğde
18	o	O	o	О	о	Ordu
19	ö	Ö	ö	Ö	ö	Ödemiş
20	pe	P	p	Р	р	Polatlı
21	re	R	r	Р	р	Rize
22	se	S	s	С	с	Sinop
23	şe	Ş	ş	Ş	ş	Şirnak
24	te	T	t	Т	т	Tokat
25	u	U	u	У	у	Uşak
26	ü	Ü	ü	Ü	ü	Ünye
27	ve	V	v	В	в	Van
28	ye	Y	y	У	у	Yozgat
29	ze	Z	z	З	з	Zonguldak

* Kanun'da önce "i" sonra "ı" belirtilmişse de yaygın ve yerleşmiş olan sıraya göre önce "ı" sonra "i" gelmektedir.

** *Türk Kodlama Sistemi*, ilgili kurum ve kuruluşlarla bilim adamlarının görüşleri alınarak TDK İmla Kılavuzu Çalışma Grubu tarafından 8 Ocak 2004 günü belirlenmiş ve TSE tarafından Nisan 2005/TS 13148 numaralı belge ile ölçünlü (standart) hâle getirilmiştir.